

SERMAYE şİRKETLERİNE ATANAN KAYYIMLARIN GÖREVİ KÖTÜYE KULLANMA SUÇU

*The Crime of Abuse of Office as Committed by
Trustees Appointed to Capital Companies*

Dr. Öğr. Üyesi Ali PEHLİVAN*

ÖZET

Görevi kötüye kullanma suçunun icrai hareketle işlenen şeklinde “görevinin gereklerine aykırı hareket etmek”; ihmali şeklinde ise “görevinin gereklerini yapmakta ihmal veya gecikme göstermek” suçun maddi unsurlarından hareket alt unsurunu teşkil etmektedir. Bu itibarla kamu görevlisi tarafından üstlenilen görevin gerekleri ortaya konulmalıdır. Görevin gerekleri, yerine getirilen göreve ilişkin hukuk kurallarına göre belirlenir. Sermaye şirketlerine kayyım ataması, Türk Medeni Kanunu ile Türk Ticaret Kanunu hükümleri uyarınca yapılmaktadır. Sermaye şirketlerine atanan kayyımların görevinin gereklerinin belirlenebilmesi için anılan kanun hü-

* Dr. Öğretim Üyesi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Kamu Hukuku Bölümü, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı, ali.pehlivan@medeniyet.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2040-6134.

Makale Geliş Tarihi: 30.07.2025

Makale Kabul Tarihi: 07.09.2025

⇒ **Atıf Şekli:** Ali Pehlivan, “Sermaye Şirketlerine Atanan Kayyımların Görevi Kötüye Kullanma Suçu”, Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 20/2 (2025): 1033-1105

⇒ Bu eser Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası (CC BY-NC 4.0) lisansı ile lisanslanmıştır.

kümleri açıklanmıştır. Görevi kötüye kullanma suçu, sadece kamu görevlisi tarafından işlenebilir. Kayyımın mahkemece atanması ve yerine getirdiği görevin niteliği dikkate alındığında; kayyım, Türk Ceza Kanunu m.6/1-c'de tanımlandığı gibi kamusal faaliyetlerin yürütülmesine atama yoluyla süreli olarak katılan kamu görevlisidir. Sermaye şirketine atanan kayyımın görevinin gereklerine aykırı icrai veya ihmali hareketi gerçekleştirmesi, suçun oluşumu için yeterli değildir. İcrai veya ihmali harekete bağlı olarak kişilerin mağduriyeti veya kamu zararı ya da kişilere haksız bir menfaat sağlama neticelerinden birisi meydana gelmelidir. Görevi kötüye kullanma suçu kasten işlenebilir. Kast, suçun kanuni tanımındaki maddi unsurların fail tarafından bilinmesi ve istenmesidir. Kamu görevlisi fail; icrai veya ihmali hareketinin görevinin gereklerine aykırı olduğunu, hareketine bağlı olarak hükümde öngörülen neticelerden birisinin gerçekleşeceğini bilmeli ve istemelidir. Bununla birlikte, suçun olası kastla da işlenmesi mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Sermaye şirketi, temsil kayyımı, yönetim kayyımı, kamu görevlisi, görevi kötüye kullanma suçu.

ABSTRACT

In the case of the crime of abuse of office, "acting contrary to the requirements of one's duty" and "neglecting or delaying to perform the requirements of one's duty" form the sub-element of act among the material elements of crime in its active and passive forms respectively. As such, the requirements of the duty taken on by the public official must put forth. The said requirements are determined in accord with legal rules concerning the office in question. The appointment of trustees to capital companies is carried out under the provisions of the Turkish Civil Code and the Turkish Commercial Code. Provisions cited with the purpose of determining the requirements of the trustees' duties have been explained. The crime of abuse of office can only be committed by a public official. Given that a trustee is appointed by court and when the quality of the duty a trustee executes is taken into consideration, a trustee is a public official who, as defined in Art. 6/1 - c of the Turkish Penal Code, participates by appointment in the performance of public functions for a period. That a trustee actively violates the requirements of duties or neglects duty does not suffice for criminal liability. Either the victimization of persons, public loss, or securing an unjust benefit for another must have occurred as a consequence of the executive or neglectful act. The crime of abuse of office may be committed intentionally. The intent is that the perpetrator is aware of and desires the material elements of the crime

as defined by law. Nonetheless, the crime may also be committed with probable intent.

Keywords: Capital company, representative trustee; management trustee; public official; the crime of abuse of office offense.

EXTENDED ABSTRACT

The crime of abuse of office is regulated in Article 257 of the Turkish Penal Code. Its executive, that is active, form is defined as “causing victimization of persons, public loss, or the conferment of an unjust benefit on others by acting contrary to the requirements of one’s duty” except for those cases separately criminalized in the law (TPC art. 257/1). Its neglectful, that is passive, form is defined, except for those cases separately criminalized in the law, as “causing victimization of persons, public loss, or securing an unjust benefit for another by neglecting or delaying to perform the requirements of one’s duty” (TPC art. 257/2).

As the definitions cited above make clear, “acting contrary to the requirements of one’s duty” and “neglecting or delaying to perform the requirements of one’s duty” form the sub-element of act among the material elements of crime in its active and passive forms respectively. As such, establishing whether either form of the crime has been committed obliges putting forth the duties taken on by the public official. The said requirements are determined in accord with legal rules concerning the office in question. Therefore regulatory procedures such as statutes, Presidential decrees, regulations and codes, administrative-law rules and customary practices in relation to the duty must be taken into consideration whilst determining the requirements of the said duty. The appointment of trustees to capital companies is carried out under the provisions of the Turkish Civil Code and the Turkish Commercial Code. The said provisions must be put forth in order to determine the requirements of duty of trustees appointed to capital companies. Therefore, this study explains, first of all, the provisions related to trusteeship in Turkish Civil Code and Turkish Commercial Code.

Trusteeship is the duty performed by a trustee. And a trustee is the person charged with managing a certain property or execution of a specific task. The Turkish Civil Code provides for two types of trusteeship, which are representative trusteeship and management trusteeship. Therefore, in the case of the existence of certain conditions, a representative trustee or a management trustee can be appointed for capital companies. In practice, a supervisory trusteeship may also be appointed. The scope of duties for representative,

management, and supervisory trustees are different. Therefore, the identification of the requirements of the office shall vary in accord with the nature of the appointment. Though a number of obligations are set forth in regard to trusteeship, it can be said that the most important of these is the duty of due care. Due to this duty, the trustee must exercise the care required by good administration.

The crime of abuse of office can only be committed by a public official. Considering that trustees are listed among guardianship bodies in the Turkish Civil Code, that guardianship also has a public-law aspect, that trustees are appointed by a judge or court, that they exercise public authority during the term of trusteeship, and that they operate under judicial oversight, a trustee is a public official who, as defined in Art. 6/1 - c of the Turkish Penal Code, participates by appointment in the performance of public functions for a period. According to the Turkish Penal Code art. .257/1-2, That a trustee appointed to a capital company actively violates the requirements of duties or neglects duty does not suffice for criminal liability. The executive or the neglectful act must either cause victimization of persons, public loss, or an unjust benefit for some persons must have occurred. In this respect, the crime qualifies as an offence of harm. The reason why the crime of abuse of office is regulated as an offence of harm is that not all acts of the public official contrary to the requirements of his duty is regarded as a crime. This way, the scope of penal responsibility is intended to be narrowed down. For the crime to occur, it is sufficient that only one of the outcomes stated above occurs. Thus, even if multiple outcomes result from the perpetrator's act, this does not mean that more than one crime has been committed. For this reason, the crime of abuse of office can be considered as a scholars have regarded abuse of office as an example of an "optional-result offence" as described by Kunter in the doctrine.

The crime of abuse of office may be committed intentionally. The intent is that the perpetrator is aware of and desires the material elements of the crime as defined by law. (TPC art.21 /1, art. 30/1)) According to the definition of direct intent cited above, the official must be aware that their act or omission is contrary to the requirements of duty and must be aware and must desire that one of the consequences foreseen in the provision will occur. Nonetheless, the crime may also be committed with probable intent.

Representative and supervisory trustees are appointed with a limited function to capital companies. Thus, it can be said that the crime of

abuse of office can be committed rather by the management trustee who serves as the company's management and representative organ.

GİRİŞ

Sermaye şirketlerine gerek mahkemece istem üzerine atanan gerekse koruma tedbiri kapsamında atanan kayyımlar, aşağıda irdeleneceği üzere kamu görevlisi sıfatını haizdir. Kamu görevlisi olan bu kayyımlar tarafından görevlerini yerine getirirken bazı suçların işlenmesi mümkündür. Sermaye şirketlerine atanan kayyımlar tarafından zimmet (TCK m.247), irtikap (TCK m.250), görevi kötüye kullanma (TCK m.257) gibi suçlar işlenebilir¹. Son yıllarda sermaye şirketlerine atanan kayyımların yaygınlaşmasına bağlı olarak bu kayyımlar tarafından görevi kötüye kullanma suçunun işlenmesi ya da bu kayyımların söz konusu suçu işledikleri iddiasında bulunulması mümkündür. Buna karşılık görevi kötüye kullanma suçunun, sermaye şirketlerine atanan kayyım tarafından işlenmesine ilişkin yargısal uygulama henüz netlik kazanmamıştır. Bu durum, sermaye şirketine atanan kayyım tarafından görevi kötüye kullandığı iddiasıyla başlatılan soruşturmalarda yapılması gereken işlemler ve soruşturmanın nasıl sonuçlandırılacağı konusunda belirsizliklere neden olabilir (CMK m.170, m.172) Söz konusu suç isnadıyla ilgili kovuşturma evresine geçildiği takdirde, kamu davasının hangi hükümle sonuçlandırılacağı konusunda da tereddütler yaşanabilir (CMK m.223). Sermaye şirketlerine atanan kayyımlar tarafından işlenen görevi kötüye kullanma suçunun ortaya konulması, mevcut belirsizlikleri ve tereddütleri giderilebilecektir.

Görevi kötüye kullanma suçunun birinci şekli; kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan haller dışında, görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olunması ya da kişilere haksız bir menfaat sağlanması biçiminde tanımlanmıştır (TCK m.257/1). Görevi kötüye kullanma suçunun ikinci şekli ise, kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan haller dışında, görevinin gereklerini yapmakta ihmal veya gecikme göstererek, kişilerin

¹ Benzer yönde bkz. Eşref Barış Börekçi, Ceza Muhakemesi Hukukunda Anonim ve Limited Şirketler Açısından Şirket Yönetimi İçin Kayyım Tayini (CMK m. 133) (Ankara: Adalet Yayınevi, 2024), 392-393; Mustafa Uğur Demiral, Bir Koruma Tedbiri Olarak Şirket Yönetimi İçin Kayyım Tayini (CMK m. 133) (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021), 144; Burak Keçecioğlu, Anonim Şirkette Kayyımlık (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2024), 448.

mağduriyetine veya kamunun zararına neden olunması ya da kişilere haksız bir menfaat sağlanması biçiminde tanımlanmıştır (TCK m.257/2). Anılan tanımlardan anlaşılacağı üzere, suçun birinci şeklinde “**görevinin gereklerine aykırı hareket etmek**”; ikinci şeklinde ise “**görevinin gereklerini yapmakta ihmal veya gecikme göstermek**” suçun maddi unsurları arasındadır. Bu itibarla suçun oluşup oluşmadığı, kamu görevlisi tarafından üstlenilen görevin gereklerinin belirlenmesini zorunlu kılmaktadır.

Görevin gerekleri, yerine getirilen göreve ilişkin hukuk kuralları-na göre belirlenir. Dolayısıyla yerine getirilen göreve ilişkin kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi, tüzük, yönetmelik gibi düzenleyici işlemler, idare hukuku kuralları ile göreve ilişkin gelenek kuralları; görevin gereklerinin belirlenmesinde dikkate alınacaktır². Bu itibarla sermaye şirketlerine mahkemece atanan kayyımlar tarafından işlenen görevi kötüye kullanma suçunun inceleneceği bu çalışmada, “**görevin gereklerinin**” ortaya konulabilmesi için kayyımlık ve bu kapsamda sermaye şirketlerine atanan kayyımlarla ilgili bilgi verilmesi gerektiği

² Durmuş Tezcan, Mustafa Ruhan Erdem ve R. Murat Önok, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021), 1229, 1232; Sahir Erman ve Çetin Özek, Ceza Hukuku Özel Bölüm-Kamu İdaresine Karşı Suçlar (İstanbul: Işık Matbaacılık, 1992), 158; M. Emin Artuk vd., Ceza Hukuku Özel Hükümler (Ankara: Adalet Yayınevi, 2024), 1132; Zeki Hafızoğulları ve Muharrem Özen, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Millete ve Devlete Karşı Suçlar (Ankara: US-A Yayıncılık, 2017), 82; Veli Özer Özbek, Koray Doğan ve Pınar Bacaksız, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2024), 1154; Nevzat Toroslu ve Haluk Toroslu, Ceza Hukuku Özel Kısım (Ankara: Savaş Yayınevi, 2024), 322; Mahmut Koca ve İlhan Üzülmöz, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler (Ankara: Adalet Yayınevi, 2022), 1109; Doğan Soyaslan, Ceza Hukuku Özel Hükümler (Yetkin Yayınları: Ankara, 2014), 765; Handan Yokuş Sevük, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler (Ankara: Adalet Yayınevi, 2023), 889-890; Vesile Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma Suçları (TCK M. 257) (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2019), 117; Hasan Tahsin Gökcan, Görevi Kötüye Kullanma Zimmet-İrtikap-Rüşvet ve Denetim Görevini İhmal Suçları (Ankara: Adalet Yayınevi, 2022), 112; İlhan Üzülmöz, “Görevi Kötüye Kullanma Suçu (TCK M. 257)”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 16/1 (2012): 197; Hamide Zafer, “Görevi Kötüye Kullanma Suçu (TCK m.257)”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Prof. Dr. Ferit Hakan Baykal Armağanı, 25/2 (2019): 1566; Pınar Memiş Kartal, “Görevi Kötüye Kullanma Suçu (TCK m.257)”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Prof. Dr. Nur Centel’e Armağan, 19/2 (2013): 1384; Güneş Okuyucu-Ergün, “Görevi Kötüye Kullanma Suçu”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 82 (2009): 9, <https://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2009-82-512, 05.04.2025>.

kanısında³. Bu sayede kayyımlık ve sermaye şirketine atanan kayyımın görevinin gerekleri anlaşılabilecektir.

Nitekim Yargıtay'ın konuyla ilgili nadir kararlarından birisine konu olayda; sermaye şirketi olan limited şirkete kayyım atanmış, kayyım tarafından şirketin faaliyetlerinin sonlandırılmasına karar verilmiştir. Kayyımca verilen şirket faaliyetlerinin sonlandırılması kararının, katılanın ortağı olduğu şirketin varlığını ortadan kaldırılacağı, kayyımın bu kararının yetkisi ve görevi kapsamında bulunmadığı, bu nedenle kayyımın görevini kötüye kullandığı sonucuna varılmış ve Türk Ceza Kanunu m.257/1 uyarınca kayyımın mahkûmiyetine karar verilmiştir. İlk derece mahkemesince verilen mahkûmiyet kararı, Yargıtay 5. Ceza Dairesi tarafından hukuka aykırı bulunmuş ve bozulmuştur⁴. Bozma gerekçesinde; kayyımın görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin Türk Medeni Kanunu m.396, 403, 427/4, 440, 462/2-6, 463/3 ve m.466 hükümlerinin, somut olayda sanık kayyıma isnad edilen görevi kötüye kullanma suçuyla ilişkilendirilmesi gerektiği belirtilmiştir⁵.

Yargıtay tarafından saptandığı üzere sermaye şirketine atanan kayyım tarafından görevi kötüye kullanma suçunun ortaya konulabilmesi Türk Medeni Kanunu'nda düzenlenen kayyımlıkla ilgili bilgi verilmelidir. Yine sermaye şirketlerinin düzenlendiği Türk Ticaret Kanunu'nun konuyla ilgili hükümleri ortaya konulmalıdır.

³ Karş. Börekçi, Kayyım Tayini, 23.

⁴ Yargıtay 5. Ceza Dairesi. K. 11762/15449 (22.10.2015). <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, 03.04.2025.

⁵ Yargıtay 5. Ceza Dairesi'nin 22.10.2015 tarihli kararında; "... şirketin, bahse konu tarih itibarıyla tüm aktif ve pasifinin belirlenmesi, bu tarihte şirketin acz içinde olup olmadığı, devamında yarar bulunup bulunmadığı hususunda şirketin tüm defter ve belgeleriyle dosya üzerinde bir eğitimci, bir Sayıştay Emekli Uzman Denetçisi ve bir Mali Müşavir'den oluşturulacak üç kişilik bilirkişi heyetinden rapor aldırılmasından, 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 396, 403, 427/4, 440, 462/2-6, 463/3, 466. maddelerinin somut olayla ilişkilendirilmesinden, ... sonra kasıt unsuru ve objektif cezalandırma koşullarının ne şekilde gerçekleştiğinin denetime imkan verecek şekilde karar yerinde tartışılıp değerlendirilmesi sonrasında sanığın hukuki durumunun tayin ve takdiri gerekirken, eksik araştırma sonucu yasal olmayan yetersiz gerekçeyle" mahkûmiyet kararı verilmesi hukuka aykırı bulunmuştur.

Ticaret şirketleri, Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenmiş olup şahıs ve sermaye şirketi olarak ikiye ayrılmıştır⁶. Türk Ticaret Kanunu m.124/2'ye göre kollektif ile komandit şirket şahıs; anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket sermaye şirkettir. Sermaye şirketleri, şahıs şirketlerine oranla daha yaygındır. Uygulamada sıklıkla rastlanan sermaye şirketlerinin, anonim ve limited şirketler olduğu söylenebilir. Bir başka anlatımla sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket, her ne kadar sermaye şirketi ise de, bu şirket türüne nadiren rastlanmaktadır. Bu nedenle sermaye şirketi denince akla ilk gelenler, anonim ve limited şirketlerdir. Kaldı ki nadiren rastlanan sermayesi paylara bölünmüş komandit şirkete kayyım atanması pek de gerçekleşmeyecektir. Bu itibarla çalışmada, anonim ve limited şirketlere atanan kayyımlarla sınırlı olarak açıklamalarda bulunulacaktır.

Sermaye şirketleri, bütün ticaret şirketleri gibi tüzel kişiliği haizdir (TTK m.125/1). Yine sermaye şirketleri, Türk Medeni Kanunu m.48 çerçevesinde kural olarak bütün haklardan yararlanabilir ve borçları üstlenebilirler (TTK m.125/2). Türk Medeni Kanunu m.48'de tüzel kişilerin; cins, yaş, hısımlık gibi yaradılış gereği insana özgü niteliklere bağlı olanlar dışındaki bütün haklara ve borçlara ehil oldukları hüküm altına alınmıştır⁷. Kural olarak bütün haklara ve borçlara ehil olan tüzel kişi, iradesini organları aracılığıyla açıklar (TMK m.50/1). Bu itibarla organlar, hukuki işlemleri ve diğer bütün fiilleriyle tüzel kişiyi borç altına sokarlar (TMK m.50/2).

Tüzel kişiliği haiz sermaye şirketlerinin iradesi de organları aracılığıyla açıklanır. Anonim şirketlerde şirketin iradesini açıklayan organ, yönetim kuruludur. Anonim şirket, yönetim kurulu tarafından yönetilir ve temsil olunur (TTK m.365/1). Türk Ticaret Kanunu m.370/1'e göre anonim şirketlerde yönetim kurulu, tek kişiden oluşabilir. Limited şirkette ise, şirketin iradesi müdür tarafından açıklanır. Limited şirketin yönetimi ve temsiline, müdür sıfatını taşıyan bir veya birden fazla ortağa veya tüm ortaklara ya da üçüncü kişilere verilmesi mümkündür (TTK m.623/1). Birden fazla şirket ortağının veya üçüncü bir kişinin, müdür olarak atanması mümkündür. Ancak şirketin en az bir ortağının, şirketi yönetim hakkının ve temsil yetkisinin bulunması gerekir (TTK

⁶ 13.01.2011 tarih ve 6102 sayılı Kanun. RG 14.02.2011, No.27846.

⁷ 22.11.2001 tarih ve 4721 sayılı Kanun. RG 08.12.2001, No.24607.

m.623/1, cümle 2). Bu itibarla limited şirketin yönetim temsili, bütünüyle üçüncü bir kişiye bırakılamaz; her halükârda bir şirket ortağının şirketi yönetim hakkı ve temsil yetkisi bulunmalıdır. Şirketin birden fazla müdürünün bulunması halinde, bunlardan birisinin, şirketin ortağı olup olmadığına bakılmaksızın, genel kurul tarafından müdürler kurulu başkanı olarak atanması gerekir (TTK m.624/1).

Anonim şirketin yönetim kurulunun veya limited şirketin müdürünün, şirketi yönetim ve temsili ile ilgili bazı sorunlar doğabilir ya da şirketler organsız kalabilir. Bu takdirde şirket ortakları veya alacaklılar tarafından organın görevden alınması ya da şirkete organ atanması konusunda mahkemeye başvurulacaktır. Bir başka anlatımla, şirketin yönetim ve temsili ile ilgili mahkemeden müdahale isteminde bulunulabilir. Mahkeme tarafından müdahale istemi kabul edildiği takdirde, anonim veya limited şirkete kayyım atanabilir. Uygulamada özellikle son yıllarda, muhtemelen ekonomide yaşanan dalgalanmaların da etkisiyle, sıklıkla sermaye şirketleriyle ilgili asliye ticaret mahkemelerinden müdahale isteminde bulunulduğu, bu istemlerden bir kısmının kabul edilerek sermaye şirketlerine kayyım atandığı görülmektedir. Öte yandan Ceza Muhakemesi Kanunu m.133 uyarınca bir koruma tedbiri olarak öngörülen şirket yönetimi için kayyım tayin edilmesi mümkündür⁸. Anılan kanun hükmü uyarınca gerçekleştirilen kayyım atamalarının tamamına yakını da sermaye şirketlerine yapılmaktadır⁹.

Çalışma kapsamında kayyımlık ve sermaye şirketlerine atanan kayyımlarla ilgili bilgi verildikten sonra suç inceleme yöntemine uygun olarak görevi kötüye kullanma suçunun unsurları açıklanacak ve yeri geldikçe kayyımlıkla ilgili bilgilere atıf yapılacaktır.

I. KAYYIMLIK

A. Genel Olarak

⁸ CMK m.133/1'e göre şirket yönetimi için kayyım atanmasına soruşturma evresinde sulh ceza hâkimi, kovuşturma evresinde mahkeme karar verecektir. CMK m.133 uyarınca kayyım atanmasının koşulları, çalışmanın sınırı gözetilerek incelenmeyecektir. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Börekçi, Kayyım Tayini, 49 vd.; Demiral, Kayyım Tayini, 89 vd.

⁹ Aynı yönde bkz. Börekçi, Kayyım Tayini, 25.

Kayım, belli bir malın yönetilmesi veya belli bir işin yapılması için görevlendirilen kimsedir¹⁰. Kayımlık ise, kayyım tarafından yerine getirilen görevdir¹¹. Sermaye şirketleri, Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenmiş olmakla birlikte; bu şirketlere kayyım atanmasıyla ilgili anılan Kanunda yer alan hükümler, aşağıda belirtileceği üzere oldukça azdır. Kayımlık, Türk Medeni Kanunu'nun Aile Hukuku başlıklı İkinci Kitap'ın "Vesayet" başlıklı Üçüncü Kısımında vasilik ile birlikte düzenlenmiştir (TMK m.396 ila m.494). Kayımlıkla ilgili temel düzenlemeler, Türk Medeni Kanunu m.426-428, m.430-431 ile m.458-460'ta yer almaktadır. Bununla birlikte Türk Ticaret Kanunu, Türk Medeni Kanunu'nun ayrılmaz bir parçasıdır (TTK m.1/1). Bu itibarla sermaye şirketlerine atanan kayyımlarla ilgili Türk Medeni Kanunu'ndaki hükümlerin gözetilmesi gerekir.

Kayım ve vasi, vesayet organları arasında sayılmıştır¹² (TMK m.396). Kayyım, Türk Medeni Kanunu m.403/2'ye göre belirli işleri görmek veya malvarlığını yönetmek için atanır¹³. Anılan kanun hükmünün, kayyımın sözlük anlamıyla uyumlu olduğu görülmektedir. Buna karşılık vasi, vesayet altındaki küçüğün veya kısıtlının kişiliği ve malvarlığı ile ilgili bütün menfaatlerini korumak ve hukuki işlemlerde onu temsil etmekle yükümlüdür (TMK m.403/1). Akıl hastalığı, savurganlık gibi nedenlerle kendisine vasi atanan kişi, kısıtlı hale gelir (TMK m.404 – m.410). Bu nedenle kendisine vasi atanan kişinin, fiil ehliyeti sona erer (TMK m.10). Kendisine vasi atanan kişinin fiil ehliyeti sona erdiği için, bu kişi kendi fiilleriyle hak edinemez ve borç altına giremez (TMK m.9).

Türk Medeni Kanunu m.458/1 uyarınca bir kimseye kayyım atanması onun fiil ehliyetini etkilemez. Bu itibarla kendisine kayyım atanan kişi, vasi atanan kişinin aksine, kendi fiilleriyle hak edenebilir

¹⁰ Bkz. TDK Güncel Türkçe Sözlük, (Erişim Tarihi 10.04.2025), <https://sozluk.gov.tr/>.

¹¹ Bkz. TDK Güncel Türkçe Sözlük, (Erişim Tarihi 10.04.2025), <https://sozluk.gov.tr/>.

¹² Vasi ve kayyımın yanı sıra, TMK m.429'da yasal danışmanlık kurumuna yer verilmiştir. Vasi ve kayyımlıktan bağımsız olan yasal danışmanlık, kendine özgü bir vesayet kurumudur. Bkz. Mustafa Dural, Tufan Ögüz ve Mustafa Alper Gümüş, Türk Özel Hukuku Cilt III Aile Hukuku (İstanbul: Filiz Kitabevi, 2025), 517. Vasilik ve yasal danışmanlık, inceleme konumuzun dışında olmakla birlikte, vesayet kurumlarının kavram düzeyinde bilinmesi amacıyla bunlara değinilmiştir. Ayrıca TMK m.403/3'e göre "Bu Kanunun vasi hakkındaki hükümleri, aksi belirtilmiş olmadıkça kayyım hakkında da uygulanır."

¹³ Kayımlıkla ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Mustafa Alper Gümüş, Türk Medeni Hukukunda Kayımlık (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2006), 1 vd.

ve borç altına girebilir¹⁴. Bununla birlikte kayyım atanmış kişinin fiil ehliyetinin, kural olarak kayyımın görevi kapsamı dışında kalan hususlarda devam ettiğinin kabulü uygun olacaktır. Aksi takdirde kişiye kayyım atanmasına ilişkin karar; hukuki bir sonuç doğurmayacak, deyim yerinde ise kâğıt üstünde kalacaktır¹⁵.

Vesayet organları arasında sayılan kayyım, hem gerçek kişilere hem tüzel kişilere atanabilir. Türk Medeni Kanunu m.4271-4'te yer alan "Bir tüzel kişi gerekli organlardan yoksun kalmış ve yönetimi başka yoldan sağlanamamışsa" yönetim kayyımı atanacağına ilişkin hüküm, tüzel kişilere de kayyım atanabileceğini açıkça göstermektedir. Ancak vasi, sadece gerçek kişilere atanması mümkündür. Zaten vesayet, kural olarak kişisel ya da ekonomik olarak yardıma ihtiyacı duyan gerçek kişileri korumayı amaçlamaktadır¹⁶.

Kayyımlıkla ilgili bu genel bilgilerden sonra, kayyımlık türlerinin açıklanmasına geçilebilir.

B. Kayyımlık Türleri

Türk Medeni Kanunu'nda kayyımlık, kayyımın üstlendiği görevin niteliğine göre "temsil kayyımlığı" ve "yönetim kayyımlığı" olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Şayet kayyım, belirli bir işi görmek için atanmışsa temsil kayyımlığı; malvarlığını yönetmek için atanmışsa yönetim kayyımlığı söz konusudur. Bu ayrım, kayyımın belirli işleri görmek veya malvarlığını yönetmek için atanacağını öngören Türk Medeni Kanunu m.403/2 hükmüne dayanmaktadır¹⁷.

a. Temsil kayyımlığı

Temsil kayyımlığı, Türk Medeni Kanunu m.426'da düzenlenmiştir. Anılan hükme göre "Vesayet makamı, aşağıda yazılı olan veya kanunda gösterilen diğer hâllerde ilgisinin isteği üzerine veya re'sen temsil kayyımı atar:

¹⁴ Dural, Ögüz ve Gümüş, Aile Hukuku, 514.

¹⁵ Karş. Gümüş, Kayyımlık, 15-16, 68-69.

¹⁶ Dural, Ögüz ve Gümüş, Aile Hukuku, 512; Gümüş, Kayyımlık, 1.

¹⁷ Gümüş, Kayyımlık, 5-6.

1. Ergin bir kişi, hastalığı, başka bir yerde bulunması veya benzeri bir sebeple ivedi bir işini kendisi görebilecek veya bir temsilci atayabilecek durumda değilse,

2. Bir işte yasal temsilcinin menfaati ile küçüğün veya kısıtlının menfaati çatışıyorsa,

3. Yasal temsilcinin görevini yerine getirmesine bir engel varsa.”

Temsil kayyımının atanmasını gerektiren üç nedenin ortak özelliği, acil ve somut bir işin yerine getirilmesinin gerekmesi; ancak kişinin söz konusu işi yerine getirecek durumda olmamasıdır¹⁸. Bu itibarla temsil kayyımlığı, yerine getirilmesi gereken işle sınırlı ve geçici bir süre için gündeme gelmektedir¹⁹. Temsil kayyımlığı atanmasını gerektiren nedenlerden özellikle ikincisi kıyasen sermaye şirketlerine kayyım atanma nedeni olarak kabul edilmektedir²⁰. Uygulamada, temsil kayyımlığının en çok ikinci nedene dayalı olarak gerçekleştiği belirtilmektedir²¹.

Temsil kayyımının atanmasına ilişkin mahkeme kararında, temsil kayyımı tarafından yerine getirilecek işin kapsamı ayrıntılı olarak ortaya konulmalıdır. Bu husus, Türk Medeni Kanunu m.459/1’de yer alan “Belli bir iş için görevlendirilmiş olan kayyım, vesayet makamının talimatına aynen uymak zorundadır” hükmünün gereğidir. Zaten temsil kayyımlığı, kayyımın atanma amacıyla sınırlı bir kayyımlık türüdür²². Bu itibarla temsil kayyımının kullanabileceği yetkiler, atanmayı gerektiren nedene uygun olmalıdır²³.

Temsil kayyımlığı, kayyımın yapmakla görevlendirildiği işin bitirilmesiyle sona erecektir (TMK m.477/1). Vesayet makamının kararıyla da temsil kayyımlığının sona ermesi mümkündür²⁴.

b. Yönetim kayyımlığı

¹⁸ Ferah Türkoğlu, “Anonim Ortaklıklarda Organ Boşluğu ve Ortaklığa Kayyım Atanması”, Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2 (2010): 138.

¹⁹ Gümüş, Kayyımlık, 14-15; Demiral, Kayyım Tayini, 26

²⁰ Dural, Ögüz ve Gümüş, Aile Hukuku, 512.

²¹ Dural, Ögüz ve Gümüş, Aile Hukuku, 508.

²² Türkoğlu, “Kayyım Atanması”, 138.

²³ Türkoğlu, “Kayyım Atanması”, 138.

²⁴ Dural, Ögüz ve Gümüş, Aile Hukuku, 516.

Yönetim kayyımlığının düzenlendiği Türk Medeni Kanunu m.427'ye göre “Vesayet makamı, yönetimi kimseye ait olmayan mallar için gereken önlemleri alır ve özellikle aşağıdaki hâllerde bir yönetim kayyımı atar:

1. Bir kimse uzun süreden beri bulunamaz ve oturduğu yer de bilinemezse,

2. Vesayet altına alınması için yeterli bir sebep bulunmamakla beraber, bir kişi malvarlığını kendi başına yönetmek veya bunun için temsilci atamak gücünden yoksunsa,

3. Bir terekede mirasçılık hakları henüz belli değilse veya ceninin menfaatleri gerekli kılarsa,

4. Bir tüzel kişi gerekli organlardan yoksun kalmış ve yönetimi başka yoldan sağlanamamışsa,

5. Bir hayır işi veya genel yarar amacı güden başka bir iş için haktan toplanan para ve sair yardımı yönetme veya harcama yolu sağlanamamışsa”.

Alıntılanan hükümden anlaşılacağı üzere, yönetim kayyımlığını gerektiren nedenlerin, “özellikle” denilmek suretiyle sınırlı sayı ilkesine tabi olmadığı ortaya konulmuştur. Örneğin bir kişi, malvarlığının yönetimiyle ilgili alması gereken bir karar olduğu halde, haklı bir sebep olmaksızın uzun bir süreden beri karar almaktan imtina ediyorsa, yönetim kayyımı atanabilir²⁵. Yine hükümden anlaşılacağı üzere, tüzel kişinin gerekli organlardan yoksun kalması ve yönetimin başka yollardan sağlanamaması koşuluyla yönetim kayyımı atanması öngörülmüştür. Tüzel kişilere kayyım atanmasının açıkça öngörüldüğü söz konusu hüküm, temel amacı gerçek kişilere kişisel ve ekonomik yünden yardım etmek olan vesayet hukukunda önemli bir istisna teşkil etmektedir²⁶.

Yönetim kayyımı, hangi malvarlığının yönetimi ve gözetimi ile görevlendirilmiş ise, yalnızca o malvarlığının yönetimi ve korunması için gerekli olan işleri yapabilir (TMK m.460/1). Yönetim kayyımının,

²⁵ Dural, Öğüz ve Gümüş, Aile Hukuku, 509.

²⁶ Dural, Öğüz ve Gümüş, Aile Hukuku, 512; Gümüş, Kayyımlık, 99; Demiral, Kayyım Tayini, 28.

bunun dışındaki işleri yapabilmesi, kendisine kayyım atanan kişinin vereceği özel yetkiye; kayyım atanan kişi, bu yetkiyi verecek durumda değilse vesayet makamının iznine bağlıdır (TMK m.460/2).

Yönetim kayyımının atandığı hallerde de, kendisine kayyım atanan kişinin fiil ehliyetinin kural olarak devam ettiği söylenebilir (TMK m.458/1). Ancak daha önce belirtildiği üzere kayyım atanan kişinin fiil ehliyetinin, kural olarak kayyımın görevi kapsamı dışında kalan hususlarda devam ettiği kabul edilmelidir. Bunun kabul edilmemesi halinde, kişiye kayyım atanmasına ilişkin kararın hukuki bir sonuç doğurmaması mümkün hale gelir. Öğretide yönetim kayyımlığının atanma nedenlerinden sadece ikincisinin, böyle bir tehlikeye yol açabileceği savunulmuştur²⁷. Ancak sermaye şirketlerine yönetim kayyımı atanması halinde, şirketin yönetim ve temsili bütünüyle yönetim kayyımına geçecektir. Belirtelim ki, uygulamada sermaye şirketinin yönetim ve temsil organının diğer ortakların hak ve menfaatlerine zarar vermesi gibi haklı nedenlerin varlığı halinde; sermaye şirketinin yönetim organı var olmasına karşın, Türk Medeni Kanunu m.427/1-4 hükmü kıyasen uygulanmak suretiyle şirkete yönetim kayyımı atanabilmektedir. Bu takdirde sermaye şirketinin yönetim ve temsil organının bu yetkilerinin sonlandırıldığı, şirketi yönetme ve temsil yetkisinin bütünüyle yönetim kayyımına geçtiği kabul edilmelidir.

Yönetim kayyımlığı, kayyımın atanmasını gerektiren sebebin ortadan kalkması veya kayyımın görevden alınmasıyla sona erecektir²⁸ (TMK m.477/2 ve m.483).

Türk Medeni Kanunu'nda düzenlenen kayyımlık türleri kısaca ortaya konulduğuna göre sermaye şirketlerine atanacak kayyımlarla ilgili açıklamalar yapılabilir.

C. Sermaye Şirketlerine Kayyım Atanması

²⁷ Gümüş, Kayyımlık, 69.

²⁸ TMK'nın "istek üzerine" başlıklı 428. maddesine göre "İsteğe bağlı kısıtlama sebeplerinden biri varsa, ergin bir kişiye kendi isteği üzerine bir kayyım atanabilir." İstek üzerine kısıtlama sebepleri, Türk Medeni Kanunu m.408'de düzenlenmiştir. Anılan hükme göre "Yaşlılığı, engelliliği, deneyimsizliği veya ağır hastalığı sebebiyle işlerini gerektiği gibi yönetemediğini ispat eden her ergin kısıtlanmasını isteyebilir." Alıntılanan hükümden anlaşılacağı üzere, bütünüyle gerçek kişilere özgü olan iradi kayyımlığın, tüzel kişiler yönünden; dolayısıyla da sermaye şirketleri yönünden gündeme gelemeyeceği açıktır.

Sermaye şirketleri olan anonim şirket ve limited şirkete atanacak kayyım, Türk Medeni Kanunu'nda yapılan ayırım doğrultusunda temsil kayyımı olabileceği gibi yönetim kayyımı da olabilir. Temsil kayyımlığı ile yönetim kayyımlığı, Türk Medeni Kanunu'nda düzenlenmiş olmakla birlikte; Türk Ticaret Kanunu, Türk Medeni Kanunu'nun ayrılmaz bir parçasıdır (TTK m.1/1). Bu itibarla sermaye şirketlerine atanan kayyımlarla ilgili Türk Medeni Kanunu'nun hükümlerinin, niteliğine uygun düştüğü ölçüde sermaye şirketleri yönünden de uygulanması gerekir²⁹.

Sermaye şirketlerine kayyım atanması, geçici bir hukuki koruma önlemidir³⁰. Sermaye şirketlerine kayyım atanmasına olanak tanıyan bu önleme başvurulurken, Türk Ticaret Kanunu ve bu Kanunun ayrılmaz bir parçasını teşkil eden Türk Medeni Kanunu hükümleri ile Hukuk Muhakemeleri Kanunu³¹ m.389 vd. düzenlenen ihtiyati tedbir hükümleri gözetilmelidir³². Ancak Ceza Muhakemesi Kanunu m.133 kapsamında koruma tedbiri olarak kayyım ataması, anılan kanun hükmü uyarınca yapılacaktır.

Türk Medeni Kanunu m.430'a göre temsil kayyımı ile yönetim kayyımı, vesayet makamı tarafından atanır. Vesayet makamı, sulh hukuk mahkemesidir (TMK m.397/2). Ancak Türk Ticaret Kanunu m.4/1-a ve m.5 uyarınca sermaye şirketine kayyım atanması istemli dava³³, mutlak ticari dava niteliğindedir ve görevli mahkeme, asliye ticaret mahkemesidir³⁴. Bu itibarla sermaye şirketlerine kayyım atanmasıyla

²⁹ Aynı yönde bkz. Keçecioğlu, Kayyımlık, 89.

³⁰ Ersin Çamoğlu, "Anonim Ortaklığa Temsil Kayyımı Atanması", İstanbul Barosu Dergisi, 91/5 (2017): 18; Ayşe Gülin Güralp, "İflas Ertelemesinde Kayyım Atanması", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. İrfan Baştuğ Anısına Armağan, 7/Özel Sayı (2005): 68, 70.

³¹ Bkz. 12.01.2011 tarih ve 6100 sayılı Kanun. RG 04.02.2011, No.27836.

³² Benzer yönde bkz. ve karş. Keçecioğlu, Kayyımlık, 184. "Geçici Hukuki Korumalar" başlığı altında HMK m.389 ile m.399'da düzenlenen ihtiyati tedbirlerin, geçici hukuki koruma niteliğinde olduğu kuşkusuzdur.

³³ HMK m.382/2-19'da vesayet işleri; dolayısıyla kayyım atanması çekişmesiz yargı işleri arasında sayılmıştır. Bkz. Çamoğlu, "Temsil Kayyımı Atanması", 26. Kanımızca çekişmesiz yargı kapsamında temsil kayyımı atanabilir. Yönetim kayyımı ile denetim kayyımının atanması ise, çekişmeli yargı kapsamında mümkün olabilir. Karş. Keçecioğlu, Kayyımlık, 208-212.

³⁴ Aynı yönde bkz. Çamoğlu, "Temsil Kayyımı Atanması", 25-26; Türkoğlu, "Kayyım Atanması", 145; Keçecioğlu, Kayyımlık, 193-195; Demiral, Kayyım Tayini, 32-33.

ilgili vesayet makamı, asliye ticaret mahkemesidir. Atamayı yapan asliye ticaret mahkemesi, aynı zamanda denetim makamıdır³⁵. Koruma tedbiri olarak sermaye şirketine kayyım atanması; soruşturma evresinde sulh ceza hâkimliği, kovuşturma evresinde ise davaya bakan ceza mahkemesi tarafından yapılacaktır (CMK m.133/1).

Aşağıda sermaye şirketlerine atanacak temsil ve yönetim kayyımı ile uygulama tarafından geliştirilen denetim kayyımına ilişkin bilgi verilecektir.

a. Sermaye Şirketlerine Temsil Kayyımı Atanması

Türk Ticaret Kanunu'nda anonim şirketlere ilişkin kayyımlık kurumuna birkaç maddede yer verilmiştir. Türk Ticaret Kanunu'nun Ticaret Şirketleri başlıklı İkinci Kitap Dördüncü Kısımında düzenlenen anonim şirkete ilişkin hükümlerde kayyım kavramı; m. 399, m. 401/4, m. 403/6, m. 412 ve m. 441/3'te geçmektedir. Söz konusu hükümlerin yanı sıra, anonim şirketin niteliğine uygun olduğu oranda anonim şirkete temsil kayyımı atanabileceği kabul edilmektedir³⁶. Örneğin anonim şirketin paydaşları arasındaki çıkar uyuşmazlıklarının önlenmesi veya şirket içinde kilitlenmiş konuların çözüme kavuşturulması için anonim şirkete temsil kayyımı atanabilir³⁷.

Türk Ticaret Kanunu m.412 hükmü, temsil kayyımlığının tipik bir örneğini teşkil etmektedir³⁸. Anılan hükme göre pay sahiplerinin başvurusu üzerine anonim şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesince genel kurulun toplantıya çağırılmasına karar verilebilir. Bu takdirde mahkeme tarafından gündemi düzenlemek ve

³⁵ Keçecioğlu, Kayyımlık, 195-196. TMK m.397/2'ye göre denetim makamı, asliye hukuk mahkemesidir.

³⁶ Çamoğlu, "Temsil Kayyımı Atanması", 18-19; Keçecioğlu, Kayyımlık, 56.

³⁷ Keçecioğlu, Kayyımlık, 56. Anonim şirkete temsil kayyımının atanabileceği diğer durumlar için bkz. Keçecioğlu, Kayyımlık, 98-122; Türkoğlu, "Kayyım Atanması", 143.

³⁸ Aynı yönde bkz. Abdurrahman Kayıklık, Anonim Şirketin Temsili (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2024), 363; Hasan Berk Toraman, "Anonim Şirketlere Kayyım Atanması ve Temsil Yetkisi", İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2 (2025): 225. Bu kayyımın, yönetim kayyımı olduğu yolundaki aksi görüş için bkz. Keçecioğlu, Kayyımlık, 155. Bununla birlikte adı geçen yazar tarafından söz konusu kayyımın, şirketin organsız kalması durumunda gündeme gelebileceği belirtilmiştir. Bkz. Keçecioğlu, Kayyımlık, 155. Şirket organsız kaldığında aşağıda belirtileceği üzere atanacak kayyımın, yönetim kayyımı olacağı kuşkusuzdur.

Kanun hükümleri uyarınca çağrışı yapmak üzere bir kayyım atanır. Mahkeme kararında, kayyımın, görevleri ve toplantı için gerekli belgeleri hazırlamaya ilişkin yetkileri gösterilecektir. Görüldüğü gibi şirket genel kurulunun yapılması için atanan kayyım, temsil kayyımıdır. Genel kurulun yapılması gibi oldukça somut bir iş için temsil kayyımının ataması yapıldığı halde; bu kayyımın görevinin kapsamı ve yetkilerinin, mahkeme kararında ayrıntılı olarak gösterilmesi emredici bir biçimde öngörölmüştür.

Türk Ticaret Kanunu'nun Ticaret Şirketleri başlıklı İkinci Kitap Altıncı Kısımında düzenlenen limited şirkete ilişkin hükümlerin hiçbirisinde kayyım kavramının geçmediğı görölmektedir. Bununla birlikte öğretide niteliğine uygun düştüğü oranda, temsil kayyımı atanmasına ilişkin Türk Medeni Kanunu m.426 hükmünün, limited şirketler yönünden de uygulanabileceğı kabul edilmektedir³⁹. Yukarıda belirtildiğı üzere Türk Ticaret Kanunu, Türk Medeni Kanunu'nun ayrılmaz bir parçası olduğuna göre sermaye şirketlerine, Türk Medeni Kanunu m.426 hükmü gereğince temsil kayyımı atanabileceğı kuşkusuzdur.

Limited şirkete temsil kayyımı atanmasını gerektirebilecek bir başka hüküm, Türk Ticaret Kanunu m.630/2'de yer almaktadır. Anılan hükme göre haklı sebeplerin varlığı halinde, limited şirket yöneticilerinin yönetim hakkının ve temsil yetkilerinin kaldırılması veya sınırlandırılması konusunda mahkemeden talepte bulunulabilir. Böyle bir dava açıldığında, mahkeme tarafından öncelikle limited şirket ile limited şirket yöneticilerinin (müdürlerin) arasındaki menfaat uyuşmazlığı sebebiyle şirketin davada temsil edilebilmesi için temsil kayyımı atanması gerekir⁴⁰. Anılan davada mahkemece koşulların oluştuğı sonucuna varıldığı takdirde, limited şirket müdürünün yetkilerinin ihtiyati tedbir yoluyla sonlandırılması ve şirkete yönetim kayyımı atanabileceğı de savunulmaktadır⁴¹. Kanımızca mahkeme, ileri sürölen haklı sebeplerin niteliğini gözeterek yönetim kayyımı atamak yerine, duruma göre temsil kayyımı veya denetim kayyımı atayabilir.

³⁹ Keçecioğlu, Kayyımlık, 56.

⁴⁰ Oruç Hami Şener, Yargıtay Kararları Işığında Limited Ortaklıklar Hukuku (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2017), 782; Keçecioğlu, Kayyımlık, 60.

⁴¹ Çamoğlu, "Temsil Kayyımı Atanması", 20; Şener, Limited Ortaklıklar, 779; Keçecioğlu, Kayyımlık, 59.

Türk Ticaret Kanunu m.638/2'ye göre limited şirket ortağı, haklı sebeplerin varlığı halinde şirketten çıkmasına karar verilmesi için dava açabilir. Ortaklıktan çıkma davasında, husumet limited şirkete yöneltilecek⁴²; dolayısıyla davalı konumundaki şirket, şirket müdürü tarafından temsil edilecektir. Ortaklıktan çıkma talebinde bulunan, şirket müdürü olabilir. Bu takdirde limited şirketin davada temsili için temsil kayyımı atanmalıdır⁴³. Limited şirket tarafından da ortağın mahkeme kararıyla haklı sebebe dayanılarak şirketten çıkarılması isteminde bulunulabilir (TTK m.640/3). Dava limited şirketçe açılacağı için davacı şirket, davalı ise çıkarılması isteminde bulunan ortak olacaktır. Açılacak davada, şirket müdürü veya müdürlerinin tamamının çıkarılması isteminde bulunulduğu takdirde, davacı limited şirkete temsil kayyımı atanmalıdır⁴⁴.

Öte yandan Türk Medeni Kanunu m.426/1-2'de yer alan "Bir işte yasal temsilcinin menfaati ile küçüğün veya kısıtlının menfaati çatışmıyorsa" ve m.426/1-3'te yer alan "Yasal temsilcinin görevini yerine getirmesine bir engel varsa" nedenlerinin kıyasen uygulanması suretiyle sermaye şirketlerine temsil kayyımı atanabilir⁴⁵.

Temsil kayyımının atandığı hallerde, kendisine kayyım atanan kişinin fiil ehliyeti, kural olarak devam eder (TMK m.458/1). Zaten sermaye şirketine temsil kayyımı atandığında, şirketin yönetim ve temsil organı görevinin başındadır. Bir başka anlatımla şirketin fiil ehliyeti, yönetim ve temsil organı tarafından kullanılmaya devam edilmektedir⁴⁶. Ancak yasal temsilcinin menfaati ile küçüğün veya kısıtlının menfaatinin çatışması nedeniyle temsil kayyımının atanması halinde, kendisine kayyım atanan kişinin fiil ehliyetinin sınırlandırıldığı; çünkü yasal temsilci tarafından yapılan işlemlerin kayyım tarafından onaylanmadıkça hüküm ve sonuç doğurmayacağı; dolayısıyla

⁴² Şener, Limited Ortaklıklar, 882; Reha Poroy, Ünal Tekinalp ve Ersin Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku II (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2023), 449; Keçecioğlu, Kayyımlık, 60.

⁴³ Şener, Limited Ortaklıklar, 883; Keçecioğlu, Kayyımlık, 61.

⁴⁴ Şener, Limited Ortaklıklar, 908; Keçecioğlu, Kayyımlık, 61.

⁴⁵ Çamoğlu, "Temsil Kayyımı Atanması", 18-19; Gümüş, Kayyımlık, 103; Keçecioğlu, Kayyımlık, 88; Kayıklık, Anonim Şirketin Temsili, 361; Türkoğlu, "Kayyım Atanması", 144; Toraman, "Kayyım Atanması", 223.

⁴⁶ Çamoğlu, "Temsil Kayyımı Atanması", 18; Keçecioğlu, Kayyımlık, 264.

geçerlilik taşımayacağı belirtilmiştir⁴⁷. Yukarıda belirtildiği üzere anılan neden, kıyasen sermaye şirketlerine kayyım atanma nedeni olarak kabul edilmektedir. Bu itibarla söz konusu nedene dayalı olarak sermaye şirketine kayyım atandığında, kayyımın yetkilendirildiği iş yönünden sermaye şirketinin yönetim ve temsil organının yetkisinin sınırlandırıldığı kabul edilmesi uygun olacaktır⁴⁸. Temsil kayyımı atanmasına rağmen şirketin fiil ehliyetinin yönetim ve temsil organını tarafından kullanılmaya devam edileceği yolundaki kabul, mahkemece atanan temsil kayyımının görevlendirilme nedenine ilişkin herhangi bir iş yapamaması sonucunu doğuracaktır. Bir başka anlatımla söz konusu kabul, temsil kayyımı atanmasına ilişkin mahkeme kararının kâğıt üstünde kalmasına yol açacaktır.

Temsil kayyımı, kendisine verilen iş ve işleri yerine getirir. Türk Medeni Kanunu m.459/1 uyarınca belirli bir iş için görevlendirilmiş olan temsil kayyımı, mahkeme tarafından verilen talimatlara aynen uymak zorundadır. Bu itibarla anonim şirkete temsil kayyımı atamasına ilişkin mahkeme kararında, kayyımın görev ve yetkisi somutlaştırılmalıdır⁴⁹. Bu somutlaştırmanın yapılması, belirli bir iş atanan kayyımın görev ve yetkilerinin saptanmasına olanak sağlayacaktır. Mahkeme kararındaki bu somutlaştırma, aynı zamanda temsil kayyımı ile sermaye şirketinin fiil ehliyetini kullanmaya devam eden yönetim ve temsil organı arasındaki olası çatışmaları önleyecektir. Temsil kayyımının görev ve yetkilerinin sınırını, mahkeme kararı belirleyecek; temsil kayyımının kendisine verilen görev ve yetkileri aşması söz konusu olmayacaktır.

Ancak uygulamada, temsil kayyımı atanmasına ilişkin mahkeme kararlarında kayyımın görev ve yetkileri nadiren somutlaştırılmaktadır. Özellikle temsil kayyımlığı söz konusu olduğunda, kayyımın görev ve yetkilerinin belirlenmesi hayati niteliktedir. Aksi takdirde temsil kayyımının görev ve yetkilerinde belirsizlik söz konusu olacak; bu belirsizlik inceleme konumuz olan görevi kötüye kullanma suçu yönünden temsil kayyımının görevinin gereklerine uygun davranıp dav-

⁴⁷ Gümüş, Kayyımlık, 16.

⁴⁸ Benzer yönde bkz. ve karşı. Keçecioğlu, Kayyımlık, 264; Kayıklık, Anonim Şirketin Temsili, 357.

⁴⁹ Çamoğlu, "Temsil Kayyımı Atanması", 18.

ranmadığının saptanmasında güçlülere sebebiyet verecektir. Anonim şirketin genel kurulunun yapılması için atanan temsil kayyımının dahi görev ve yetkilerinin mahkeme kararında belirtilmesinin emredici olarak öngörüldüğü Türk Ticaret Kanunu m.412 hükmü, mahkeme kararında kayyımın görev ve yetkilerinin somutlaştırılmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Sermaye şirketine atanan temsil kayyımının görevi, kayyımın yapmakla görevlendirildiği işin bitmesiyle sona erecektir (TMK m.477/1). Temsil kayyımını atayan mahkeme tarafından kayyımın görevden alınması halinde de kayyımlık görevinin sona ereceği kuşkusuzdur⁵⁰.

b. Sermaye Şirketlerine Yönetim Kayyımı Atanması

Yönetim kayyımının görev ve yetkileri, Türk Medeni Kanunu m.460/1'de "Kayyım bir malvarlığının yönetim ve gözetimi ile görevlendirilmiş ise yalnız o malvarlığının yönetimi ve korunması için gerekli olan işleri yapabilir" şeklinde belirlenmiştir. Bu itibarla yönetim kayyımı atanabilmesi için bir malvarlığı unsuru bulunmalı ve bu malvarlığı yönetimden yoksun kalmalıdır⁵¹. Malvarlığındaki yetersizlik, tüzel kişilerde organ eksikliğinden kaynaklanmaktadır⁵².

Türk Ticaret Kanunu'nda sermaye şirketlerine mahkeme tarafından yönetim kayyımı atanmasına olanak sağlayan açık bir kanun hükmü bulunmamaktadır. Türk Medeni Kanunu m.427/1-4'te belirtildiği üzere tüzel kişinin (şirketin) gerekli organlardan yoksun kalması ve yönetiminin başka yollarla sağlanamaması halinde yönetim kayyımı atanabilir. Yoksun kalınan organ, yönetim organı olmalıdır⁵³. Bu itibarla sermaye şirketlerine yönetim kayyımı atanabilmesi için şirketin yönetim organından yoksun kalması ve bu yetersizliğin başka bir yolla giderilememesi gerekir⁵⁴.

⁵⁰ Dural, Ögüz ve Gümüş, Aile Hukuku, 515-516; Kayıklık, Anonim Şirketin Temsili, 364.

⁵¹ Türkoğlu, "Kayyım Atanması", 139; Şükrü Yıldız, "Sermaye Şirketlerine Yönetim Kayyımı Atanmasını Gerektiren Haller", İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 16/32 (2017): 99.

⁵² Türkoğlu, "Kayyım Atanması", 139; Yıldız, "Yönetim Kayyımı Atanması", 99; Gümüş, Kayyımlık, 106-108.

⁵³ Dural, Ögüz ve Gümüş, Aile Hukuku, 512.

⁵⁴ Yıldız, "Yönetim Kayyımı Atanması", 103; Türkoğlu, "Kayyım Atanması", 140.

Türk Ticaret Kanunu m.530'da anonim şirketlerde, m.636/2'de ise limited şirketlerde organ yokluğu ve bunun sonuçları düzenlenmiştir. Organ eksikliği veya genel kurulun toplanamaması nedeniyle şirketin feshi dava açıldığında, mahkeme tarafından talep üzerine gerekli önlemlerin alınabileceği hüküm altına alınmıştır (TTK m.530/2, m.636/4). Ayrıca Türk Ticaret Kanunu m.531'e göre haklı sebeplerin varlığı halinde, anonim şirkette belirli bir sermaye çoğunluğuna sahip olan pay sahipleri, şirketin feshine karar verilmesini isteyebilir. Bu takdirde mahkeme, anonim şirketin feshi yerine ortağın payının gerçek değerinin ödenip şirketten çıkarılmasına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir başka bir çözüme karar verebilir. Türk Ticaret Kanunu m.636/3'te de haklı sebeplerin varlığında, her limited şirket ortağının mahkemeden şirketin feshini isteyebileceği öngörülmüştür. Anılan kanun hükümleri gereğince haklı sebeplerin varlığı halinde mahkemeye başvurulabilecek ve mahkemece gerekli önlemler alınabilecek veya kabul edilebilir başka bir çözüme karar verilebilecektir.

Türk Ticaret Kanunu m.530/2 ve m.636/4'te mahkemece gerekli önlemlerin alınabileceği ve m.531'de kabul edilebilir başka bir çözüme karar verilebileceği belirtilmiş; ancak hangi önlemlerin alınacağı veya kabul edilebilir başka bir çözümün ne olduğu gösterilmemiştir. Yukarıda belirtildiği gibi sermaye şirketinin yönetim organından yoksun kalması ve bu yoksunluğun başka yolla giderilmemesi halinde, Türk Medeni Kanunu m.427/1-4 gereğince yönetim kayyımı atanabileceği kuşkusuzdur⁵⁵. Ancak haklı sebeplerin varlığı halinde mahkemece alınabilecek gerekli önlemler veya kabul edilebilir çözümler arasında, sermaye şirketine yönetim kayyımı atanmasının bulunup bulunmadığı tartışmalıdır⁵⁶.

⁵⁵ Çamoğlu, "Temsil Kayyımı Atanması", 21-23; Dural, Ögüz ve Gümüş, Aile Hukuku, 512; Gümüş, Kayyımlık, 108-109; Keçecioğlu, Kayyımlık, 124; Kayıklık, Anonim Şirketin Temsili, 358.

⁵⁶ Örneğin Çamoğlu, haklı sebeplerle anonim şirkete yönetim kayyımı atanamayacağı görüşündedir. Bkz. Çamoğlu, "Temsil Kayyımı Atanması", 18, 24. Gümüş'e göre yönetici (sermaye şirketinin karar organı) mevcut olsa bile, yönetimi altındaki malvarlığının kötüye kullanılması halinde, yönetici kayyımı atanabilir. Bkz. Gümüş, Kayyımlık, 63. Bu konudaki görüşler için ayrıca bkz. Kayıklık, Anonim Şirketin Temsili, 359.

Yönetim kayyımının atandığında, kendisine kayyım atanan kişinin fiil ehliyeti, kural olarak devam eder (TMK m.458/1). Yukarıda belirtildiği üzere sermaye şirketine temsil kayyımı atandığında, şirketin yönetim ve temsil organı görevinin başındadır. Buna karşılık yönetim kayyımı atandığında, şirketin yönetim ve temsil organı eksiktir; dolayısıyla şirketin yönetim ve temsil yetkisi, atanan yönetim kayyımı tarafından kullanılacaktır. Öğretide tartışmalı olmakla birlikte, şirketin yönetim ve temsil organı mevcut olduğu halde, uygulamada haklı sebeplerin varlığı halinde şirkete yönetim kayyımı atanabilmektedir. Bu takdirde şirket, atanan yönetim kayyımınca yönetilecek ve temsil edilecektir. Bir başka anlatımla gerek organ eksikliği gerekse haklı sebeplerin varlığı halinde şirketin yönetim ve temsili, yönetim kayyımındadır; dolayısıyla sermaye şirketinin fiil ehliyeti yönetim kayyımınca kullanılacaktır. Nitekim öğretide, bu takdirde kayyımın “açıkça bir ikame ‘organ’ olarak görev yaptığı” belirtilmiştir⁵⁷. Bu itibarla mahkeme kararında başka bir belirleme yapılmaması kaydıyla yönetim kayyımının, şirketin Türk Medeni Kanunu m.462 ve m.463’te belirtilenler dışındaki bütün işlerini görmeye yetkili ve görevli olduğu kuşkusuzdur⁵⁸. Varılan bu sonuç, Türk Medeni Kanunu m.460/1 ile uyumludur. Anılan hükme göre yönetim kayyımı, hangi malvarlığının yönetimi ve gözetimi ile görevlendirilmiş ise, yalnızca o malvarlığının yönetimi ve korunması için gerekli olan işleri yapabilir. Yönetim kayyımı, sermaye şirketine atandığına göre bu şirketin yönetimi ve korunması için kural olarak gerekli bütün işleri yapabilmelidir. Bu iti-

⁵⁷ Gümüş, Kayyımlık, 104; Demiral, Kayyım Tayini, 29-30. Aksi görüş bkz. Kayıklık, Anonim Şirketin Temsili, 359; Keçecioğlu, Kayyımlık, 263-264. Ancak Keçecioğlu da yönetim kayyımını, “yönetim organı” olarak nitelendirmiştir. Bkz. Keçecioğlu, Kayyımlık, 268-270.

⁵⁸ Çamoğlu, “Temsil Kayyımı Atanması”, 17. TMK m.462’de belirtilen işlerin kayyım tarafından yapılabilmesi, vesayet makamının; yani sermaye şirketleri yönünden asliye ticaret mahkemesinin iznine bağlıdır. Kayyımın TMK m.463’te sayılan işleri yapılabilmesi önce vesayet makamının, daha sonra da denetim makamının iznini gerektirmektedir. Asliye ticaret mahkemesi, hem vesayet hem de denetim makamıdır. Belirtelim ki, TMK m.463’te sayılan işlerden sadece “Bir işletmenin devralınması veya tasfiyesi, kişisel sorumluluğu gerektiren bir ortaklığa girilmesi veya önemli bir sermaye ile bir şirkete ortak olunması” (3. b.), sermaye şirketleri yönünden gündeme gelebilir. Çamoğlu, “Temsil Kayyımı Atanması”, 28. Ayrıca TMK m.459 gereğince kayyımın; kefil olması, vakıf kurması ve önemli bağışlarda bulunması yasaktır.

barla yönetim kayyımı görevlendirilmesine ilişkin mahkeme kararında kayyımın görev ve yetkilerinin somutlaştırılmasının, temsil kayyımlığının aksine çok önemli olmadığı düşünülebilir. Bununla birlikte yönetim kayyımı atanmasına ilişkin mahkeme kararlarında da kayyımın görevi somutlaştırılmalı ve olabildiğince ayrıntılandırılmalıdır⁵⁹. Yönetim kayyımının görevinin somutlaştırılması ve ayrıntılandırılması, inceleme konumuz olan görevi kötüye kullanma suçu yönünden görevin gereklerine uygun davranılıp davranılmadığının da belirlenmesini sağlayacaktır. Ancak uygulamada yönetim kayyımı atanmasına ilişkin mahkeme kararlarında, kayyımın görevinin somutlaştırılmasına nadiren rastlanmaktadır.

Yönetim kayyımının, geçici bir süre ile görevlendirildiği unutulmamadır⁶⁰ (TMK m.477/2). Yönetim kayyımı; yönetim ve temsil organının yeniden seçilmesini sağlamak için genel kurulu toplantıya çağırılmalı veya organın çalışmasını fiilen engelleyen nedenleri ortadan kaldırmalı⁶¹, bunları gerçekleştiremezse şirketi tasfiyeye sokmalıdır⁶². Kanımızca Türk Medeni Kanunu m.460/2 gereğince yönetim kayyımının, şirketin tasfiyesi için mahkemeye bildirimde bulunması ve mahkeme kararına istinaden tasfiye sürecini başlatması gerekir. Aynı şekilde haklı sebeplerin varlığı halinde atanan yönetim kayyımının görevi, haklı sebebin ortadan kalkmasıyla sona ermelidir. Şayet haklı sebepler, yönetim kayyımı atanmasına rağmen varlığını sürdürüyorsa, bu takdirde de kayyım tarafından mahkemeye bildirimde bulunulup karar alınması kaydıyla şirketin tasfiye sürecinin başlatılması uygun olacaktır.

c. Sermaye Şirketlerine Denetim Kayyımı Atanması

Denetim kayyımlığı, Türk Medeni Kanunu veya Türk Ticaret Kanunu ile düzenlenmemiştir. Denetim kayyımlığı, uygulama tarafından geliştirilmiştir.

⁵⁹ Gümüş, Kayyımlık, 330; Toraman, “Kayyım Atanması”, 233; Kayıklık, Anonim Şirketin Temsili, 361; Ahmet Battal, “Kayyum Denetimindeki Anonim Şirketin Yönetimi”, Ticaret ve Fikri Mülkiyet Dergisi, II/1 (2016): 26.

⁶⁰ Çamoğlu, “Temsil Kayyımı Atanması”, 18.

⁶¹ Çamoğlu, “Temsil Kayyımı Atanması”, 17.

⁶² Gümüş, Kayyımlık, 117.

Denetim kayyımlığına ilişkin mevzuatımızda yer alan hüküm, daha sonra kaldırılmış olmakla birlikte, İcra İflâs Kanunu⁶³ ile iflâsın ertelenmesi kapsamında getirilmiştir⁶⁴. Denetim kayyımlığının öngörüldüğü İcra İflâs Kanunu m.179/a hükmü, İcra İflâs Kanunu'nun konkordatoya ilişkin hükümlerinde kapsamlı değişikliklerin yapıldığı 2018 yılında kaldırılmıştır⁶⁵.

İcra İflâs Kanunu'nun mülga 179/a maddesinin ikinci fıkrasından anlaşılabacağı üzere mahkemece atanacak kayyımın, yönetim veya denetim kayyımı olarak atanması mümkündür. Şayet yönetim organının yetkileri tümüyle elinden alınıp kayyıma verilmiş ise atanan kayyım, yönetim kayyımıdır. Yönetim organının karar ve işlemlerinin geçerliliğinin, kayyımın onayına bağlı kılınması halinde, denetim kayyımlığı söz konusu olacaktır⁶⁶. Bu ayrıma göre denetim kayyımının yetkisi, şirket yönetim organının kararlarını onaylamakla sınırlıdır. Dolayısıyla denetim kayyımının görevinin kapsamı, yönetim kayyımına göre oldukça dardır. Nitekim yönetim organlarının basiretsiz işlem ve yönetimleri olmadıkça, yetkilerinin tümüyle ellerinden alınması yerine, yönetim organınca yapılacak işlemlerin kayyımın onayına tabi tutulmasının işin niteliğine daha uygun olacağı savunulmaktadır⁶⁷.

Ancak yönetim organının karar ve işlemlerinin, sermaye şirketlerinin bütün işlemlerini kapsadığı söylenebilir⁶⁸. Bu nedenle yönetim

⁶³ Bkz. 09.06.1932 tarih ve 2004 sayılı Kanun. RG 19.06.1932, No.2128.

⁶⁴ İcra İflâs Kanunu'nun "erteleme tedbirleri" başlıklı mülga 179/a maddesine göre "İflâsın ertelenmesine karar veren mahkeme, şirketin veya kooperatifin malvarlığının korunması için gerekli her türlü tedbiri iyileştirme projesini de göz önünde tutarak alır. Mahkeme erteleme kararı ile birlikte kayyım atanmasına karar verir. /Mahkeme, yönetim organının yetkilerini tümüyle elinden alıp kayyıma verebileceği gibi yönetim organının karar ve işlemlerinin geçerliliğini kayyımın onayına bağlı kılmakla da yetinebilir. /İflâsın ertelenmesi kararında kayyımın görev ve yetkileri ayrıntılı olarak gösterilir."

⁶⁵ Bkz. 28.02.2018 tarih ve 7101 sayılı Kanun m.65. RG 15.03.2018, No.30361.

⁶⁶ Yıldız, "Yönetim Kayyımı Atanması", 103; Efrail Aydemir, İflâsın Erteleme ve Kayyımlık (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2016), 208; Güralp, "Kayyım Atanması", 61. Güralp tarafından denetim kayyımı yerine, "gözetim ve denetim kayyımı" kavramı kullanılmıştır. Bkz. Güralp, "Kayyım Atanması", 61.

⁶⁷ Aydemir, Kayyımlık, 208.

⁶⁸ Aynı yönde bkz. Aydemir, Kayyımlık, 208.

organının karar ve işlemlerinin denetim kayyımının onayına bağlı tutulması, kanımızca denetim kayyımını fiilen yönetim kayyımına dönüştürür. Bu takdirde sermaye şirketinin bütün işlemlerinin, denetim kayyımı tarafından tek tek denetlenmesi, uygun bulunmayanlarının onaylanmaması gerekecektir. Bu durumun; denetim kayyımlığı görevinin yerine getirilmesini, yönetim kayyımlığına nazaran daha da güçleştireceği söylenebilir. Yönetim kayyımı, daha başlangıçta atandığı sermaye şirketine ilişkin karar ve işlemleri bizatihi almaktadır; dolayısıyla bu karar ve işlemlerin kendisi bakımından uygun olduğu kuşkusuzdur. Buna karşılık denetim kayyımı, sermaye şirketince alınan karar ve işlemlerin uygun olup olmadığını denetlemek zorunda kalacaktır. Denetim kayyımı tarafından tesis edilmeyen karar ve işlemlerin uygunluğunun denetlenmesinin zorluğu açıktır. Bu itibarla denetim kayyımı tarafından bu denli kapsamlı yetkilerin kullanılması pek de mümkün olmayacaktır.

İcra İflâs Kanunu m.179/a hükmünün kaldırılmasından sonraki dönemlerde de denetim kayyımlığı; özellikle sermaye şirketlerinde yönetim ve temsil organı olan yönetim kurulu (anonim şirkette) veya müdürün (limited şirkette) görevlerini sürdürmekte iken, onların denetlenmesi amacına yönelik boşluk doldurucu bir kayyımlık türü olarak uygulanmaya devam edilmektedir. Sermaye şirketlerine denetim kayyımı atanmasına ilişkin ticaret mahkemelerince verilen bazı kararlarda, İcra İflâs Kanunu mülga m.179/a'da belirtildiği gibi yönetim organının karar ve işlemlerinin geçerliliğinin kayyımın onayına bağlı kılındığı belirtilmektedir. Böylelikle denetim kayyımlığının kapsamı, yürürlükten kaldırılan bir kanun hükmüne göre belirlenmektedir. Bununla birlikte mülga hükmün üçüncü fıkrasında, mahkeme kararında kayyımın görev ve yetkilerinin kapsamının ayrıntılı olarak gösterileceği belirtilmiştir. Bu belirtişe rağmen, denetim kayyımı atanmasına ilişkin mahkeme kararlarında, kayyımın görev ve yetkilerinin kapsamına ilişkin ayrıntıya nadiren rastlamaktadır. Tekrara düşmemek için kayyımının görevinin somutlaştırılması gerektiğine ilişkin temsil ve yönetim kayyımına ilişkin açıklamalara atıf yapmakla yetiniyoruz.

Temsil kayyımı atandığı hallerde, kendisine kayyım atanan kişinin fiil ehliyeti kural olarak devam ettiğine göre uygulama tarafından geliştirilen denetim kayyımının atanması halinde de, kişinin fiil ehliyetinin devam ettiğinin kabul edilmesi uygun olacaktır (TMK

m.458/1) Bu itibarla kendisine denetim kayyımı atanan sermaye şirketi, yönetim ve temsil organı tarafından yönetilmeye ve temsil edilmeye devam edecektir⁶⁹. Bir başka anlatımla kendisine denetim kayyımı atanan sermaye şirketinin yönetim kurulu veya müdürünün, şirketi yönetim ve temsil görevinde herhangi bir değişiklik olmayacaktır. Bu itibarla kanımızca denetim kayyımı; atandığı sermaye şirketin yönetim ve temsil organının işlemlerini denetleyecek, yaptığı denetimin sonuçlarını periyodik aralıklarla veya gerektiğinde hemen atamaya yapan asliye ticaret mahkemesine rapor halinde sunacak, eksik veya hatalı gördüğü işlemler konusunda mahkemeyi bilgilendirecektir. Aksi bir sonucu varılması halinde, sermaye şirketinin bütün işlemleri denetim kayyımının onayına tabi tutulacaktır. Bu durum, şirketi yöneten ve temsil eden organın bu yetkilerinin sınırlandırılmasına ve denetim kayyımına kapsamı itibariyle yerine getirilmesi pek de mümkün olmayan bir görevin yükletilmesine yol açacaktır. Nitekim öğretide limited şirket müdürlerinin temsil yetkisinin yer ve kişi yönünden sınırlandırılabilceği, bunun dışında yapılacak sınırlandırmaların kayyım atama esaslarına ve limited şirketin yönetim ilkelerine aykırı olması sebebiyle mahkeme tarafından denetim kayyımı atanamayacağı belirtilmiştir⁷⁰.

Belirtelim ki muhtemelen İcra İflâs Kanunu mülga m.179/a hükmünde yer alan “onayına” sözcüğünden hareketle, denetim kayyımı yerine “onay kayyımı” kavramı da kullanılabilir⁷¹.

Denetim kayyımlığının, kayyımın yapmakla görevlendirildiği işin bitmesi; yani denetim kayyımı atanmasını gerektiren nedenlerin ortadan kalkması veya kayyımın görevden alınmasıyla sona ereceği söylenebilir (TMK m.477/1-2).

Sermaye şirketlerine atanan temsil kayyımı, yönetim kayyımı ile denetim kayyımı ortaya konulmuştur. Sermaye şirketlerine atanan kayyım

⁶⁹ Battal, “Kayyım Denetimindeki Anonim Şirket”, 24; Börekçi, Kayyım Tayini, 178.

⁷⁰ Esra Cenkcı, “Limited Şirket Yönetimine Müdahale: Mahkemenin Müdürün Yetkilerini Kaldırma ile Sınırlandırma Yetkisinin Kapsamı”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 73/1 (2024): 114. Aksi görüş için bkz. Battal, “Kayyım Denetimindeki Anonim Şirket”, 27-28; Börekçi, Kayyım Tayini, 178-179.

⁷¹ Örneğin bkz. Cenkcı, “Limited Şirket Yönetimine Müdahale”, 114; Aydemir, Kayyımlık, 208. Aydemir tarafından denetim kayyımı kavramı benimsenmiş; ancak onay kayyımı da kullanılmıştır.

ile şirket arasındaki hukuki ilişkinin niteliği, kayyımın görevini özenle yerine getirme yükümlülüğü ve kayyımın görevden alınması açıklandık-tan sonra, çalışmanın kayyımlığa ilişkin bilgileri tamamlanacaktır.

D. Sermaye Şirketlerine Atanan Kayyım ile Şirket Arasındaki Hukuki İlişkinin Niteliği

Sermaye şirketlerine atanan kayyım ile şirket arasındaki hukuki ilişkinin niteliğine dair öğretide değişik görüşler ileri sürülmüştür. Kayyımın; şirketin yasal temsilcisi olduğu, kendine özgü bir yasal temsilci olduğu ya da iradi temsilci olduğu yolunda görüşlere rastlanmaktadır⁷².

Sermaye şirketine kayyım atanması için gerekli koşulların oluştuğu sonucuna varan asliye ticaret mahkemesi; Türk Medeni Kanunu, Türk Ticaret Kanunu ve Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun ilgili hükümleri uyarınca kayyım ataması yapmaktadır. Kayyım, belirli bir işi yerine getirmek veya malvarlığını yönetmek üzere atanmaktadır. Belirli bir işi yerine getirilecek ya da malvarlığı yönetilecek olan, sermaye şirkettir. Bu itibarla kayyım, sermaye şirketini adına ve hesabına hukuki işlemler yapacaktır. Kayyım tarafından yapılan bu hukuki işlemler, doğrudan doğruya sermaye şirketini bağlayacaktır (TBK m.40/1). Anılan kanun hükmü gereğince kayyım, kanımızca temsilci-dir⁷³.

Sermaye şirketi adına ve hesabına gerçekleşen bu temsil; yukarıda belirtildiği üzere Türk Medeni Kanunu, Türk Ticaret Kanunu ve Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun ilgili hükümleri uyarınca ve mahkeme kararına dayalı olarak gerçekleşmektedir. Bir başka anlatımla bu temsilde, sermaye şirketinin iradesine ihtiyaç duyulmamakta; hatta bu temsil sermaye şirketinin iradesinin aksine olarak gerçekleşmektedir⁷⁴. Sermaye şirketinin, özellikle yönetim kayyımı ile denetim

⁷² Görüşlere ilişkin bkz. Keçecioğlu, Kayyımlık, 254-256.

⁷³ Benzer yönde bkz. ve karşı. Turgut Akıntürk ve Derya Ateş, Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku İkinci Cilt (İstanbul: Beta Yayıncılık, 2024), 507.

⁷⁴ Mahkemece verilen kayyım atama kararının, şirketin iradesinin yerine geçtiği; bu itibarla kayyım atanmasına ilişkin mahkeme kararının kayyım olarak görevlendiren kişiye yapılmış bir öneri olduğu, bu önerinin kayyım tarafından kabulüyle birlikte şirket ile kayyım arasında sözleşme ilişkisi kurulduğu savunulmuştur. Bkz.

kayyımı atanmasını istemeyeceği açıktır. Ancak ilgili kanun hükümleri, asliye ticaret mahkemesi tarafından sermaye şirketine kayyım atanmasına olanak tanımaktadır. Bir başka anlatımla temsil yetkisinin kaynağı, temsil olunan sermaye şirketinin iradesi değil, kanun hükümleridir. Bu nedenle ortada yasal temsil bulunmaktadır⁷⁵; sermaye şirketine atanan kayyım da yasal temsilcidir⁷⁶. Nitekim kayyımlığı da kapsayan vesayet, yasal temsilin örneklerinden biridir⁷⁷. Bununla birlikte Türk Borçlar Kanunu'nun vekalet sözleşmesine ilişkin hükümlerinden kıyasen yararlanılması mümkündür⁷⁸.

Yasal temsilde; iradi temsilin aksine olarak, temsil yetkisinin kapsamı, sona ermesi, yasal temsilcinin sorumluluğu kanun hükümleriyle belirlenmiştir. Kayyımlıkla ilgili yapılan açıklamalar ile kayyımlık görevinin özenle yürütülmesi gerektiğine dair aşağıda yapılacak açıklamalar, yasal temsile ilişkin belirtilen hususların Türk Medeni Kanunu'nda düzenlendiğini ortaya koymaktadır. Bu nedenlerle kanımızca sermaye şirketine atanan kayyım, yasal temsilcidir.

Mahkeme kararıyla kayyım olarak atanan kişi, atama kararı doğrultusunda kayyımlık görevini üstlenebilir ya da kayyımlıktan kaçınma hakkını kullanabilir. Türk Medeni Kanunu m.422/1'e göre vasiliğe atanan kişinin, atamanın kendisine tebliğinden başlayarak on gün içinde vasilikten kaçınma hakkını kullanması mümkündür. Vasinin atanması usulüne ilişkin anılan kanun hükmü, kayyım atanmasında da uygulanır (TMK m.431/1). Kayyım olarak atanan kişi, mahkeme kararının kendisine tebliğinden itibaren on gün içinde kayyımlıktan çekinme hakkını kullanmadığı takdirde, kayyımlık görevini kabul etmiş sayılır. Kayyımlık görevini kabul eden kişiye, talebi olmasa dahi mahkeme tarafından ücret takdir edilmesi zorunludur⁷⁹ (TMK m.458/2).

Güralp, "Kayyım Atanması", 65. Ancak mahkeme kararı, şirketin iradesinin yerine geçmediği için bu görüşe katılmamaktayız.

⁷⁵ Kumru Kılıçoğlu Yılmaz, "Temsil Yetkisinin Açıklanması", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 70/2 (2021): 364.

⁷⁶ Gümüş, Kayyımlık, 14-15.

⁷⁷ Kılıçoğlu Yılmaz, "Temsil Yetkisinin Açıklanması", 364.

⁷⁸ Gümüş, Kayyımlık, 15.

⁷⁹ Dural, Ögüz ve Gümüş, Aile Hukuku, 514.

Ayrıca kayyım, kayyımlık görevini yerine getirirken yaptığı masrafları talep etme hakkına sahiptir⁸⁰.

E. Sermaye Şirketine Atanan Kayyımın Görevini Özenle Yürütme Yükümlülüğü

Sermaye şirketine atanan temsil kayyımı, yönetim kayyımı ile denetim kayyımı, görevlerinin gereklerini özenle yerine getirmekle yükümlüdürler. Kayyımın özen yükümlülüğü, Türk Medeni Kanunu m.466'da düzenlenmiştir. Anılan hükme göre vesayet organları ve vesayet işleriyle görevlendirilmiş olan diğer kişiler, bu görevlerini yerine getirirlerken iyi bir yönetimin gerektirdiği özeni göstermekle yükümlüdürler. Kayyım da, vesayet organları arasında yer almaktadır (TMK m.396). Vasinin özen yükümlülüğü ise, TMK m.454/1'de düzenlenmiştir. Buna göre vasi, malvarlığını iyi bir yönetici gibi özenle yönetmek zorundadır. Vasi hakkındaki bu hüküm, kayyım hakkında da uygulanır (TMK m.403/3).

Türk Medeni Kanunu m.466'da yer verilen "görevlerini yerine getirirlerken iyi bir yönetimin gerektirdiği özeni göstermek" ve Türk Medeni Kanunu m.396'da yer verilen "iyi bir yönetici gibi özenle yönetmek" ifadeleri, anlam olarak birbirine oldukça yakındır. Buna göre kayyımın özen yükümlülüğü ilgili objektif bir ölçü benimsenmiştir. Bu itibarla kayyım tarafından üstlenilen görev; aynı görevi üstlenen başka kayyımlar tarafından nasıl yerine getiriliyorsa, o şekilde yerine getirilmelidir⁸¹. Zira kayyımlar, mahkemeler tarafından kişisel durumları itibarıyla güvenilirlikleri ve uzmanlıkları sebebiyle atanmaktadır. Bu itibarla kayyımlar, atandıkları görevin gereklerini yerine getirebilecek kişisel yeteneklere ve karakter özelliklerine sahip olmalıdırlar⁸². Bu özelliklere sahip kayyımlar tarafından yerine getirilen görevin, iyi bir yönetimin gerektirdiği özenle yerine getirileceği kuşkusuzdur. Dolayısıyla kayyımın özen yükümlülüğünün tespitinde, aynı görevi üstlenen başka kayyımların esas alınması yerindedir.

⁸⁰ Dural, Ögüz ve Gümüş, Aile Hukuku, 514; Keçecioğlu, Kayyımlık, 364.

⁸¹ Karş. Keçecioğlu, Kayyımlık, 336.

⁸² Güralp, "Kayyım Atanması", 62-63; Keçecioğlu, Kayyımlık, 236. Kayyım olarak atanan kişinin, görevin gereklerini yerine getirebilecek özelliklere sahip olmaması halinde, özen yükümlülüğü kapsamında kayyımlık görevi kabul etmemesi gerektiği yolundaki görüş isabetlidir. Bkz. Keçecioğlu, Kayyımlık, 236, dn. 354.

Yukarıda belirtildiği üzere kayyım, yasal temsilci olmakla birlikte; Türk Borçlar Kanunu'nun vekalet sözleşmesine ilişkin hükümlerinden yararlanılması mümkündür⁸³. Türk Borçlar Kanunu m.506/2'ye göre "Vekil üstlendiği iş ve hizmetleri, vekâlet verenin haklı menfaatlerini gözeterek, sadakat ve özenle yürütmekle yükümlüdür." Vekilin özen yükümlülüğünün, yukarıda önerilene benzer bir biçimde tespit edilmesi öngörülmüştür. Türk Borçlar Kanunu m.506/3 uyarınca "Vekilin özen borcundan doğan sorumluluğunun belirlenmesinde, benzer alanda iş ve hizmetleri üstlenen basiretli bir vekilin göstermesi gereken davranış esas alınır."

Kayyımın özen yükümlülüğüne ilişkin anılan hükümler, anonim şirket ile limited şirketin yönetim ve temsil organı için öngörülen özen ve bağlılık yükümlülüğüyle benzer niteliktedir. Türk Ticaret Kanunu m.369/1'e göre "Yönetim kurulu üyeleri ve yönetimle görevli üçüncü kişiler, görevlerini tedbirli bir yöneticinin özeniyle yerine getirmek ve şirketin menfaatlerini dürüstlük kurallarına uyararak gözetmek yükümlülüğü altındadırlar." Türk Ticaret Kanunu m.626/1 uyarınca "Müdürler ve yönetimle görevli kişiler, görevlerini tüm özeni göstererek yerine getirmek ve şirketin menfaatlerini, dürüstlük kuralı çerçevesinde, gözetmekle yükümlüdürler." Sermaye şirketine atanan kayyım da görevini yerine getirirken Türk Medeni Kanunu m.2'de düzenlenen "dürüstlük kuralları"⁸⁴ ile mahkemece kendisine verilen talimatlara uymakla yükümlüdür⁸⁵ (TMK m.459/1).

F. Sermaye Şirketine Atanan Kayyımın Görevden Alınması

Sermaye şirketine atanan kayyımın üstlendiği görevi özenle yerine getirmedığının anlaşılması halinde görevden alınması olağandır. Kayyımın görevini ağır surette savsaklaması, yetkilerini kötüye kullanması veya güven sarsıcı davranışlarda bulunması halinde, kayyım mahkeme tarafından görevden alınacaktır (TMK m.483/1). Anılan hüküm, vasinin görevden alınmasına ilişkin olmakla birlikte, kayyım

⁸³ Guralp, "Kayyım Atanması", 65, dn.38; Börekçi, Kayyım Tayini, 310.

⁸⁴ Battal, "Kayyım Denetimindeki Anonim Şirket", 26. Limited şirket müdürleri ve yönetimle ilgili diğer kişilerin özen yükümlülüğüyle ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku, 547 vd.

⁸⁵ Kayyımın sadakat, işi bizzat yapma, sır saklama ve görevi süresince aldıklarını geri verme yükümlülüğüyle ilgili bkz. Keçecioğlu, Kayyımılık, 338 vd.

hakkında da uygulanır (TMK m.403/3). Kanımızca söz konusu davranışlarda bulunan kayyımın, özen yükümlülüğünü ihlal ettiği açıktır⁸⁶. Ayrıca kayyımın görevini yapmakta yetersizliğine bağlı olarak sermaye şirketinin menfaatleri tehlikeye düşerse, mahkeme kusuru olmasa bile kayyımı görevden alabilir (TMK m.483/2).

Sermaye şirketinin ortakları veya ilgililer⁸⁷, kayyımın görevden alınmasını isteyebilirler (TMK m.484/1). Mahkeme tarafından görevden alınma nedeninin gerçekleştiği saptanırsa kayyım görevden alınacaktır. Kayyımın görevden alınma nedeni, başka bir yolla öğrenildiğinde de mahkeme kayyımı re'sen görevden almakla yükümlüdür (TMK m.484/2). Bu itibarla asliye ticaret mahkemesi, sermaye şirketine atanan kayyımın görevden alınmasına madde başlığında belirtildiği gibi istek üzerine veya re'sen karar verebilir. Görevden alma kararından önce gerekli araştırmanın yapılması ve kayyımın dinlenilmesi gerekir (TMK m.485/1).

Mahkeme tarafından kayyımın görevden alınmasına karar verildiği takdirde, sermaye şirketinin korunması için gerekli önlemler alınmalıdır (TMK m.487). Hatta mahkeme; gecikmesinde tehlike bulunan hallerde kayyımı geçici olarak işten el çektirip başka bir kayyım atayabilir. Gerekirse muhtemel zararı göz önünde bulundurarak kayyımın mallarına ihtiyati haciz koyabilir ve tutuklanmasını isteyebilir (TMK m.486). Kayyımın tutuklanmasının istenilmesi, mahkeme tarafından kayyım hakkında Cumhuriyet başsavcılığına suç duyurusunda bulunulması şeklinde anlaşılmalıdır.

Görevden almaya ilişkin bu bilgilerden sonra, Türk Medeni Kanunu m.483'te düzenlenen kayyımın görevden alınma nedenleri aşağıda kısaca açıklanacaktır.

a. Kayyımın Görevini Ağır Surette Savsaklaması

⁸⁶ Dural, Ögüz ve Gümüş'e göre görevin ağır surette savsaklanması, özen yükümlülüğüne aykırı davranıldığını göstermektedir. Bkz. Dural, Ögüz ve Gümüş, 490. Kayyımın borç ödemedene acze düşmesi de görevden alınma nedenidir (TMK m.483/1). Bu takdirde kayyımın, güvenilirliğini kaybettiği söylenebilir.

⁸⁷ Vesayetin kamu düzenine ilişkin olduğu dikkate alınarak ilgili kavramının geniş yorumlanması gerektiği konusunda bkz. Ömer Uğur Gençcan, Türk Medeni Kanunu'nda Kayyımlık Yasal Danışmanlık (Ankara: Yetkin Yayınları, 2022), 466.

Görevin ağır surette savsaklama nedeniyle kayyımın görevden alınabilmesi için kendisine mahkeme tarafından verilen görevi belirli bir sebep olmaksızın geri bırakmalı, umursamamalı veya ertelemelidir; ancak bunların ağır surette; yani oldukça bariz bir biçimde yapılması gerekir⁸⁸. Örneğin sermaye şirketine atanan kayyımın; şirkete ait fabrikanın elektrik faturasını, elektrik idaresince yapılan ihtardan haberdar olduğu halde süresi içinde ödememesi sebebiyle fabrikanın bir hafta süreyle kapalı kalması görevin ağır surette savsaklanması olarak kabul edilebilir.

b. Kayyımın Yetkilerini Kötüye Kullanması

Kayyımın yetkilerini kötüye kullanması, görevi kapsamındaki işlerden yarar sağlaması anlamına gelir. Kötüye kullanma davranışları, niteliği itibarıyla kasten gerçekleştirilmelidir⁸⁹. Örneğin kayyımın atandığı şirketin malvarlığını kişisel işlerinde kullanması, şirket hesaplarında bulunan parayı kendi zimmetine geçirmesi halinde yetkilerin kötüye kullanılması söz konusudur⁹⁰. Malvarlığının saklanması da yetkilerin kötüye kullanılmasıdır⁹¹.

c. Kayyımın Güven Sarsıcı Davranışlarda Bulunması

Kayyım güven sarsıcı davranışlarda bulunursa görevden alınacaktır. Güven sarsıcı davranışlarda bulunan kayyım, kendisinin başlıca atanma nedeni olan güvenirliliğini kaybetmiş demektir⁹². Kayyım, görev süresi boyunca güvenirliliğini sürdürmelidir. Bu itibarla kayyım atanan şirket veya kayyımı atayan mahkemenin, kayyımın duyduğu güven ağır bir şekilde zedelenmekte; güven ilişkisi sona ermektedir⁹³. Örneğin kayyımın, şirket malvarlığında bulunan taşınmazı şirket ortaklarından birisine rayicin altında kiraya vermesi ve bunu mahkemeye bildirmemesi, hem şirket ortaklarının hem mahkemenin güven-

⁸⁸ Karş. Akıntürk ve Ateş, Aile Hukuku, 559; Keçecioğlu, Kayyımlık, 384.

⁸⁹ Dural, Ögüz ve Gümüş, Aile Hukuku, 490; Gençcan, Kayyımlık Yasal Danışmanlık, 463.

⁹⁰ Akıntürk/Ateş, Aile Hukuku, 559; Keçecioğlu, Kayyımlık, 385. Kanımızca İİK m.10 ve m.11'de icra memurları ile icra mahkemesi hâkimleri için öngörülen yasak işler, kıyasen kayyımlar yönünden gözetilebilir. Nitekim anılan yasak işler, konkordato komiserleri de için geçerlidir (İİK m.290/3).

⁹¹ Gençcan, Kayyımlık Yasal Danışmanlık, 463.

⁹² Keçecioğlu, Kayyımlık, 385.

⁹³ Dural, Ögüz ve Gümüş, Aile Hukuku, 491.

nini sarsan davranıştır. Bu davranış, aynı zamanda yetkilerin kötüye kullanması teşkil etmektedir.

Kanımızca kayyımın, kayyımlığa engel bir neden ortaya çıkmasına rağmen, görevinden çekilmemesi; yani istifa etmemesi de güven sarsıcı davranış niteliğindedir⁹⁴ (TMK m.481/1).

d. Kayyımın Görevini Yapmakta Yetersizliği

Kayyım, atanmaya esas alınan kişisel ve mesleki özelliklerini görev süresince sürdürmelidir. Kişisel ve mesleki özelliklerini kaybeden kayyım, görevini yapmakta yetersiz hale gelebilir. Kayyımın görevini yapmakta yetersiz hale gelmesi, sermaye şirketinin menfaatlerini tehlikeye düşürebilir. Bu takdirde kayyım, yetersizliğe düşmek konusunda kusurlu bulunmasa bile görevden alınabilir (TMK m.483/2). Sermaye şirketinin menfaatlerinin tam olarak korunmasını azaltacak her türlü yetersizlik görevden alınma nedenidir⁹⁵. Örneğin atandıktan sonra ağır bir hastalığa yakalanan veya alkolik olan kayyım, yetersizlik nedeniyle görevden alınacaktır. Ağır hastalığa yakalanan kayyımın kusurunun bulunmadığı açıktır; ancak kusurun bulunmaması görevden alınmaya engel teşkil etmez. Çünkü kayyımın ağır hastalığı, üstlendiği görevi tam olarak yerine getirmeye engel teşkil edebilir; bu takdirde sermaye şirketinin menfaatleri tehlikeye düşer.

Uygulamada sermaye şirketlerine atanan kayyımlar; genellikle avukat, serbest muhasebeci ve mali müşavir ya da akademisyenler arasından seçilmektedir. Kayyım olarak atanan bu kişiler hakkında mensubu oldukları kurumlar tarafından disiplin cezası tesis edilmesi mümkündür. Disiplin cezasının, meslekten çıkarma olması halinde kayyımın görevini yapmakta yetersiz hale geldiği kuşkusuzdur. Buna karşılık uyarı veya kademe ilerlemesinin durdurulması cezası gibi disiplin cezalarının varlığı halinde, disiplin cezası verilmesine yol açan fiilin niteliğine göre bir değerlendirme yapılması uygun olacaktır⁹⁶.

⁹⁴ Örneğin kayyım, atandığı limited şirketin ortaklarından birinin hasmı olduğunu öğrendiğinde görevden çekilmelidir (TMK m.418/1-3). Bu takdirde kayyım, yeni kayyım göreve başlayıncaya kadar zorunlu işleri yapmakla yükümlüdür (TMK m.482). Bkz. Dural, Ögüz ve Gümüş, Aile Hukuku, 489.

⁹⁵ Dural, Ögüz ve Gümüş, Aile Hukuku, 491.

⁹⁶ Karş. Keçecioğlu, Kayyımlık, 387-388.

Belirtelim ki, Türk Ceza Kanunu m.53/1-c'ye göre kasten işlemiş olduğu suçtan dolayı hapis cezasına mahkûm olan kişi, mahkûmiyetin kanuni sonucu olarak kayyımlığa ait bir hizmette bulunmaktan yoksun bırakılır. Bu itibarla kayyım hakkında kasten işlemiş olduğu suçtan dolayı hapis cezası verilmesi ve mahkûmiyet kararının kesinleşmesi, Türk Medeni Kanunu m.483/2'ye göre yetersizlik nedeni teşkil etmektedir. Ancak bu yetersizlik nedeni, Türk Ceza Kanunu m.53'te güvenlik tedbiri olarak öngörülmüştür. Güvenlik tedbiri olarak öngörülen bu yetersizlik nedeni, mahkûm olunan hapis cezasının infazı tamamlanıncaya kadar devam edecektir (TCK m.53/2).

Kayyımlıkla ilgili Türk Medeni Kanunu'nda ve sermaye şirketlerine kayyım atanmasına ilişkin Türk Ticaret Kanunu'nda yer alan hükümlerin ortaya konulmasından sonra, sermaye şirketlerine atanan kayyımların görevi kötüye kullanma suçunun incelenmesine geçilebilir.

II. GÖREVİ KÖTÜYE KULLANMA SUÇU

A. Genel Olarak

Görevi kötüye kullanma suçu, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "Özel Hükümler" kitabının, "Millete ve Devlete Karşı Suçlar ve Son Hükümler" başlıklı dördüncü kısmın "Kamu İdaresinin Güvenirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar" başlıklı birinci bölümünde düzenlenmiştir.

"Görevi kötüye kullanma" başlıklı Türk Ceza Kanunu m.257'ye göre "(1) Kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan haller dışında, görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olan ya da kişilere haksız bir menfaat sağlayan kamu görevlisi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (2) Kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan haller dışında, görevinin gereklerini yapmakta ihmal veya gecikme göstererek, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olan ya da kişilere haksız bir menfaat sağlayan kamu görevlisi, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır."⁹⁷

⁹⁷ 5237 s. TCK m.257'in ilk şeklinde "İrtikap suçunu oluşturmadığı takdirde, görevinin gereklerine uygun davranması için veya bu nedenle kişilerden kendisine veya bir başkasına çıkar sağlayan kamu görevlisi, birinci fıkra hükmüne göre cezalandırılır" yolunda bir hükme yerilmişti. TCK m.257/3'te yer alan söz konusu hüküm; 02.07.2012 tarih ve 6352 s. Kanun m.105/5-b ile yürürlükten kaldırılmıştır. Bkz. RG

Alıntılanan Türk Ceza Kanunu m.257 hükmünden anlaşılacağı üzere, maddenin birinci fıkrasında icrai hareketle, ikinci fıkrasında ise ihmali hareketle işlenen görevi kötüye suçuna yer verilmiştir⁹⁸. Böylelikle 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda görevi ihmal (m.230) ve görevi kötüye kullanma (m.240) suçları ayırımına son verilmiş⁹⁹ ve söz konusu suçlar, "görevi kötüye kullanma" başlığı altında tek bir maddede düzenlenmiştir¹⁰⁰. Bu sayede söz konusu suçların yol açtığı tereddütler ve dağınıklık giderilmeye çalışılmıştır¹⁰¹. Görevi ihmal ve görevi kötüye suçlarının, tek bir maddede düzenlenmesinin yerinde olduğu belirtilmiştir¹⁰². Ancak Türk Ceza Kanunu m.257'nin başlığı, suçun

05.07.2012, No.28344. Hükmün; irtikap suçunu oluşturan hareketlerin, görevin kötüye kullanma suçu kapsamında değerlendirilmesine sebebiyet verdiği için kaldırıldığı konusunda bkz. Yokuş Sevük, Özel Hükümler, 883, dn. 40. Kaldırılan TCK m.257/3'e yönelik eleştiri ve değerlendirmeler için ayrıca bkz. Tezcan, Erdem ve Önok, Özel Hükümler, 1247-1248; Gökcan, Görevi Kötüye Kullanma, 155-156.

⁹⁸ Koca/Üzülmez, Özel Hükümler, 1108, 1110; Tezcan, Erdem ve Önok, Özel Hükümler, 1228; Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma 84; Yokuş Sevük, Özel Hükümler, 890, 893. TCK m.257'nin gerekçesinde de, suçun icrai bir hareketle işlenebileceği gibi ihmali bir hareketle de işlenebileceği belirtilmiştir. Gerekçe için bkz. Gürsel Yalvaç, Karşılaştırmalı-Gerekçeli TCK CMK CGTİK ve İlgili Kanunlar ile Yönetmelikler (Ankara: Adalet Yayınevi, 2007), 179.

⁹⁹ Madde gerekçesinde, görevi ihmal ve görevi kötüye kullanma suçunun yanı sıra 765 s. TCK m.228'de düzenlenen keyfi muamele suçu ayırımından vazgeçildiği belirtilmek suretiyle keyfi muamele suçunun da TCK m.257 kapsamında düzenlendiğine işaret edilmiştir. Gerekçe için bkz. Yalvaç, Gerekçeli TCK, 179.

¹⁰⁰ Tezcan, Erdem ve Önok, Özel Hükümler, 1224; Artuk vd., Özel Hükümler, 1129, dn. 1; Özbek, Doğan ve Bacaksız, Özel Hükümler, 1150; Gökcan, Görevi Kötüye Kullanma, 104.

765 s. TCK'da yer alan keyfi muamele, görevi ihmal ve görevi kötüye kullanma suçları ayırımına son verilmesi; 5237 s. TCK'nın özel hükümlerle ilgili yaklaşımının bir yansımasıdır. Adalet Komisyonu Raporunda, 765 s. TCK'da yer alan birçok hükmün kazuistik nitelikte olduğu için metinden çıkarıldığı belirtilmiştir. Adalet Komisyonu Raporu için bkz. Yalvaç, Gerekçeli TCK, 75/90. Örneğin 765 s. TCK'daki hakaret (m.480) ve sövme (m.482) suçları ayırımına son verilmiş, TCK m.125'te tek bir hakaret suçuyla yer verilmiştir.

¹⁰¹ Artuk vd., Özel Hükümler, 1129-1130, dn. 1; Tezcan, Erdem ve Önok, Özel Hükümler, 1224; Koca ve Üzülmez, Özel Hükümler, 1106.

¹⁰² Tezcan, Erdem ve Önok, Özel Hükümler, 1224; Artuk vd., Özel Hükümler, 1130, dn. 1. Suçun hem icrai hem ihmali hareketle işlenen şeklinin tek bir maddede düzenlenmesinin, yerleşik uygulama yönünden yerinde olmadığı da savunulmuştur. Bu konuda bkz. Türk Ceza Kanunu Tasarısı Hakkında Galatasaray Üniversitesi'nin Görüşü, in: Türk Ceza Kanunu Tasarısı, Türk Ceza Hukuku Derneği Toplantısı (10 Temmuz 2004) İstanbul Barosu-Türk Ceza Hukuku Derneği Toplantısı (10 Eylül

sadece icrai hareketle işlenebileceğini düşündürmekte; dolayısıyla ihmali hareketi kapsamadığı için eleştirilmektedir¹⁰³.

Kanımızca madde gerekçesinde “suçun icrai veya ihmali hareketle işlenmesinin sadece ceza miktarı üzerinde bir etkisinin olabileceği” yolundaki belirtiş, madde kapsamında tek bir suçun düzenlendiğini göstermektedir¹⁰⁴. Öğretide de Türk Ceza Kanunu m.257/1-2’de aynı suçun düzenlendiği belirtilmiştir¹⁰⁵. Ancak maddede, icrai hareket ve ihmali hareketle işlenen iki ayrı görevi kötüye kullanma suçunun düzenlendiği görüşü de savunulmaktadır¹⁰⁶.

Türk Ceza Kanun m.257’de düzenlenen görevi kötüye kullanma suçunun kapsamı, 765 sayılı Türk Ceza Kanunu’na göre daraltılmıştır¹⁰⁷. 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nda görevin ihmal edilmesi (m.230) veya görevin kötüye kullanılması (m.240), suçun tamamlanması için yeterli idi. Bu itibarla söz konusu suçlar, sırf hareket suçu niteliğindeydi¹⁰⁸. Ancak Türk Ceza Kanun m.257’de gerek suçun icrai

2004), Kurumsal Raporlar-Toplantılara Sunulan Raporlar-Bilimsel Raporlar, Türk Ceza Hukuku Derneği Yayınları, İstanbul 2004, 147.

¹⁰³ Zafer, “Görevi Kötüye Kullanma”, 1560; Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 84. Kanımızca madde başlığı, “*görevi kötüye kullanma veya ihmal*” şeklinde olabilirdi. Ancak kanunkoyucu, madde kapsamında iki suça yer verildiğinin düşünülmemesi için tarafımızca önerilen yönde bir başlığa yer vermemeyi tercih etmiş olabilir. Ayrıca daha sonra kaldırılan TCK m.257/3 hükmünün varlığı karşısında, böylesi bir başlık dahi kapsayıcı olmayacaktı.

¹⁰⁴ Gerekçenin bağlayıcılığı bulunmamakla birlikte, bu belirtiş; “Bir suçun temel şekli ile daha ağır veya daha az cezayı gerektiren nitelikli şekilleri, aynı suç sayılır” hükmüne tekabül etmektedir (TCK m.43/1, cümle 3). Bu takdirde TCK m.257/1’in yoksa, TCK m.257/2’nin mi suçun temel şeklini oluşturduğu konusunda tereddüt duyulabilir. Mantık kuralları gereği önce suçun temel şekline yer verilmelidir. Dahası maddenin başlığı da suçun temel şeklinin, TCK m.257/1 olduğunu göstermektedir.

¹⁰⁵ Tezcan, Erdem ve Önok, Özel Hükümler, 1225-1226; Mustafa Özen, Ceza Hukuku Özel Hükümler Dersleri (Ankara: Adalet Yayınevi, 2024), 966; Gökcan, Görevi Kötüye Kullanma, 104.

¹⁰⁶ Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 84-85; Hafizoğulları ve Özen, Özel Hükümler, 80; Toroslu/Toroslu, Özel Kısım, 320.

¹⁰⁷ Tezcan, Erdem ve Önok, Özel Hükümler, 1235.

¹⁰⁸ Zafer, “Görevi Kötüye Kullanma”, 1560. Sırf hareket suçu kavramı için bkz. Mahmut Koca ve İlhan Üzülmüş, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler (Ankara: Seçkin Yayıncılık), 2022, 129-130; Veli Özer Özbek, Koray Doğan ve Pınar Bacaksız, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022), 232; Berrin Akbulut, Ceza Hukuku Genel Hükümler (Ankara: Adalet Yayınevi, 2022), 433. Öğretide sırf hareket suçu

hareketle gerekse ihmali hareketle işlenen şekli için görevin gereklerine aykırı harekette bulunulmasına bağlı olarak kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olunması ya da kişilere haksız bir menfaat sağlanması gerekir¹⁰⁹. Bir başka anlatımla görevi kötüye kullanma suçu, zarar suçuna dönüşmüştür¹¹⁰. Bu itibarla görevin gereklerine aykırı harekette bulunulsa bile; kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olunmaması ya da kişilere haksız bir menfaat sağlanmaması halinde, suçun maddi unsurlarından netice oluşmayacaktır¹¹¹. Öğretideki bir başka görüş, bu takdirde objektif cezalandırılabilme koşulu gerçekleşmediği için failin cezalandırılmayacağını savunmaktadır¹¹².

Türk Ceza Kanunu m.257'nin gerekçesinde belirtildiği ve daha önceki dönemde de kabul edildiği üzere görevi kötüye kullanma suçu; genel, tali ve tamamlayıcı niteliktedir¹¹³. Bu nedenle suç, "ikame hü-

kavramı yerine, tehlike suçu kavramı da kullanılmaktadır. Örneğin bkz. Tezcan, Erdem ve Önok, Özel Hükümler, 1234; Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 147.

¹⁰⁹ Tezcan, Erdem ve Önok, Özel Hükümler, 1234; Koca ve Üzülmmez, Özel Hükümler, 1113; Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 146.

¹¹⁰ Koca ve Üzülmmez, Özel Hükümler, 1113; Hafizoğulları ve Özen, Özel Hükümler, 80; Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 147; Tezcan, Erdem ve Önok, Özel Hükümler, 1234; Özbek, Doğan ve Bacaksız, Özel Hükümler, 1155; Gökcan, Görevi Kötüye Kullanma, 138.

¹¹¹ Tezcan, Erdem ve Önok, Özel Hükümler, 1234-1236; Soyaslan, Özel Hükümler, 767; Yokuş Sevik, Özel Hükümler, 897-898; Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 149-150; Gökcan, Görevi Kötüye Kullanma, 109, 138; Okuyucu-Ergün, "Görevi Kötüye Kullanma", 11; Özbek, Doğan ve Bacaksız, Özel Hükümler, 1155; Toroslu ve Toroslu, Özel Kısım, 323.

¹¹² Koca ve Üzülmmez, Özel Hükümler, 1114; Artuk vd., Özel Hükümler, 1130, 1141; Üzülmmez, "Görevi Kötüye Kullanma", 199; M. Emin Artuk ve M. Emin Alşahin, "Objektif Cezalandırılabilme Şartı ve Zamanasımı", Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Prof. Dr. Nur Centel'e Armağan, 19/2 (2013): 18; İlhan Üzülmmez ve Ahmet Hulusi Akkaş, "Suçun Yapısında Objektif Cezalandırılabilme Şartları", Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, II/1-2 (2007): 77; Zeynel Kangal, "Cezalandırılabilirliğin Objektif Koşulları", İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, LXVIII/1-2 (2010): 162. Öğretideki bu görüş ayrılığının, Yargıtay kararlarına da yansıdığı; kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olunması ya da kişilere haksız bir menfaat sağlanmasının, bazen "netice" bazen de "objektif cezalandırılabilme koşulu" olarak kabul edildiği konusunda bkz. Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 159-163.

¹¹³ İzzet Özgenç ve Cumhuriyet Şahin, "Kamu Görevinin Kötüye Kullanılması Suçu Üzerine Düşünceler", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 6/1 (2002): 193; Koca ve Üzülmmez, Özel Hükümler, 1106; Gökcan, Görevi Kötüye Kullanma, 98. Gerekçe için bkz. Yalvaç, Gerekçeli TCK, 478.

küm” olarak nitelendirilmiştir¹¹⁴. Türk Ceza Kanunu m.257/1-2’nin başlangıcında yer alan “*Kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan haller dışında*” ibaresi; suçun genel, tali ve tamamlayıcı nitelikte olduğunu göstermektedir¹¹⁵. Kamu görevlisi tarafından görevinin gereklerine aykırı olarak gerçekleştirilen hareketin, görevi kötüye kullanma suçunu teşkil etmesi, söz konusu hareketin başka bir suç oluşturmamasına bağlıdır¹¹⁶. Görevin gereklerine aykırı hareket, başka bir suç teşkil ediyorsa kamu görevlisi bu suçtan dolayı sorumlu tutulacaktır. Böylesi bir durumda, kamu görevlisinin genel hüküm niteliğindeki görevi kötüye kullanma suçundan dolayı cezalandırılmayacağı açıktır. Görevin gereklerine aykırı hareket; başka bir suçun unsurunu ya da nitelikli halini oluşturduğu takdirde, bu suçun düzenlendiği kanun hangisi olursa olsun, failin görevi kötüye kullanma suçundan dolayı cezalandırılması mümkün değildir¹¹⁷. Bu itibarla fikri içtima veya gerçek içtima kuralları gündeme gelmeyecektir¹¹⁸. Örneğin sermaye şirketine atanan kayyım tarafından şirket hesaplarında bulunan para şahsi hesabına aktarıldığında, kayyımın özen yükümlülüğüyle bağdaşmayan; dolayısıyla görevinin gereklerine aykırı bu hareket, zimmet suçunu oluşturduğu için kayyım zimmet suçundan sorumlu tutulacaktır (TCK m.247). Türk Ceza Kanunu m.257 sayesinde, görevinin gereklerine aykırı olarak gerçekleştirilen ve fakat suç olarak öngörülme-yen hareketlerin yaptırımsız kalma tehlikesi önlenmiştir¹¹⁹. Bu durum, hükmün tamamlayıcı niteliğini ortaya koymaktadır.

Hâkimler, Cumhuriyet savcılar, avukatlar ve noterler gibi meslek mensupları aleyhine görevi kötüye kullanma suçunu işledikleri iddia-

¹¹⁴ Özgenç ve Şahin, “Kamu Görevinin Kötüye Kullanılması Suçu Üzerine Düşünceler”, 193.

¹¹⁵ Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 89; Koca ve Üzülmmez, Özel Hükümler, 1106. Söz konusu ibare, 765 s. TCK m.240’ta “*yasada yazılı hallerden başka*” şeklinde ifade edilmişti ve aynı şekilde yorumlanmaktaydı. Bkz. Erman ve Özek, Kamu İdaresine Karşı Suçlar, 209.

¹¹⁶ Tezcan, Erdem ve Önok, Özel Hükümler, 1226; Koca ve Üzülmmez, Özel Hükümler, 1106.

¹¹⁷ Tezcan, Erdem ve Önok, Özel Hükümler, 1226; Erman ve Özek, Kamu İdaresine Karşı Suçlar, 209; Soyaslan, Özel Hükümler, 765; Özgenç ve Şahin, “Kamu Görevinin Kötüye Kullanılması Suçu Üzerine Düşünceler”, 193; Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 92; Okuyucu-Ergün, “Görevi Kötüye Kullanma”, 6; Memiş Kartal, “Görevi Kötüye Kullanma”, 1380; Zafer, “Görevi Kötüye Kullanma”, 1559.

¹¹⁸ Gökcan, Görevi Kötüye Kullanma, 98.

¹¹⁹ Artuk vd., Özel Hükümler, 1132; Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 83; Gökcan, Görevi Kötüye Kullanma, 98.

siyla çok sayıda kamu davası açıldığı, bu davaların bir kısmının Yargıtay denetiminden geçerek kesinleştiği bilinmektedir. Bu itibarla söz konusu meslek mensupları tarafından işlenen görevi kötüye suçları, yargı kararları ve öğretide tartışılmıştır¹²⁰. Buna karşılık sermaye şirketlerine atanan kayyımların görevi kötüye kullanma suçuyla ilgili Yargıtay veya bölge adliye mahkemesi kararı, saptayabildiğimiz kadarıyla oldukça sınırlıdır. Bu itibarla inceleme konusu suçla ilgili kayyımlar yönünden ciddi belirsizlikler bulunduğu söylenebilir. Son yıllarda sermaye şirketlerine sıklıkla kayyım atandığı gözetildiğinde, bazı kayyımlar aleyhine görevi kötüye kullanma suçunu işledikleriyle iddiasıyla soruşturmalar başlatılması, bu soruşturmaların bir kısmının kamu davasına dönüşmesi muhtemeldir. Çalışmamızda görevi kötüye kullanma suçu, kayyımlar bakımından incelenecektir. Bu nedenle girişte belirtildiği gibi önce kayyımlıkla ilgili bilgi verilmiştir. Böylelikle kayyımlar tarafından işlenebilecek görevi kötüye kullanma suçunun daha iyi anlaşılması amaçlanmıştır. Çalışmanın bu kısmında, suç inceleme yöntemine uygun olarak görevi kullanma suçu açıklanacaktır. Bu bağlamda özellikle suçun maddi unsurları kapsamında kayyımın görevinin gerekleri irdelenecektir.

III. SUÇLA KORUNAN HUKUKİ DEĞER

Suç olarak öngörülen bir fiilin, koruduğu bir veya birden fazla hukuki değer bulunmaktadır¹²¹. Hukuki değer, suçların kısım ve bölümlere ayrılmasındaki belirleyici kriterdir. Bu itibarla kanunkoyucu tarafından bu değer veya değerlerden hangisi öncelikle korunmak isteniyorsa, suça o bölümde yer verilmektedir¹²².

¹²⁰ Örneğin Zafer'in görevi kötüye kullanma suçuna ilişkin çalışmasında, özellikle avukatların görevi kötüye kullanma suçu ele alınmıştır. Bkz. Zafer, "Görevi Kötüye Kullanma", 1563 vd. Avukatlarla ilgili ayrıca bkz. Hasan Tahsin Gökcan, Açıklamalı Avukatlık Yasası Avukatların Görev Suçları Özel Soruşturma Usulü Hukuki Sorumluluk Vekalet Ücreti (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2012), 188 vd. Arıttürk tarafından adli kolluk görevlilerinin görevi kötüye kullanma suçu incelenmiştir. Bkz. Ramazan Arıttürk, "Adli Kolluk Görevlilerinin Görevi Kötüye Kullanma Suçu", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 158 (2022), 77 vd.

¹²¹ Hukuki değer konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. Yener Ünver, Ceza Hukukuyla Korunması Amaçlanan Hukuksal Değer, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2003), 33 vd.

¹²² Ünver, Hukuksal Değer, 109; Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 95.

Görevi kötüye kullanma suçunun düzenlendiği bölümün “Kamu İdaresinin Güvenirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar” başlığından anlaşılacağı ve madde gerekçesinde belirtildiği üzere bu suçla korunmak istenen hukuki değer, kamu idaresine duyulan güvenin korunmasıdır¹²³. Kamu idaresi tarafından birçok kamusal faaliyet yürütülmektedir. Kamusal faaliyetler, kamu görevlileri aracılığıyla yerine getirilir¹²⁴. Kamusal faaliyetleri yürüten kamu idaresine duyulan güvenin korunması, kamu görevlisinin görevinin gereklerine uygun davranmasına bağlıdır¹²⁵. Görevin gereklerine aykırı hareketi suç olarak öngörülen kamu görevlisi, suçun karşılığında öngörülen ceza yaptırımını ve bu hareketi nedeniyle aleyhine tesis edilmesi muhtemel disiplin cezası nedeniyle görevinin gereklerine uygun davranma zorunluluğu duyacaktır. Bu sayede kamu görevlilerinin görevlerinin gereklerine uygun davrandıklarına dair toplumdaki güven korunmuş olacaktır¹²⁶.

Öğretide, görevi kötüye kullanma suçuyla aynı zamanda kamu görevlisi tarafından görevi esnasında muhatabı olan kişilerin mağdur edilmemesi, kişilere haksız kazanç sağlanmaması ya da kamuya zarar verilmemesinin amaçlandığı; dolayısıyla ikincil olarak bireyin ve kamu idaresinin ekonomik varlığının da korunduğu belirtilmektedir¹²⁷. Bu nedenle suç, birden çok hukuki değeri korumaktadır¹²⁸.

IV. SUÇUN UNSURLARI

¹²³ Tezcan, Erdem ve Önok, Özel Hükümler, 1226; Yokuş Sevük, Özel Hükümler, 885; Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 98; Zafer, “Görevi Kötüye Kullanma”, 1560.

¹²⁴ TCK m.257’nin gerekçesinin başlangıcında; “Bir kamu göreviyle görevlendirilen kişi, bu kamu faaliyetinin yürütülmesi sırasında, görevinin gerekli kıldığı yükümlülüklerle uygun hareket etmek zorundadır. Öyle ki; kamu faaliyetlerinin gerek eşitlik gerek liyakatlılık açısından adalet ilkelerine uygun yürütüldüğü hususunda toplumda hâkim olan güvenin, inancın sarsılmaması gerekir” denilerek suçla korunan hukuki değer özlü bir biçimde ortaya konulmuştur. Gerekçe için bkz. Yalvaç, Gerekçeli TCK, 478.

¹²⁵ Koca ve Üzülmüş, Özel Hükümler, 1106.

¹²⁶ Tezcan, Erdem ve Önok, Özel Hükümler, 1226; Hafızoğulları ve Özen, Özel Hükümler, 81; Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 98; Zafer, “Görevi Kötüye Kullanma”, 1560.

¹²⁷ Tezcan, Erdem ve Önok, Özel Hükümler, 1226; Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 98-99; Yokuş Sevük, Özel Hükümler, 885-886; Zafer, “Görevi Kötüye Kullanma”, 1560; Gökcan, Görevi Kötüye Kullanma, 105-106.

¹²⁸ Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 98; Gökcan, Görevi Kötüye Kullanma, 106.

A. Maddi Unsurlar

a. Fail

Görevi kötüye kullanma suçu, kamu görevlisi tarafından işlenebilir. Bu itibarla özgü (mahsus) suç niteliğindedir¹²⁹. Kamu görevlisi; kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir surette sürekli, süreli veya geçici olarak katılan kişidir (TCK m.6/1-c). Suçun faili, özel kanunlarda kamu görevlisi gibi cezalandırılacakları belirtilen kişiler de olabilir¹³⁰. Ancak bu kişilerin, kamu görevlisi olmayıp cezalandırılma bakımından kamu görevlisine benzetildiği; sadece özel kanunda “kamu görevlisi sayılacağı” belirtilen kişilerin suçun faili olabileceği belirtilmiştir¹³¹.

Sermaye şirketine atanan kayyımın kamu görevlisi olup olmadığı ortaya konulmalıdır. Kayyımın kamu görevlisi gibi cezalandırılacağına dair Türk Medeni Kanunu veya başka bir kanunda herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Kayyımın kamu görevlisi olup olmadığı, Türk Ceza Kanunu m.6/1-c’de yer alan tanım dikkate alınmak suretiyle belirlenmelidir. Anılan tanımın esası, kamusal faaliyettir; dolayısıyla kamusal faaliyet kavramı irdelenmelidir¹³². Kamusal faaliyetin, üç öğeden oluştuğu kabul edilmektedir. Buna göre “kamu adına yürütülen bir hizmetin olması, bu hizmetin yürütülebilmesi için Anayasa ve kanunlarla belirlenmiş usullere uygun siyasi kararın/iradenin varlığı ve hizmetin yürütülmesinde kamu erkinin, otoritesinin kullanılması” halinde; kamusal faaliyet söz konusu olacaktır¹³³. Anılan öğelerden

¹²⁹ Hafizoğulları ve Özen, Özel Hükümler, 81; Zafer, “Görevi Kötüye Kullanma”, 1561; Özbek, Doğan ve Bacaksız, Özel Hükümler, 1152; Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 99; Okuyucu-Ergün, “Görevi Kötüye Kullanma”, 3; Memiş Kartal, “Görevi Kötüye Kullanma”, 1381.

¹³⁰ Tezcan, Erdem ve Önok, Özel Hükümler, 1227; Koca ve Üzülmüş, Özel Hükümler, 1107; Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 41, 99; Memiş Kartal, “Görevi Kötüye Kullanma”, 1381.

¹³¹ Zafer, “Görevi Kötüye Kullanma”, 1562.

¹³² Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 21; Güneş Okuyucu Ergün, Türk Ceza Hukukunda Zimmet Suçu (Ankara: Çakmak Yayınevi, 2008), 13; Tezcan, Erdem ve Önok, Özel Hükümler, 1213; Burcu Demren Dönmez, “Türk Ceza Kanunu’nda Kamu Görevlisi Kavramı”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 94 (2011): 115.

¹³³ Gökcan, Görevi Kötüye Kullanma, 107; Yokuş Sevil, Özel Hükümler, 877; Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 36.

oluşan kamusal faaliyetin yürütülmesine atama, seçilme veya herhangi bir suretle katılan kişi, kamu görevlisi olarak kabul edilmelidir¹³⁴.

Kamu görevlisi kavramının, 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'ndaki memur kavramına¹³⁵ göre daha geniş olduğu kuşkusuzdur¹³⁶. Kanunkoyucu tarafından kamu görevlisi kavramı geniş bir biçimde tanımlanarak 765 sayılı Türk Ceza Kanunu m.279'da yer alan "memur" ve "kamu hizmetlisi" (memur olmayan) ayrımının sebebiyet verdiği tartışmalara son verilmek istenmiştir¹³⁷. Ancak kamu görevlisi kavramı, kamusal faaliyet esas alınarak tanımlanmış ise de, öğretide her iki kavramın da bilinmediği yolunda eleştiriler mevcuttur¹³⁸.

Kamusal faaliyetin öğeleri gözetildiğinde; sermaye şirketine atanan kayyım, kamu görevlisidir. Kayyımı da kapsayan vesayet hukuku, Türk Medeni Kanunu'nda düzenlenmiş olmakla birlikte; devlet, vesayet hukukunda belirleyici konumdadır. Vesayet, hem özel hukuk hem de kamu hukuku yönü bulunan karma bir hukuk dalıdır¹³⁹. Vesayetin, kamu hukuku kurumu olduğu da savunulmaktadır¹⁴⁰. Kayyım, kamusal vesayet organlarından biridir¹⁴¹. Kamusal vesayet organı kayyım tarafından sunulan hizmetin, kamu adına yürütülen bir hizmet olduğu açıktır. Bir başka anlatımla kayyım tarafından yerine getirilen görev, kamu adına yerine getirilmektedir¹⁴².

Sermaye şirketine kayyım atanması; Türk Medeni Kanunu, Türk Ticaret Kanunu ve Hukuk Muhakemeleri Kanunu hükümleri uyarınca yapılmaktadır. Koruma tedbiri kapsamında şirket yöneti-

¹³⁴ Gökcan, Görevi Kötüye Kullanma, 107; Zafer, "Görevi Kötüye Kullanma", 1562.

¹³⁵ 765 s. TCK'daki memur kavramı için bkz. Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 19-20.

¹³⁶ Tezcan, Erdem ve Önok, Özel Hükümler, 1213; Artuk vd., Özel Hükümler, 1017; Soyaslan, Özel Hükümler, 732; Özgenç ve Şahin, "Kamu Görevinin Kötüye Kullanılması Suçu Üzerine Düşünceler", 190.

¹³⁷ Artuk vd., Özel Hükümler, 1017.

¹³⁸ Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 21; Okuyucu Ergün, Zimmet Suçu, 13.

¹³⁹ Dural, Ögüz ve Gümüş, Aile Hukuku, 449; Gümüş, Kayyımlık, 99.

¹⁴⁰ Çetin Arslan ve Murat Kayaççiçek, 7499 S. Kanunla Yapılan Değişikliğe Göre Hapis Cezası Nedeniyle Hükümlüye "Vasi" veya "Kayyım" Atanması (4721 s. TMK m.407 ve 471) (Ankara: Adalet Yayınevi, 2024), 18.

¹⁴¹ Diğer kamusal vesayet organları; vasi, sulh hukuk mahkemesi ve asliye hukuk mahkemesidir. Bkz. Dural, Ögüz ve Gümüş, 449.

¹⁴² Benzer yönde bkz. ve karş. Börekçi, Kayyım Tayini, 308.

mi için kayyım atanması ise, Ceza Muhakemesi Kanunu m.133 uyarınca yapılmaktadır. Kayyımın atanması, anılan kanun hükümlerine göre mahkeme veya hâkim kararına dayalı olarak gerçekleşmektedir. Bu itibarla kayyımın atanmasına ilişkin mahkeme veya hâkim kararı, kanunlarla belirlenmiş usullere uygun irade olarak nitelendirilebilir.

Sermaye şirketine atanan kayyımın, görevi esnasında kamu erkini kullandığı kuşkusuzdur. Böylelikle kamusal faaliyetin son ögesi de gerçekleşmiş olmaktadır. Bu itibarla sermaye şirketine atanan kayyım kamu görevlisidir¹⁴³. Kayyımlarla ilgili nadiren rastlanan kararlarda da kayyımın kamu görevlisi olduğu kabul edilmektedir¹⁴⁴. Belirtelim ki sermaye şirketine atanan kayyımın; temsil kayyımı, yönetim kayyımı veya denetim kayyımı olmasının¹⁴⁵, kamu görevlisi sıfatına herhangi bir etkisi yoktur¹⁴⁶.

Kayyımın geçici bir süre için atanmış olması, kamu görevlisi sıfatını etkilemeyecektir; çünkü Türk Ceza Kanunu m.6/1-c'ye göre kamusal faaliyete geçici olarak katılan da kamu görevlisidir. Kayyımın görevi sona erse bile, kayyımlık görevinin sürdürüldüğü dönemde işlenen görevi kötüye kullanma suçundan dolayı sorumluluğu devam edecektir¹⁴⁷.

¹⁴³ Çamoğlu, "Temsil Kayyımı Atanması", 20; Keçecioğlu, Kayyımlık, 447; Börekçi, Kayyım Tayini, 392. Aksi görüş için bkz. Aydemir, Kayyımlık, 211.

¹⁴⁴ Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 10. Ceza Dairesi. K. 321/344 (23.03.2017), Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 30, dn. 95. Anılan kararda kayyım sulh hukuk mahkemesince atanmıştır; dolayısıyla bu kayyımın sermaye şirketine atanmadığı açıktır. Bkz. yukarıda dn. 34.

Yargıtay 15. Ceza Dairesi. K. 13274/1018 (23.01.2014), Keçecioğlu, Kayyımlık, 447, dn. 177. Anılan Yargıtay kararında, şirketin feshi davasında, limited şirkete yani sermaye şirketine atanan kayyım söz konusudur. Belirtelim ki, kayyım ataması asliye hukuk mahkemesince yapılmış ise de, TTK m.5 gereğince asliye ticaret mahkemesinin bulunmadığı yerlerdeki ticari davalar, asliye hukuk mahkemesince görülür.

Şirkete atanan yönetim kayyımın sanık olduğu bir olayda Yargıtay, dolaylı olarak kayyımın kamu görevlisi olduğunu kabul etmiştir. Bkz. Yargıtay 5. Ceza Dairesi. K. 15120/5417 (09.05.2024). <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, 30.05.2025.

Yargıtay'ın bir başka kararında, geçirdiği trafik kazası nedeniyle yatalak olan kardeşine kayyım atanan kişinin, kayyımlığa atanma şekli ve görevi nazara alınarak kamu görevlisi sayılamayacağı belirtilmiştir. Bkz. Yargıtay 5. Ceza Dairesi. K. 7648/9946 (02.10.2024). <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, 30.05.2025.

¹⁴⁵ Sermaye şirketlerine atanan kayyımlık türleri için bkz. yukarıda dn. 36 vd.

¹⁴⁶ Demiral, Kayyım Tayini, 143.

¹⁴⁷ Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 100; Yokuş Sevük, Özel Hükümler, 887.

Bilindiği gibi sadece gerçek kişiler fail olarak kabul edilmektedir. Tüzel kişiler aleyhine ceza yaptırımını uygulanamaz (TCK m.20). Uygulamada da gerçek kişiler, kayyım olarak atanmaktadır. Bununla birlikte kamu tüzel kişiliğini haiz Tasarruf Mevzuatı Sigorta Fonu'nun kayyım olarak atanması mümkündür¹⁴⁸. Tasarruf Mevzuatı Sigorta Fonu, kayyımlik görevini ya kendi personeli eliyle ya da üçüncü bir kişiyi görevlendirmek suretiyle yerine getirmektedir. Tasarruf Mevzuatı Sigorta Fonu tarafından görevlendirilen üçüncü kişi dahi tıpkı mahkemece atanan kayyımlar gibi kamu görevlisi olarak kabul edilmelidir. Bu itibarla Tasarruf Mevzuatı Sigorta Fonu'nun gerek kendi personeli gerekse üçüncü kişi, görevi kötüye kullanma suçunun faili olabilir¹⁴⁹.

b. Mağdur

Görevi kötüye kullanma suçunun mağdurunun olup olmadığı konusunda öğretide değişik görüşler mevcuttur. Bir görüş; suçun belli bir mağdurunun olmadığını, bu suç nedeniyle belli bir kişi zarar görmüş ise, bu kişinin suçtan zarar gören olduğunu savunmaktadır¹⁵⁰. Görevi kötüye kullanma suçunun düzenlendiği yeri dikkate alan bir başka görüşe göre suçun mağduru kamu idaresidir¹⁵¹. Suçun mağdurunun kamu idaresi olduğu kabul edilmekle birlikte, suçtan dolayı mağduriyetine yol açılan kişi belli ise, bu kişinin de mağdur olduğu kabul edilmektedir¹⁵². Öğretide, toplumu oluşturan herkesin suçun mağduru olduğu görüşü de savunulmaktadır¹⁵³. Ancak bu görüşe göre suç nedeniyle belli bir kişi zarara uğramış veya mağduriyet yaşamışsa, bu kişiler de mağdurdur¹⁵⁴. Görüldüğü gibi suçun mağdurunun olmadığını kabul eden görüş bir yana bırakılırsa, suç nedeniyle belli bir kişinin zarara uğraması veya mağduriyet yaşamaması halinde, bu kişi mağdur olarak kabul edilmektedir.

¹⁴⁸ Bkz. 10.11.2016 tarih ve 6758 sayılı Kanun m.19. RG 24.11.2016, No.29898. Ayrıca bkz. 31.01.2025 tarih ve 7539 sayılı Kanun m.7. RG 04.02.2025, No.32803.

¹⁴⁹ Börekçi, Kayyım Tayini, 309-309.

¹⁵⁰ Tezcan, Erdem ve Önok, Özel Hükümler, 1227.

¹⁵¹ Özbek, Doğan ve Bacaksız, Özel Hükümler, 1152; Memiş Kartal, "Görevi Kötüye Kullanma", 1381.

¹⁵² Özbek, Doğan ve Bacaksız, Özel Hükümler, 1153.

¹⁵³ Koca ve Üzülmüş, Özel Hükümler, 1107; Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 102; Yokuş Sevük, Özel Hükümler, 888.

¹⁵⁴ Koca ve Üzülmüş, Özel Hükümler, 1107; Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 102; Yokuş Sevük, Özel Hükümler, 888.

Sermaye şirketine atanan kayyım tarafından görevi kötüye kullanma suçu işlendiği takdirde, sermaye şirketi suç nedeniyle zarara uğrayacak veya mağduriyet yaşayacaktır. Bu itibarla kendisine kayyım atanan sermaye şirketi, suçun mağduru değildir¹⁵⁵. Öğretide sadece gerçek kişilerin suçun mağduru olabileceği, tüzel kişilerin ise suçun mağduru değil, “suçtan zarar gören” olabilecekleri savunulmuştur¹⁵⁶. Buna karşılık tüzel kişilerin de hak veya menfaat sahibi olabilecekleri, tüzel bir kişiliğe sahip bir tacirin (şirketin) malvarlığına karşı suç işlendiğinde, tüzel kişinin mağdur olmasının mümkün olduğu belirtilmiştir¹⁵⁷. Tüzel kişiler de gerçek kişiler gibi hak ehliyeti ve fiil ehliyetine sahiptirler. Türk Medeni Kanunu m.48’e göre tüzel kişiler; cins, yaş, hısımlık gibi yaradılış gereği insana özgü niteliklere bağlı olanlar dışındaki bütün haklara ve borçlara ehildir. Bu itibarla tüzel kişilerin mağdur olarak kabul edilmesi uygun olacaktır.

Sermaye şirketine atanan kayyım tarafından işlenecek görevi kötüye kullanma suçunun mağdurunun, sermaye şirketinin ortağı olan gerçek kişi olması da mümkündür. Örneğin Türk Ticaret Kanunu m.412 uyarınca atanan temsil kayyımının¹⁵⁸; gerçek kişi şirket ortağını genel kurula çağırması, bu nedenle genel kurula katılamayan şirket ortağı aleyhine genel kurulda karar alınması halinde, suçun diğer unsurlarının oluşması koşuluyla, genel kurula çağrılmayan gerçek kişi suçun mağduru.

c. Suçun Konusu

¹⁵⁵ Aynı yönde bkz. Keçecioğlu, Kayyımlık, 461.

¹⁵⁶ Ünver, Hukuksal Değer, 142; Koca/Üzülmez, Genel Hükümler, 117; İzzet Özgenç, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022), 224; Gökcan, Görevi Kötüye Kullanma, 109; M. Emin Artuk vd. Ceza Hukuku Genel Hükümler (Ankara: Adalet Yayınevi, 2022), 384; Akbulut, Genel Hükümler, 433; Bahri Öztürk ve Mustafa Ruhan Erdem, Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022), 200; Hakan Hakeri, Ceza Hukuku (Ankara: Adalet Yayınevi, 2023), 124.

¹⁵⁷ Tuğrul Katoğlu, “Ceza Hukukunda Suçun Mağdurunun Sınırları”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 61/2 (2012): 672; Nevzat Toroslu ve Haluk Toroslu, Ceza Hukuku Genel Kısım (Ankara: Savaş Yayınevi, 2021), 114; Hamide Zafer, Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m.1-75 (İstanbul: Beta Yayıncılık, 2019), 191; Eylem Baş, Ceza Hukukunda Fail ve Mağdur (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021), 743-744.

¹⁵⁸ Sermaye şirketine atanan temsil kayyımı için bkz. yukarıda dn. 36 vd.

Görevi kötüye kullanma suçunun konusunun belirlenmesi, diğer zarar suçlarına göre güçlük arz etmektedir. Bu güçlük Türk Ceza Kanunu m.257’de hareketin, kim veya ne üzerinde gerçekleştirileceğine dair açıklık bulunmamasından kaynaklanmaktadır¹⁵⁹. Görevi kötüye kullanma suçunun maddi konusuna dair öğretide değişik görüşler bulunmaktadır. Bir görüşe göre suçun konusu, kamu görevlisince toplumdaki bütün bireyler adına yerine getirilen görevdir¹⁶⁰. Ancak yerine getirilen görevin; suçun konusu olarak nitelendirilemeyeceği ve maddi unsurlara ilişkin ön şart olarak kabul edilmesi gerektiği belirtilmiştir¹⁶¹.

Bir başka görüş; suçun konusunun, hareketin kim veya ne üzerinde gerçekleştiğine bakılmak suretiyle belirlenmesi yolundadır. Bu itibarla suçun konusu, meydana gelen neticeye göre değişecektir¹⁶². Örneğin kamu görevlisi tarafından arsa sahibine duyulan kin nedeniyle şehircilik ilkelerine aykırı olarak arsa sahibinin arsasının yeşil alana dönüştürüldüğü takdirde, suçun konusu arsa olacaktır. Girdiği sınavda başarılı olan öğrencinin, başarısız olduğu soncuna varıldığında, suçun konusu öğrencidir¹⁶³.

İnceleme konumuzu teşkil eden suç yönünden de örnekler verilmesi, suçun konusunun anlaşılmasını kolaylaştıracaktır. Örneğin sermaye şirketine atanan temsil kayyımı, şirket tarafından şirketin işlerinin görülmesi için kendisine edilen tahsis aracı kişisel işlerinde kullandığında, suçun konusu araçtır. Yönetim kayyımı¹⁶⁴, kısa bir süre içinde elden çıkarılmadığında bozulacak şirket malını satmadığında, suçun konusu bozulan mal olacaktır.

d. Hareket

Yukarıda belirtildiği gibi görevi kötüye kullanma suçu, icrai hareketle işlenebileceği gibi ihmali hareketle de işlenebilmektedir. Suç icrai hareketle işlendiğinde, kamu görevlisi tarafından görevin gereklerine aykırı davranılmaktadır. Suç ihmali hareketle işlendiğinde, ka-

¹⁵⁹ Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 103.

¹⁶⁰ Koca ve Üzülmüş, Özel Hükümler, 1108.

¹⁶¹ Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 103.

¹⁶² Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 103.

¹⁶³ Gökcan, Görevi Kötüye Kullanma, 106; Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 103. Söz konusu örnekler, madde gerekçesinde de yer almaktadır. Bkz. Yalvaç, Gerekçeli TCK, 478.

¹⁶⁴ Sermaye şirketine atanan yönetim kayyımı için bkz. yukarıda dn. 51 vd.

mu görevlisi, görevin gereklerini yapmakta ihmal veya gecikme göstermektedir. Bu itibarla maddi unsurlardan hareket alt unsuru, bu ayrıma uygun olarak incelenecektir. Öğretide de aynı yöntem tercih edilmektedir¹⁶⁵. Söz konusu ayrımın yapılması, hareket alt unsurunun daha iyi anlaşılmasına sağlamaya yöneliktir. Daha önce belirtildiği üzere, suçun her iki hareketle işlenen şekli de aynı suçtur. Tek farklılık, suç ihmali hareketle işlendiğinde karşılığında öngörülen ceza miktarının daha az olmasından ibarettir¹⁶⁶; dolayısıyla daha önce belirtildiği gibi suçun her iki şekli de Türk Ceza Kanunu m.43/1, cümle 2 gereğince aynı suç sayılmalıdır.

aa. Suçun İcrai Hareketle İşlenmesi

Türk Ceza Kanunu m.257/1’de düzenlenen icrai hareketle işlenen görevi kötüye kullanma suçunda fail, icrai bir harekette bulunmaktadır¹⁶⁷. Bu itibarla fail aktiftir¹⁶⁸. İcrai hareketle işlenen suçun hareket unsuru; “*görevinin gereklerine aykırı hareket etmek*” şeklinde gösterilmiştir. Bu itibarla kamu görevlisi tarafından üstlenilen görevin gereklerinin belirlenmesi zorunluluk arz etmektedir¹⁶⁹. Görevin gerekleri belirlendikten sonra, kamu görevlisince bu gereklere aykırı davranıp davranmadığı saptanabilecektir.

Kamu görevlisi tarafından görevin gereklerine aykırı davranıldığından söz edilebilmesi için gerçekleştirilen hareketin, görevi kapsamında bulunan bir hususa ilişkin olması gerektiği açıktır¹⁷⁰. “Görevinin gerekleri” ibaresinde tamlanan “gerek” sözcüğünün anlamı da

¹⁶⁵ Tezcan, Erdem ve Önok, Özel Hükümler, 1228, 1231; Koca ve Üzülmöz, Özel Hükümler, 1108, 1110; Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 106, 132; Yokuş Sevil, Özel Hükümler, 890-893; Zafer, “Görevi Kötüye Kullanma”, 1567, 1569.

¹⁶⁶ Zafer, “Görevi Kötüye Kullanma”, 1566.

¹⁶⁷ Tezcan, Erdem ve Önok, Özel Hükümler, 1230; Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 125.

¹⁶⁸ Zafer, “Görevi Kötüye Kullanma”, 1567.

¹⁶⁹ Zafer, “Görevi Kötüye Kullanma”, 1566.

¹⁷⁰ Tezcan, Erdem ve Önok, Özel Hükümler, 1228; Özbek/Doğan/Bacaksız, Özel Hükümler, 1153; Koca ve Üzülmöz, Özel Hükümler, 1108; Okuyucu-Ergün, “Görevi Kötüye Kullanma”, 7; Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 106; Gökcan, Görevi Kötüye Kullanma, 109-110. Bu gereklilik, madde gerekçesinde “Görevi kötüye kullanma suçunun oluşabilmesi için, gerçekleştirilen fiilin, kamu görevlisinin görevi alanına giren bir hususa ilgili olması gerekir” denilerek ortaya konulmuştur. Gerçekçe için bkz. Yalvaç, Gerekçeli TCK, 478.

bunu gerekli kılmaktadır. Gerek sözcüğü; “varlığına ihtiyaç duyulan, yapılması, edinilmesi icap eden şey, lüzum” şeklinde açıklanmıştır¹⁷¹. Sözcüğün karşıt anlamına göre bir şeyin varlığına ihtiyaç duyulmuyorsa, yapılması veya edinilmesi gerekmiyorsa (icap etmiyorsa), o şey gerekli değildir. Bu nedenle kamu görevlisinin, görevi kapsamında olmayan bir hususa ilişkin tasarrufta bulunması halinde, görevi kötüye kullanma suçu oluşmayacaktır; başka bir suç ya da sadece disiplin suçunun oluşması mümkündür¹⁷². Örneğin sermaye şirketi aleyhine yapılan haksız ilamsız icra takibine karşı İcra İflâs Kanunu m.62’ye göre itiraz edilmesi, temsil kayyımı ya da denetim kayyımının¹⁷³ görevi kapsamında değildir. Bu takibe itiraz, şirketin yönetim ve temsil organı tarafından yapılabilir. Bu takdirde temsil veya denetim kayyımı tarafından icra takibine itiraz edilmediği için herhangi bir suç oluşmayacaktır. Buna karşılık haksız ilamsız icra takibine karşı itiraz edilmesi, yönetim kayyımının görevi kapsamındadır.

Görev, bir kimsenin yaptığı resmi iş anlamına gelmektedir¹⁷⁴. Bu nedenle öğretide kötüye kullanılan şeyin; görev değil, bu görevin yerine getirilmesi için kamu görevlisine tanınan ve kullanılan yetki olduğu belirtilmiştir¹⁷⁵. Bu itibarla kamu görevlisine tanınan yetki, amacı dışında veya sınırı aşılmak suretiyle kullanıldığında görevi kötüye kullanma suçu oluşur¹⁷⁶.

¹⁷¹ Bkz. TDK Güncel Türkçe Sözlük, (Erişim Tarihi 30.06.2025), <https://sozluk.gov.tr/>.

¹⁷² Tezcan/Erdem/Önok, Özel Hükümler, 1228; Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 107; Zafer, “Görevi Kötüye Kullanma”, 1567; Gökcan, Görevi Kötüye Kullanma, 112.

¹⁷³ Sermaye şirketine atanan temsil kayyımı için bkz. yukarıda dn. 36 vd.

¹⁷⁴ Bkz. TDK Güncel Türkçe Sözlük, (Erişim Tarihi 30.06.2025), <https://sozluk.gov.tr/>.

¹⁷⁵ Özbek, Doğan ve Bacaksız, Özel Hükümler, 1151; Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 83, 104-105; Gökcan, Görevi Kötüye Kullanma, 110, 124. Aynı saptama, Yargıtay tarafından da yapılmıştır: “Görevi kötüye kullanma suçunda, kötüye kullanılan bizzat görev değil kamu görevlisinin sahip olduğu yetkidir.” Bkz. Yargıtay 5. Ceza Dairesi. K. 8/2 (23.02.2007), Tezcan, Erdem ve Önok, Özel Hükümler, 1229, dn. 97. Anılan karara karşı yapılan temyiz başvurusu sonucunda verilen onama kararında, Yargıtay Ceza Genel Kurulu tarafından görevi kötüye kullanma suçu yerine “görevde yetkiyi kötüye kullanma suçu” kavramı kullanılmıştır. Bkz. Yargıtay Ceza Genel Kurulu K. 101/3 (22.01.2008). <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, 30.06.2025. Ancak yerleşik hale gelmiş ve kanunkoyucu tarafından da benimsenmiş görevi kötüye kullanma suçu yerine, özü itibarıyla yerinde olsa da “görevde yetkiyi kötüye kullanma suçunun” kullanılması yadırganabilir.

¹⁷⁶ Tezcan, Erdem ve Önok, Özel Hükümler, 1229; Koca ve Üzülmüş, Özel Hükümler, 1109-1110; Okuyucu-Ergün, “Görevi Kötüye Kullanma”, 9.

Görevin gerekleri, giriş kısmında da belirtildiği üzere yerine getirilen göreve ilişkin hukuk kurallarına göre belirlenir. Dolayısıyla yerine getirilen göreve ilişkin kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi¹⁷⁷, tüzük, yönetmelik gibi düzenleyici işlemler, idare hukuku kuralları ile göreve ilişkin gelenek kuralları¹⁷⁸; görevin gereklerinin belirlenmesinde dikkate alınacaktır¹⁷⁹. Görevin gereklerine aykırılık olup olmadığının, hareketin işlendiği andaki göreve ilişkin hukuk kurallarına göre belirlenmesi gerekir. Kamu görevlisi, hareketi işlediği anda görevinin gereklerine aykırılıkta bulunmuştur. Bu itibarla görevin gereklerine ilişkin hukuk kurallarında failin lehine olabilecek şekilde yapılan değişikliğe etki tanınmaması uygun olacaktır¹⁸⁰. İşlendiği anda görevin gereklerine uygun olan hareket, hukuk kurullarındaki değişiklik nedeniyle sonradan hukuka aykırı hale gelse bile, görevin gereklerine aykırılık söz konusu olmaz¹⁸¹.

Kamu görevlisi tarafından yerine getirilen göreve ilişkin hukuk kurallarına uyulmadığında, görevinin gereklerine aykırılık söz konusu olacaktır¹⁸². Ancak kamusal faaliyetleri yerine getiren kamu görevlisinin “her türlü usule aykırılıkta” ceza sorumluluğunun kabulü, kamusal faaliyetlerin yerine getirilmesini engelleyebilir ve devamlılığını sekteye uğratabilir¹⁸³. Bu itibarla kamu görevlisi tarafından gerçekleştiren hareketlerin ceza hukuku alanında değerlendirebilmesi için görevin gereklerine aykırılığın, yakışıksız ve ağır bir hukuka aykırılık teşkil etmesi gerektiği belirtilmiştir. Aksinin kabulü, ceza hukukunun son çare olma (ultima ratio) ilkesiyle bağdaşmayacaktır¹⁸⁴. Görevin gereklerine aykırı hareket; kamusal faaliyetin “işleyişini” engellemekte,

¹⁷⁷ Cumhurbaşkanlığı kararnamesi için bkz. Aydın Aybay, Rona Aybay ve Ali Pehlivan, *Hukuka Giriş* (İstanbul: Der Yayınları, 2023), 102-106.

¹⁷⁸ TMK m.4/2'ye göre gelenek kuralları (örf ve âdet) da hukukun kaynakları arasındadır. Görevin gereklerinin belirlenmesinde, “örfi kuralların” da gözetileceği konusunda bkz. Tezcan, Erdem ve Önok, *Özel Hükümler*, 1229; Zafer, “Görevi Kötüye Kullanma”, 1567.

¹⁷⁹ Bkz. yukarıda dn. 2'de belirtilen yazarlar.

¹⁸⁰ Karş. Tezcan, Erdem ve Önok, *Özel Hükümler*, 1229. Aksi görüş için bkz. Sonay Evik, *Görevi Kötüye Kullanma*, 116. Bu konuda ayrıca bkz. Gökcan, *Görevi Kötüye Kullanma*, 114-118.

¹⁸¹ Okuyucu-Ergün, “Görevi Kötüye Kullanma”, 9.

¹⁸² Karş. Sonay Evik, *Görevi Kötüye Kullanma*, 117; Gökcan, *Görevi Kötüye Kullanma*, 125.

¹⁸³ Zafer, “Görevi Kötüye Kullanma”, 1574.

¹⁸⁴ Zafer, “Görevi Kötüye Kullanma”, 1574-1575.

buna bağlı olarak “kamu düzenini bozan” bir hukuka aykırılığa sebebiyet vermektedir¹⁸⁵.

Görevin gereklerinin, yerine getirilen göreve göre değişiklik göstereceği açıktır; dolayısıyla suçun icrai hareketle işlenen şekli serbest hareketlidir¹⁸⁶. Sermaye şirketlerine atanan kayyımların görevi kötüye kullanma suçu teşkil edecek bazı örneklerin verilmesi, bu kayyımların görevinin gereklerinin somutlaşmasını ve suçun icrai hareketle işlenen şeklinin anlaşılmasını sağlayacaktır. Örneğin sermaye şirketinin insan kaynakları tarafından olağan olarak yönetim kayyımının onayı ve bilgisi dahilinde, şirketin bilgi işlem servisinde istihdam edilecek bilgisayar mühendisi için ilan verilmiştir. İlane iki kişi başvurmuştur. Adaylardan biri, bilgi birikimi ve deneyim yönünden ilanda aranan bütün özelliklere sahiptir. Diğer aday ise, bilgi birikimi ve deneyim yönünden aranan özelliklerden hiçbirisini taşımamaktadır. Ancak yönetim kayyımı, aranan özellikleri taşımayan adayın, sırf arkadaşının kızı olduğu için şirkete alınmasına karar vermiştir. Böylesi bir durumda yönetim kayyımı görevinin gereklerine aykırı hareket etmiş olacaktır. Çünkü kayyım, görevlerini yerine getirirken iyi bir yönetimin gerektirdiği özeni göstermekle yükümlüdür (TMK m.466). Kayyımın söz konusu hareketi, özen yükümlülüğünü ağır bir biçimde ihlal etmektedir¹⁸⁷. Bu itibarla kayyım, görevinin gereklerine aykırı davranmıştır. Ancak kayyım tarafından işe alınan ve arkadaşının kızı olan adayın da bilgi birikimi ve deneyim yönünden ilanda aranan özellikleri sahip olması halinde, kayyımın görevinin gereklerine aykırı davrandığı söylenemeyecektir.

Yönetim kayyımının atandığı sermaye şirketindeki bir işçinin iş akdi, diğer bir işçiye kamera kaydıyla sabit olduğu üzere cinsel tacizde bulunduğu için İş Kanunu m.25/2-c’ye göre haklı nedenle feshe-dilmiştir¹⁸⁸. İş akdi anılan haklı nedenle feshedilen işçi, kıdem tazminatına hak kazanamaz¹⁸⁹. Ancak yönetim kayyımı; iş akdi haklı neden-

¹⁸⁵ Gökcan, Görevi Kötüye Kullanma, 125.

¹⁸⁶ Özen, Özel Hükümler, 969; Özbek, Doğan ve Bacaksız, Özel Hükümler, 1153; Zafer, “Görevi Kötüye Kullanma”, 1567.

¹⁸⁷ Kayyımın özen yükümlülüğü konusunda bkz. yukarıda dn. 81 vd.

¹⁸⁸ Bkz. 22.05.2003 tarih ve 4857 sayılı Kanun. RG 10.06.2003, No. 25134.

¹⁸⁹ Bkz. 01.09.1971 tarih ve 1475 sayılı Kanun m.14. RG 01.09.1971, No. 13943.

le feshedilen işçinin talebi üzerine kıdem tazminatını ödediğinde, özen yükümlülüğünü ağır bir biçimde ihlal etmiş olacak ve görevinin gereklerine aykırı davranmış olacaktır.

Sermaye şirketine aleyhine, yönetim kayyımı atanmadan önceki dönemde satın alınan bir malın parasının ödenmemesi nedeniyle ilamsız icra takibi yapılmıştır. Bu itibarla şirket aleyhine yapılan ilamsız icra takibi haklıdır. Yönetim kayyımı bu haklı icra takibine itirazda ettiğinde, görevinin gereklerine aykırı davranmış olabilir; haklı icra takibine itiraz edilmesi, şirketin ileride daha fazla para ödeme yapmasına yol açacaktır¹⁹⁰. Bu itibarla özen yükümlülüğünü ihlal eden kayyım, görevinin gereklerine aykırı hareket etmiştir. Ancak o esnada şirketin kasasında yeterli nakit bulunmadığı için zaman kazanmak amacıyla itiraz edildiğinde, kayyımın özen yükümlülüğünün ihlali söz konusu olmayacaktır. Görüldüğü gibi kayyımın görevinin gereklerine uygun hareket edip etmediği, her somut olayın koşullarının dikkatli bir şekilde değerlendirilmesiyle belirlenebilir¹⁹¹.

Kamu görevlisi tarafından kendisine tanınan takdir yetkisinin açıkça kötüye kullanılması da, görevin gereklerine aykırılık teşkil edebilir¹⁹². Takdir yetkisi, kamusal faaliyete ve kamu yararına uygun olarak kullanılmalıdır¹⁹³. Kamu yararı için tanınan takdir yetkisi, keyfi amaçlarla veya özel bir menfaatle kullanıldığında, görevin gereklerine aykırılık söz konusudur¹⁹⁴. Yukarıda verilen sermaye şirketine bilgisayar mühendisi alma örneğinde, yönetim kayyımı tarafından bilgi birikimi ve deneyim yönünden aranılan özellikleri taşımayan adayın, arkadaşının kızı olduğu için işe alınması; aynı zamanda takdir yetkisinin kötüye kullanılması olarak değerlendirilebilir.

¹⁹⁰ Haklı icra takibine itiraz eden sermaye şirketi, İİK m.67/2 veya m.68/a-son gereğince icra takibine konu alacağın %20'sinden aşağı olmamak üzere tazminat ödemekle yükümlü olacaktır.

¹⁹¹ Suçun ihmali hareketle işlenen şekli için aynı yönde yapılan tespit için bkz. Memiş Kartal, "Görevi Kötüye Kullanma", 1387.

¹⁹² Tezcan, Erdem ve Önok, Özel Hükümler, 1229; Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 117; Okuyucu-Ergün, "Görevi Kötüye Kullanma", 8; Gökcan, Görevi Kötüye Kullanma, 125.

¹⁹³ Gökcan, Görevi Kötüye Kullanma, 129.

¹⁹⁴ Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 117; Okuyucu-Ergün, "Görevi Kötüye Kullanma", 8.

Öğretide kamu görevlisi tarafından uyulması gereken etik kurallara aykırı hareketlerin, sadece disiplin suçu teşkil edebileceği belirtilmiştir¹⁹⁵. Kanımızca bu saptamaya ihtiyatla yaklaşılmalı ve her somut olaya göre ayrı ayrı değerlendirme yapılmalıdır. Örneğin Ceza Genel Kurulu, sanık olan hâkimin görevi kötüye kullanma suçunu işlediği sonucuna varırken “etik kuralların ihlalini” de dikkate almıştır¹⁹⁶.

Sermaye şirketine atanan kayyımın görevi kötüye kullanma suçunu, icrai hareketle işlemesinden ziyade ihmali hareketle işlemesinin daha muhtemel olduğu belirtilmelidir. Zira kayyım tarafından görevinin gereklerine aykırı davranıldığında, genellikle başka suçlar oluşacaktır. Bu nedenle genel, tali ve tamamlayıcı norm olan görevi kötüye kullanma suçu gündeme gelmeyecektir. Örneğin yönetim kayyımı tarafından şirket borçlu olmadığı halde, üçüncü kişi lehine kambyo senetlerinden bono düzenlendiğinde ve üçüncü kişi “hayali” bonoya konu alacağı şirketten tahsil ettiğinde, resmi evrakta sahtecilik ve zimmet suçu oluşacak; dolayısıyla kayyım bu suçlardan cezalandırılacaktır (TCK m.210, m.212, m.247). Nitekim kayyımlarla ilgili nadir rastlanan yargı kararlarında, kayyımın görevin gereklerine aykırı hareketinin zimmet suçu teşkil edebileceği, bu nedenle asliye ceza mahkemesince görevsizlik kararı verilerek dosyanın ağır ceza mahkemesine gönderilmesi gerektiği belirtilmiştir¹⁹⁷.

¹⁹⁵ Tezcan, Erdem ve Önok, Özel Hükümler, 1228; Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 117; Gökcan, Görevi Kötüye Kullanma, 125.

¹⁹⁶ “Şu halde; sanığın eyleminin hakimlerin görev ve yetkilerini düzenleyen mevzuatla, hakimlerin tabi oldukları etik kurallarını ihlal etmesi nedeniyle 765 sayılı TCY.nın 240. maddesindeki “görevde yetkiyi kötüye kullanma suçunu” oluşturduğu açıkça ortadadır” (Bkz. dn. 175’te anılan Ceza Genel Kurulu kararı).

¹⁹⁷ Bkz. dn. 144’te belirtilen Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 10. Ceza Dairesi’nin 23.03.2017 ve Yargıtay 15. Ceza Dairesi’nin 23.01.2014 tarihli kararlarına. Aynı yerde anılan Yargıtay 5. Ceza Dairesi’nin 09.05.2024 tarihli kararında; ilk derece mahkemesince sanık kayyım hakkında zimmet suçundan tesis edilen mahkûmiyet kararı, sanık müdafii tarafından sunulan delillerin gereği gibi araştırılıp tartışılmaması nedeniyle esas yönünden bozulmuştur. Bu itibarla söz konusu karar da kayyımın zimmet suçuna ilişkindir.

Sermaye şirketine atanan kayyım tarafından görevin gereklerine aykırı davranıldığında, güveni kötüye kullanma suçunun nitelikli hali (TCK m.155/2) de oluşabilir. Bkz. Tezcan, Erdem ve Önok, Özel Hükümler, 859-860. Bu takdirde kayyımın, tali ve tamamlayıcı nitelikteki görevi kötüye kullanma suçundan dolayı cezalandırılmayacağı açıktır.

bb. Suçun İhmali Hareketle İşlenmesi

Türk Ceza Kanunu m.257/2’de düzenlenen ihmali hareketle işlenen görevi kötüye kullanma suçunun hareket unsuru; “*görevinin gereklerini yapmakta ihmal veya gecikme göstermek*” biçiminde belirtilmiştir. Buna göre kamu görevlisi görevinin gereklerini “*ihmal*” ettiğinde veya “*gecikerek*” yerine getirdiğinde, suçun hareket unsuru gerçekleşmiş olacaktır; dolayısıyla suçun ihmali hareketle işlenen şekli seçimlik hareketlidir¹⁹⁸.

Görevin gereklerinin belirlenmesine ilişkin yukarıdaki açıklamalar, suçun ihmali hareketle işlenen şekli için de geçerlidir.

Görevin gereklerinin ihmal edilmesi, kamu görevlisinin görevi kapsamında yapması gereken bir hareketi yapmamasıdır¹⁹⁹. Bu itibarla görev, ihmalde hiçbir şekilde yerine getirilmez²⁰⁰. Bununla birlikte görevin, gereği gibi yerine getirilmemesinin de ihmal teşkil ettiği belirtilmektedir²⁰¹.

Görevin gereklerinin yerine getirilmesinde gecikme gösterilmesi halinde ise, görev yerine getirilir. Ancak yerine getirme, görevin yerine getirilmesi gereken zamandan sonra yapılmıştır²⁰². Görevin gereklerinin yerine getirilmesinde gecikme gösterilmesi de esasen ihmal teşkil etmektedir²⁰³. Bu nedenle öğretide seçimlik hareket olarak gösterilen “ihmal” ve “gecikmenin”, çoğu kez kendine özgü bir anlamının olmadığı ve genellikle bir arada bulundukları belirtilmiştir²⁰⁴. Görevin gereklerine ilişkin hukuk kuralları, hareketin belli bir süre içinde ya-

¹⁹⁸ Tezcan, Erdem ve Önok, Özel Hükümler, 1231-1232; Özen, Özel Hükümler, 970; Koca ve Üzülmüş, Özel Hükümler, 1110; Zafer, “Görevi Kötüye Kullanma”, 1569; Memiş Kartal, “Görevi Kötüye Kullanma”, 1386.

¹⁹⁹ Koca ve Üzülmüş, Özel Hükümler, 1110; Zafer, “Görevi Kötüye Kullanma”, 1569; Memiş Kartal, “Görevi Kötüye Kullanma”, 1386.

²⁰⁰ Koca ve Üzülmüş, Özel Hükümler, 1111; Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 132.

²⁰¹ Tezcan, Erdem ve Önok, Özel Hükümler, 1232; Koca/Üzülmüş, Özel Hükümler, 1111.

²⁰² Koca ve Üzülmüş, Özel Hükümler, 1111; Zafer, “Görevi Kötüye Kullanma”, 1569; Memiş Kartal, “Görevi Kötüye Kullanma”, 1386.

²⁰³ Koca ve Üzülmüş, Özel Hükümler, 1111; Zafer, “Görevi Kötüye Kullanma”, 1570.

²⁰⁴ Tezcan, Erdem ve Önok, Özel Hükümler, 1233. Nitekim suçun bu şekli, öğretide “gecikmeyi” kapsar bir biçimde “ihmal hareket” veya “ihmal davranış” olarak adlandırılmaktadır. Bkz. Koca ve Üzülmüş, Özel Hükümler, 1110; Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 132.

pılmasına ilişkin süre öngörmüş ise, o sürede hareketin yapılmamasıyla gecikmede bulunulmuş olacağı açıktır²⁰⁵. Hareket için belli bir sürenin öngörülmemesi halinde, hareketin yapılması için somut olayın koşullarında gerekli olan “makul süre” geçirildiğinde, gecikmede bulunulmuş olacaktır²⁰⁶.

Öğretide benimsendiği üzere sermaye şirketlerine atanan kayyımların ihmali hareketle görevi kötüye kullanma suçu teşkil edecek bazı örneklerin verilmesi²⁰⁷, suçun ihmali hareketle işlenmesi yönünden de somut olayın koşullarının önemini ortaya koyacak ve suçun anlaşılmasını kolaylaştıracaktır. Suçun icrai ve ihmali hareketle işlenen şekli arasındaki geçişin anlaşılması için mümkün mertebe daha önce verilen örnekler ihmali harekete uyarlanacaktır.

Sermaye şirketindeki bir işçinin, diğer bir işçiye cinsel tacizde bulunduğu için İş Kanunu m.25/2-c’ye göre iş akdinin haklı nedenle feshedilmesi örneğini anımsayalım²⁰⁸. İş Kanunu m.26/1 uyarınca cinsel taciz fiili öğrenildikten sonra, cinsel tacizde bulunan işçinin iş akdi “altı iş günü” içerisinde feshedilmelidir. Bu süre geçtikten sonra fesih yetkisi kullanılamaz. Yönetim kayyımı tarafından cinsel taciz fiili öğrenildikten sonra tacizde bulunan işçinin iş akdi altı işgünü içinde feshedilmediği takdirde, görevinin gereklerine aykırılık gerçekleşir. Daha önce belirtildiği üzere kayyım, görevini özenle yerine getirmelidir. Kayyımın özen yükümlülüğü, cinsel tacizde bulunan işçinin iş akdinin “altı iş günü” içinde haklı nedenle feshedilmesini gerektirir; aksi takdirde işyerindeki çalışma barışı (huzur ve sükûn) bozulacaktır. Ayrıca sermaye şirketi işveren tarafından iş akdi haklı nedenle feshedildiğinde, daha önce belirtildiği gibi işçi kıdem tazminatına hak kazanamayacak, kıdem tazminatı şirketin malvarlığından çıkmamış olacaktır. Bu itibarla yönetim kayyımı, öngörülen sürede iş akdini haklı nedenle feshetmediğinde, görevinin gereklerini ihmal etmiş olacaktır. Yönetim kayyımı, İş Kanunu m.26/1’de öngörülen süre geçtikten son-

²⁰⁵ Koca ve Üzülmüş, Özel Hükümler, 1112; Zafer, “Görevi Kötüye Kullanma”, 1569, Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 141.

²⁰⁶ Koca ve Üzülmüş, Özel Hükümler, 1112; Özbek, Doğan ve Bacaksız, Özel Hükümler, 1160; Zafer, “Görevi Kötüye Kullanma”, 1569-1570; Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 141.

²⁰⁷ Özen, Özel Hükümler, 971 vd.; Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 132 vd.

²⁰⁸ Bkz. yukarıda dn. 188.

ra, iş akdini haklı nedenle feshetmek istediğinde ise, artık fesih yetkisini kullanılamayacağı için görevinin gerekleriyle ilgili gecikme göstermiş olacaktır.

Kendisine yönetim kayyımı atanmış sermaye şirketi aleyhine haksız ilamsız icra takibi yapıldığını varsayalım. Haksız icra takibine itiraz edilmesi, yönetim kayyımının görevi kapsamındadır. İcra İflâs Kanunu m.62'ye göre itirazın, ödeme emrinin tebliği tarihinden itibaren “*yedi gün*” içinde yapılması zorunluluğu bulunmaktadır. Yönetim kayyımı, belirtilen süre içinde ödeme emrine itiraz etmezse veya şirketin vekili tayin edeceği bir avukat aracılığıyla itiraz edilmesini sağlamazsa, özen yükümlülüğünün ihlali nedeniyle görevin gereklerinin ihmali söz konusu olacaktır. Belirtilen süre geçtikten sonra yapılacak itiraz, kural olarak hukuki bir sonuç doğurmayacaktır; bu takdirde görevin gereklerinde gecikme gösterilmiş olur.

Yönetim kayyımı atanmış sermaye şirketine ait fabrikadaki önemli makinelerden biri bozulmuş, tamiri için girişimlerde bulunulmuş; ancak tamirinin mümkün olmadığı anlaşılmıştır. Bu takdirde fabrikadaki üretimin daha fazla aksamaması için yönetim kayyımı tarafından özen yükümlülüğü gereğince bozulan makinenin yenisinin makul bir süre içinde satın alınması gerekir. Makine, yurtdışından satın alınabilecek ise, satın alma süresinin uzayabileceği açıktır. Yönetim kayyımı tarafından yeni makine kamu bir süre içinde satın alınmadığı takdirde, görevinin gereklerini ihmal etmiş; makul bir süre geçtikten sonra satın alındığında görevinin gereklerinde gecikme göstermiş olacaktır. Ancak yönetim kayyımın atandığı sermaye şirketinin bütçesinin yeni bir makine satın alınmasına elverişli olmaması, bankalardan kredi temin etme olanağının bulunmaması halinde, görevin gereklerine aykırılıktan söz edilmeyecektir.

Sermaye şirketine atanan denetim kayyımı; şirket aleyhine yapılan haksız icra takibine karşı şirketin yönetim ve temsil organı tarafından itiraz edilmeyerek takibin kesinleşmesinin sağlandığını, daha sonra da şirketçe icra dosyasına para ödendiğini saptamıştır. Denetim kayyımı, bu durumu mahkemeye bildirmediğinde görevinin gereklerini ihmal etmiş olacaktır.

Kamu görevlisinin ihmal veya gecikme göstermesi, iş yoğunluğundan kaynaklandığı takdirde suçun oluşmayacağı kabul edilmekte-

dir²⁰⁹. Bu takdirde Yargıtay, kamu görevlisinin kastından söz edilemeyeceğini belirtmektedir²¹⁰.

Sermaye şirketine atanan kayyımın görevin gereklerini ihmal ettiğinde, iş yoğunluğunun kayyım bakımından suçun oluşmasını engelleyip engellemeyeceği ortaya konulmalıdır. Mahkemece atanan kayyım, atama kararı doğrultusunda kayyımlık görevini üstlenebilir veya atama kararının kendisine tebliğ edildiği tarihten itibaren on gün içinde kayyımlıktan kaçınma hakkını kullanabilir (TMK m.422/1). Kayyımlıktan kaçınma nedenlerinden biri de kayyım atanan kişinin üzerinde kayyımlık görevinin bulunmasıdır (TMK m.417/1-4). Bu itibarla görevden kaçınma hakkını kullanmayan kayyım, görevin gereklerini ihmal ettiğinde, iş yoğunluğunun kayyım bakımından suçun oluşumunu engellemeyeceği düşünülebilir. Ancak bu düşünüşte isabet bulunmadığı, somut olayın koşullarında iş yoğunluğunun kayyım bakımından da dikkate alınabileceği kanısındayız. Örneğin sermaye şirketine atanan yönetim kayyımı tarafından şirket aleyhine yapılan yüzlerce haksız ilamsız icra takibine itiraz edilmiş, bunlardan birisine iş yoğunluğu nedeniyle süresi içinde itiraz edilmemiştir. Bu takdirde iş yoğunluğu, kayyım bakımından suçun oluşmasını engelleyecektir. Bununla birlikte kayyım tarafından kapasitesinin çok üstünde kayyımlık görevi üstlenildiğinde, kanımızca iş yoğunluğu suçun oluşmasını engellememelidir. Kayyımın kapasitesinin çok üstünde görev üstlenmesi, kanımızca başlı başına özen yükümlülüğünün ihlalidir. Böyle bir kayyım tarafından görevinin gerekleri ihmal edildiğinde, iş yoğunluğuna suçun oluşmasını engelleyici bir etki tanınmaması gerektiği kanısındayız.

e. Netice

Görevi kötüye kullanma suçunun gerek icrai gerekse ihmali şeklinde, suçun oluşması için belli bir neticenin varlığı aranmıştır²¹¹. Kamu görevlisinin görevinin gereklerine aykırı icrai veya ihmali hareketi, “kişi-

²⁰⁹ Tezcan, Erdem ve Önok, Özel Hükümler, 1233; Koca ve Üzülmmez, Özel Hükümler, 1112; Zafer, “Görevi Kötüye Kullanma”, 1570-1572, Memiş Kartal, “Görevi Kötüye Kullanma”, 1386-1387.

²¹⁰ Koca ve Üzülmmez, Özel Hükümler, 1112, dn. 235; Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 142, dn. 433.

²¹¹ Tezcan, Erdem ve Önok, Özel Hükümler, 1234; Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 149-150; Okuyucu-Ergün, “Görevi Kötüye Kullanma”, 11-12.

lerin mağduriyeti” veya “kamu zararı” ya da “kişilere haksız bir menfaat sağlama” neticelerinden birisini oluşturmalıdır (TCK m.257/1-2). Bu neticelerden birisi, kamu görevlisinin görevinin gereklerine aykırı icrai veya ihmali hareketine bağlı olarak meydana gelmelidir. Bu itibarla icrai veya ihmali hareket ile meydana gelen netice arasında nedensellik bağı bulunmalıdır²¹². Bilindiği gibi Türk Ceza Kanunu, çağdaş eğilime uygun olarak objektif sorumluluğu dışlamış ve sübjektif sorumluluğu benimsemiştir (TCK m.23). Sübjektif sorumluluk ilkesi gereğince fail, kasıtlı veya taksirli hareketine bağlı olarak meydana gelen neticelerden sorumlu tutulabilir²¹³. Öğretide kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olunması ya da kişilere haksız bir menfaat sağlanması netice olarak kabul edildiğinde; failin neticeyi istememesi veya kabullenmemesi halinde, kasttan söz edilemeyeceği ve böylelikle cezai sorumluluk alanının daraltılmış olacağı haklı olarak belirtilmiştir²¹⁴.

Görevin gereklerine aykırı icrai veya ihmali hareket gerçekleş-tirmiş olsa bile; bu hareket, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olmadığında ya da kişilere haksız bir menfaat sağla-madığında netice oluşmayacaktır²¹⁵. Bu itibarla görevi kötüye kul-lanma suçu, “seçimlik neticeli suç”²¹⁶ olarak nitelendirilebilir; çünkü sayılan neticelerden birisinin gerçekleşmesi suçun oluşması için ye-terlidir. Suçun oluşması için varlığı aranan seçimlik neticeler, çalış-manın sınırı gözetilerek kısaca açıklanacaktır.

aa. Kişilerin Mağduriyetine Neden Olunması

²¹² Özbek, Doğan ve Bacaksız, Özel Hükümler, 1159; Özen, Özel Hükümler, 987; Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 156-157; Okuyucu-Ergün, “Görevi Kötüye Kullanma”, 12.

²¹³ Zafer, Genel Hükümler, 278.

²¹⁴ Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 152-153.

²¹⁵ Tezcan, Erdem ve Önok, Özel Hükümler, 1234; Özen, Özel Hükümler, 979; Toros-lu/Toroslu, Özel Kısım, 323; Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 149-150. “Kişi-lerin mağduriyetine” veya “kamunun zararına” neden olunması ya da “kişilere haksız bir menfaat sağlanmasının”, netice değil objektif cezalandırabilme koşulu olduğu görüşü için bkz. dn. 112’de belirtilen yazarlar.

²¹⁶ Aynı yönde bkz. Fatma Coşkun Şenol, Türk Ceza Hukukunda Görevi Kötüye Kul-lanma Suçu (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023), 119. Seçimlik neticeli suç kavramı için bkz. Nurullah Kunter, Suçun Maddî Unsurları Nazariyesi (Hareket-Netice-Sebebiyet Alâkası) (İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1954), 88-89; Zafer, Genel Hükümler, 247. “Seçimlik neticeli suç” kavramının doğru olmadığı konu-sunda bkz. Koca ve Üzülmöz, Genel Hükümler, 131.

Görevi kötüye kullanma suçunun birinci seçimlik neticesi, kişilerin mağduriyetine neden olunmasıdır. Madde gerekçesinde belirtildiği gibi mağduriyet, ekonomik bakımdan uğranılan zararlarla sınırlı değildir; zarar kavramından daha geniş bir anlama sahip olduğu açıktır²¹⁷. Yargıtay'a göre bütün bireysel hak ihlalleri, mağduriyet teşkil etmektedir²¹⁸. Öğretide de mağduriyetin; kişinin haklı bir çıkarının zedelenmesi, medeni, siyasi ve sosyal haklarının ihlali olarak anlaşılması gerektiği belirtilmiştir²¹⁹. Kişinin manevi tatminin engellenmesi de mağduriyet teşkil etmektedir²²⁰. Öğretide geniş bir anlama sahip mağduriyet kavramı nedeniyle suçun kapsamının belirsizleştiği eleştirisinde bulunulmuştur²²¹.

Mağduriyetine sebebiyet verilenler, gerçek kişiler olabileceği gibi tüzel kişiler de olabilir²²².

Yönetim kayyımının atandığı sermaye şirketi tarafından bilgisayar mühendisi alımı için ilan verildiğini, ilana iki adayın başvurduğunu, adaylardan birinin ilanda aranan bütün koşullara sahip olduğunu, diğer adayın ise ilanda aranan koşullara sahip olmamasına rağmen, yönetim kayyımının arkadaşının kızı olan bu adayın işe alınması örneğinde; öncelikle sermaye şirketinin mağduriyetine neden olunmuştur. İlanda aranılan özelliklerden hiçbirisini taşımayan birisinin istihdam edilmesi, şirketin mülkiyet hakkını ihlal etmektedir. Bu durumda şirket, bilgisayar mühendisi olarak istihdam ettiği işçiden herhangi bir verim alamayacağı halde, ücret ödemek zorunda kalacaktır. Bu örnekte, aynı zamanda bilgisayar mühendisi olarak istihdam edilen ve yönetim kayyımının arkadaşının kızı olan adaya, haksız bir menfaat sağlanmıştır; çünkü bu aday, ilanda aranılan özelliklere taşımadığı halde istihdam edilmiş ve bunun sonucunda ücret almaya başlamıştır. Görüldüğü gibi yönetim kayyımının görevinin

²¹⁷ Özbek, Doğan ve Bacaksız, Özel Hükümler, 1156.

²¹⁸ Tezcan, Erdem ve Önok, Özel Hükümler, 1237.

²¹⁹ Özbek, Doğan ve Bacaksız, Özel Hükümler, 1156; Koca ve Üzülmüş, Özel Hükümler, 1115; Yokuş Sevik, Özel Hükümler, 902; Okuyucu-Ergün, "Görevi Kötüye Kullanma", 12.

²²⁰ Tezcan, Erdem ve Önok, Özel Hükümler, 1238; Özbek, Doğan ve Bacaksız, Özel Hükümler, 1156.

²²¹ Okuyucu-Ergün, "Görevi Kötüye Kullanma", 12.

²²² Tezcan, Erdem ve Önok, Özel Hükümler, 1237; Özen, Özel Hükümler, 981; Zafer, "Görevi Kötüye Kullanma", 1577; Yokuş Sevik, Özel Hükümler, 902; Gökcan, Görevi Kötüye Kullanma, 141.

gereklerine aykırı hareketi, hem sermaye şirketinin mağduriyetine neden olmuş hem de kişiye haksız bir menfaat sağlamıştır. Türk Ceza Kanunu m.257/1'de aranan üç seçimlik neticeden ikisi gerçekleşmiştir. Ancak iki seçimlik neticenin gerçekleşmesi, suç sayısının birden fazla olması anlamına gelmemektedir²²³. Kanunkoyucu, seçimlik neticeli suçlarda neticeyi “veya” bağlacı ile birbirine bağlamak suretiyle ortada tek bir suçun bulunduğunu göstermek istemektedir. Bu itibarla aynı hareket ile birden çok netice gerçekleşse bile, ortada tek bir suç bulunmaktadır²²⁴.

bb. Kamunun Zararına Neden Olunması

Görevi kötüye kullanma suçunun ikinci seçimlik neticesi, kamunun zararına neden olunmasıdır. Kamunun zararına neden olunmasıyla ifade edilmek istenen, gerekçede belirtildiği gibi kamunun ekonomik yönden zarara uğratılmasıdır.”²²⁵ Bu itibarla kamu zararı, kamu kurum ve kuruluşlarının uğradığı maddi zarardır²²⁶.

cc. Kişilere Haksız Bir Menfaat Sağlanması

Görevi kötüye kullanma suçunun üçüncü seçimlik neticesi, kişilere haksız bir menfaat²²⁷ sağlanmasıdır. Menfaat kavramı da mağduriyet gibi geniş bir anlama sahiptir²²⁸. Kişinin durumunun daha önceki-ne göre iyileşmesi, menfaat olarak kabul edilmektedir²²⁹. Kişilere sağlanan menfaat, maddi olabileceği gibi manevi de olabilir²³⁰. Hükümden de anlaşılacağı üzere kişilere sağlanan menfaat, “haksız” olmalı-

²²³ Aynı yönde bkz. Okuyucu-Ergün, “Görevi Kötüye Kullanma” 12; Şenol, 119.

²²⁴ Kunter, Maddi Unsurlar, 89.

²²⁵ Tezcan, Erdem ve Önok, Özel Hükümler, 1241; Koca ve Üzülmmez, Özel Hükümler, 1115.

²²⁶ Yokuş Sevük, Özel Hükümler, 903.

²²⁷ TCK m.257/1-2'nin ilk şeklinde “menfaat” yerine “kazanç” ibaresine yer verilmişti. Kazanç ibaresinin menfaat olarak değiştirilmesi, 08.12.2010 tarih ve 6086 sayılı Kanun m.1 ile yapılmıştır. RG 19.12.2010, No.27790.

²²⁸ TCK m.257/1-2'de “menfaat” ibaresine yer verilerek hükmün uygulama alanı genişletilmiş ve yaşanan tereddütler giderilmek istenmiştir. Bkz. Tezcan, Erdem ve Önok, Özel Hükümler, 1241, dn. 188; Koca ve Üzülmmez, Özel Hükümler, 1116.

²²⁹ Tezcan, Erdem ve Önok, Özel Hükümler, 1241; Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 177.

²³⁰ Yokuş Sevük, Özel Hükümler, 905; Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 178.

dır²³¹. Hukuka aykırı menfaat, haksız menfaattir²³². Örneğin yukarıda belirtildiği gibi yönetim kayyımının atandığı sermaye şirketine ilanda aranan koşulları taşımayan bilgisayar mühendisi; yönetim kayyımı tarafından işe alınıp şirkette istihdam edildiğinde, bu kişiye haksız bir menfaat sağlanmış olmaktadır.

Kamu görevlisinin hem üçüncü kişilere hem de kendisine haksız bir menfaat sağlaması, görevi kötüye kullanma suçu teşkil etmektedir²³³. Kamu görevlisi ile kişi arasında, kamu görevlisine ya da kişiye menfaat sağlanmasına ilişkin anlaşma varsa, rüşvet suçu oluşacaktır²³⁴. Bu takdirde kamu görevlisi tali ve tamamlayıcı norm olan görevi kötüye kullanma suçundan cezalandırmayacaktır. Örneğin yönetim kayyımının atandığı sermaye şirketine beş adet otomobil satın alınmıştır. Satış işlemi tamamlandıktan sonra otomotiv bayii, otomobiller kendisinden alındığı için yönetim kayyımına para ödediğinde, kayyım haksız bir menfaat temin etmiş olacak ve görevi kötüye kullanma suçundan sorumlu tutulacaktır. Satış işleminden önce otomotiv bayii ile yönetim kayyımı arasında, otomobillerin satın alınması karşılığında kayyımına belli bir miktar paranın ödenmesine dair anlaşmanın varlığı halinde rüşvet suçu oluşacaktır.

Haksız bir menfaat sağlanan kişi, gerçek kişi ya da tüzel kişi olabilir²³⁵.

B. Manevi Unsur

Görevi kötüye kullanma suçunun gerek icrai gerekse ihmali hareketle işlenen şeklinin manevi unsuru kasttır²³⁶. Türk Ceza Kanunu m.21/1'de yer alan kast (doğrudan) tanımına göre suçun kanuni tanımındaki unsurlarının fail tarafından bilinmesi ve istenmesi gerekir.

²³¹ Tezcan, Erdem ve Önok, Özel Hükümler, 1242; Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 178.

²³² Yokuş Sevük, Özel Hükümler, 905.

²³³ Özen, Özel Hükümler, 985-986; Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma 178; Gökcan, Görevi Kötüye Kullanma 146.

²³⁴ Tezcan, Erdem ve Önok, Özel Hükümler, 1242; Özen, Özel Hükümler, 967; Gökcan, Görevi Kötüye Kullanma, 146.

²³⁵ Tezcan, Erdem ve Önok, Özel Hükümler, 1241; Özbek, Doğan ve Bacaksız, Özel Hükümler, 1158; Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 178; Yokuş Sevük, Özel Hükümler, 905; Gökcan, Görevi Kötüye Kullanma, 145.

²³⁶ Tezcan, Erdem ve Önok, Özel Hükümler, 1243; Artuk vd., Özel Hükümler, 1140; Özbek, Doğan ve Bacaksız, Özel Hükümler, 1161; Yokuş Sevük, Özel Hükümler, 906; Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 182; Özen, Özel Hükümler, 987.

Bu itibarla fail; icrai veya ihmali hareketinin görevinin gereklerine aykırı olduğunu, hareketine bağlı olarak hükümde öngörülen neticelerden birisinin gerçekleşeceğini bilmeli ve istemelidir²³⁷. Failin, herhangi bir saik veya amaçla hareket etmesi gerekmez²³⁸. Bu suçun taksirli şekli öngörülmemiştir (TCK m.22/1).

Yukarıda belirtildiği gibi failin ihmali hareketi de kasten gerçekleştirilmelidir²³⁹. Failin ihmali, dikkat ve özen eksikliğinden kaynaklandığı takdirde suçun taksirli şekli öngörülmediği için suç oluşmaz. Bu itibarla failin ihmali veya gecikmesinin, kasten mi gösterildiği yoksa dikkat ve özen eksikliğinden mi kaynaklandığı ortaya konulmalıdır²⁴⁰. Yönetim kayyımının atandığı sermaye şirketi aleyhine yüzlerce haksız ilamsız icra takibi yapıldığı, yönetim kayyımı tarafından bu takiplere itiraz edildiği; ancak bir ilamsız icra takibine itiraz edilmediğinde iş yoğunluğu nedeniyle yönetim kayyımın kastından söz edilemeyeceğini belirtmiştik. Yönetim kayyımının yüzlerce icra takibine itirazda bulunurken, sadece bir takibe itirazda bulunmamasının taksirli bir hareket olduğu söylenebilir; dolayısıyla suç oluşmaz²⁴¹.

Görevi kötüye kullanma suçu, doğrudan kastla işlenebileceği gibi olası kastla da işlenebilir²⁴². Bu takdirde fail; görevinin gereklerine aykırı olduğunu bildiği icrai veya ihmali hareketine bağlı olarak “kişilerin mağduriyeti” veya “kamu zararı” ya da “kişilere haksız bir men-

²³⁷ Tezcan, Erdem ve Önok, Özel Hükümler, 1243; Özbek, Doğan ve Bacaksız, Özel Hükümler, 1161; Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 182-183. Ancak kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olunması ya da kişilere haksız bir menfaat sağlanmasını; netice değil, objektif cezalandırılabilme koşulu olarak kabul eden yazarlar; görevinin gereklerine aykırı hareket eden failin, söz konusu koşulları bilmesinin gerekmediği görüşündedirler. Bkz. Koca ve Üzülmüş, Özel Hükümler, 1117; Artuk vd., Özel Hükümler, 1141. Bu itibarla söz konusu koşullar, kast kapsamında değildir. Bkz. Artuk vd., Özel Hükümler, 1141.

²³⁸ Tezcan, Erdem ve Önok, Özel Hükümler, 1243; Artuk vd., Özel Hükümler, 1140; Okuyucu-Ergün, “Görevi Kötüye Kullanma”, 18; Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 183.

²³⁹ Tezcan, Erdem ve Önok, Özel Hükümler, 1243; Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 182.

²⁴⁰ Artuk vd., Özel Hükümler, 1140; Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 182.

²⁴¹ Artuk vd., Özel Hükümler, 1140; Yokuş Sevik, Özel Hükümler, 906.

²⁴² Tezcan, Erdem ve Önok, Özel Hükümler, 1244; Özen, Özel Hükümler, 988; Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 184. Hafizoğulları ve Özen tarafından suçun icrai hareketle işlenen şeklinin olası kastla işlenebileceği belirtilmiştir. Bkz. Hafizoğulları ve Özen, Özel Hükümler, 83.

faat sağlama” neticelerinden birisinin meydana gelebileceğini öngördüğü halde; hareketine devam etmek suretiyle neticeyi göze almalı, kabullenmelidir²⁴³.

C. Hukuka Aykırılık Unsuru

Görevi kötüye kullanma suçuna ilişkin olarak Türk Ceza Kanunu m.24 ila m.26’da düzenlenen hukuka uygunluk nedenlerinin gerçekleşmesinin zor olacağı söylenebilir. Hatta bu suç bakımından hukuka uygunluk nedenlerinin gerçekleşmeyeceği belirtilmiştir²⁴⁴. Bununla birlikte çok istisnai de olsa meşru savunma ve zorunluluk hali hukuka uygunluk nedenlerinin gerçekleşebileceği savunulmuştur²⁴⁵. Türk Ceza Kanunu m.26/2’de düzenlenen ilgilinin rızası, kişilerin mağduriyetine neden olunması seçimlik neticesi bakımından hukuka uygunluk nedeni teşkil etmez; çünkü bu suçla korunan birincil hukuki değer kamu idaresine duyulan güvenin korunmasıdır²⁴⁶.

V. SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ

Suçun özel görünüş biçimleri, çalışmanın sınırı gözetilerek Türk Ceza Kanunu’ndaki düzenleniş sırasına uygun olarak kısaca açıklanacaktır.

A. Teşebbüs

Görevi kötüye kullanma suçu, failin görevinin gereklerine aykırı icrai veya ihmali hareketine bağlı olarak kişilerin mağduriyeti veya kamu zararı ya da kişilere haksız bir menfaat sağlama neticelerinden birisinin oluşmasıyla tamamlanır²⁴⁷. Kamu görevlisi görevinin gereklerine aykırı hareketi gerçekleştirmiş veya görevinin gereklerini yapmaktan ihmal

²⁴³ Karş. Hafizoğulları ve Özen, Özel Hükümler, 83; Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 184; Özbek, Doğan ve Bacaksız, Özel Hükümler, 1161.

²⁴⁴ Hafizoğulları ve Özen, Özel Hükümler, 83; Memiş Kartal, “Görevi Kötüye Kullanma”, 1388.

²⁴⁵ Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 190-191. Ayrıca bkz. Gökcan, Görevi Kötüye Kullanma, 183.

²⁴⁶ Yokuş Sevük, Özel Hükümler, 908; Özbek, Doğan ve Bacaksız, Özel Hükümler, 1161; Özen, Özel Hükümler, 989; Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 191-192. Aksi görüş bkz. Gökcan, Görevi Kötüye Kullanma, 184.

²⁴⁷ Tezcan, Erdem ve Önok, Özel Hükümler, 1245; Toroslu/Toroslu, Özel Kısım, 323, 325; Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 195; Yokuş Sevük, Özel Hükümler, 908; Okuyucu-Ergün, “Görevi Kötüye Kullanma”, 15, 24-25.

veya gecikme göstermiş olmasına karşın, elinde olmayan nedenlerle seçimlik neticelerden birisi oluşmadığı takdirde suç tamamlanmamış; yani teşebbüs aşamasında kalmış olur²⁴⁸. Kamu görevlisinin görevinin gereklerine aykırı icrai veya ihmali hareketi, seçimlik neticelerden birisini oluşturmaya elverişli olmalıdır (TCK m.35/1). Aksi takdirde suç teşebbüsten söz edilemez²⁴⁹. Örneğin sermaye şirketine atanan yönetim kayyımı, üçüncü bir kişiye önemli bağışta bulunulması için şirketin muhasebe servisine talimat vermiştir. Ancak bu talimat, şirketin muhasebe servisi müdürünün yerinde olmaması nedeniyle yerine getirilmemiş; bu esnada durumu öğrenen mahkeme tarafından kayyımın görevine son verilmiştir. Kayyım tarafından önemli bağışlarda bulunulması yasaklanmıştır²⁵⁰. Bu itibarla kayyımın önemli bağışta bulunmaya yönelik talimatı, görevinin gereklerine aykırıdır. Söz konusu talimat (icrai hareket), kişilerin (sermaye şirketinin) mağduriyetine neden olma neticesini oluşturmaya elverişlidir. Yönetim kayyımının talimatı, aynı zamanda kişilere (önemli bağışta bulunulan üçüncü kişi) haksız menfaat sağlama neticesini de oluşturmaya elverişlidir. Ancak anılan iki seçimlik netice, yönetim kayyımının elinde olmayan nedenlerle (mahkemenin görevden alma kararı) oluşmamıştır. Bu nedenle yönetim kayyımı, suç teşebbüsten sorumlu tutulacaktır.

Kişilerin mağduriyeti veya kamu zararı ya da kişilere haksız bir menfaat sağlamayı, objektif cezalandırılabilme koşulu olarak kabul eden bazı yazarlara göre görevi kötüye kullanma suçuna teşebbüs mümkün değildir²⁵¹. Bazı yazarlar ise, objektif cezalandırılabilme koşulları failin kastının kapsamında bulunmadıkları için suç teşebbüs bakımından bu koşulların dikkate alınamayacağını belirtmektedir-

²⁴⁸ Tezcan, Erdem ve Önok, Özel Hükümler, 1245; Özbek, Doğan ve Bacaksız, Özel Hükümler, 1161; Yokuş Sevik, Özel Hükümler, 908; Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 195.

²⁴⁹ Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 195.

²⁵⁰ Bkz. yukarıda dn. 58.

²⁵¹ Artuk vd., Özel Hükümler, 1141; Hafızogulları ve Özen, Özel Hükümler, 83, 85. Yargıtay'ın kararlarının genellikle bu yönde olduğu; ancak görevi kötüye kullanma suçuna teşebbüsün kabul edildiğine konusunda bkz. Tezcan, Erdem ve Önok, Özel Hükümler, 1245-1246, dn. 213; Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 197, dn. 588.

ler²⁵². Bu görüşe göre suça teşebbüs, görevin gereklerine aykırı hareketin icrasının tamamlanması aşamasına kadar mümkün olabilir²⁵³.

B. İştirak

Görevi kötüye kullanma suçu, kamu görevlisi tarafından işlenebilir; dolayısıyla özgü suçtur. Kamu görevlisi olmayanlar, bu suça iştirak ettiklerinde azmettiren veya yardım eden olarak sorumlu tutulurlar (TCK m.40/2). Bu itibarla kamu görevlisi olmayanlar, bu suçun müşterek faili olamazlar²⁵⁴. Örneğin sermaye şirketine atanan yönetim kayyımının eşi, üçüncü kişiye önemli bir bağışta bulunma düşüncesini yönetim kayyımına iletmiştir. Yönetim kayyımı, eşinin bu önerisine başlangıçta çok kızmış; ancak süreç içerisinde eşinin ısrarlarına dayanamayarak üçüncü kişiye önemli bir bağışta bulunmuştur. Bu takdirde yönetim kayyımı, doğrudan fail, eş ise azmettiren olarak cezalandırılacaktır.

C. İçtima

Görevi kötüye kullanma suçunun gerek icrai gerekse ihmali işlenen şekli, daha önce belirtildiği gibi genel, tali ve tamamlayıcıdır. Bu itibarla görevin gereklerine aykırı icrai veya ihmali harekete, başka bir suçun unsuru olarak yer veren özel bir hükmün varlığı halinde, bu hükümle öngörülen ceza daha hafif olsa dahi kamu görevlisine bu özel hüküm uygulanacak; kendisine görevi kötüye kullanma suçundan ceza verilemeyecektir²⁵⁵. Yine görevin gereklerine aykırı icrai veya ihmali hareket, başka bir suç teşkil ediyorsa kamu görevlisi bu suçtan dolayı sorumlu tutulacaktır²⁵⁶.

Cinsel saldırı, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma gibi herkes tarafından işlenebilen bazı suçlarda, suçun “*kamu görevinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle*” işlenmesi nitelikli hal teşkil etmektedir (TCK m.102/3-b, m.109/3-d). Bu takdirde kamu görevlisine yal-

²⁵² Koca ve Üzülmmez, Özel Hükümler, 1117.

²⁵³ Koca ve Üzülmmez, Özel Hükümler, 1117.

²⁵⁴ Zafer, “Görevi Kötüye Kullanma”, 1583; Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 201.

²⁵⁵ Tezcan, Erdem ve Önok, Özel Hükümler, 1246; Artuk vd., Özel Hükümler, 1142.

²⁵⁶ Tezcan, Erdem ve Önok, Özel Hükümler, 1247; Koca ve Üzülmmez, Özel Hükümler, 1118-1119; Yokuş Sevük, Özel Hükümler, 910; Artuk vd., Özel Hükümler, 1142; Zafer, “Görevi Kötüye Kullanma”, 1584-1585.

nızca kamu görevinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle işlenen suçun nitelikli halinden ceza verilecektir²⁵⁷.

Görevi kötüye kullanma suçuyla ilgili zincirleme suç kuralları uygulanabilir²⁵⁸. Bir görüşe göre aynı suç işleme kararının var olması kaydıyla, kişisel bir zarar veya mağduriyet bulunsa dahi suç kamu idaresine karşı işlenmektedir. Bu itibarla suçların “aynı kişiye” karşı işlenmesi koşulu da gerçekleştiği için zincirleme suç kurallarının uygulanması mümkündür²⁵⁹. Buna karşılık görevi kötüye kullanma suçunun kamu idaresine karşı işlenen suç olduğu, bu nedenle mağdurun “aynı kişi” olması koşulu gerçekleşmese de zincirleme suç kurallarının uygulanabileceği savunulmuştur²⁶⁰ (TCK m.43/1, cümle 4). Ancak anılan hükmün, belli bir kişinin mağduriyetinin olmadığı hallerle sınırlı olarak uygulanabileceği belirtilmiştir²⁶¹. Bir başka görüşe göre suç nedeniyle belli kişi veya kişilerin mağduriyeti gerçekleşmiş ise, aynı suç işleme kararı var olsa dahi, gerçek içtima kuralları uygulanmalıdır²⁶².

VI. MUHAKEME KURALLARI VE YAPTIRIM

İcrai hareketle işlenen görevi kötüye kullanma suçunun karşılığında, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası öngörülmüştür (TCK m.257/1). İhmali hareketle işlenen görevi kötüye kullanma suçunun karşılığında ise, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası öngörülmüştür (TCK m.257/2). Suçun karşılığında öngörülen hapis cezası on yıldan daha az olduğu için görevli mahkeme, asliye ceza mahkemesidir²⁶³. Hükmedilecek hapis cezasının bir yıl veya daha az süreli özgürlüğü bağlayıcı ceza olması halinde; söz konusu ceza, adli para cezasına veya diğer seçenek yaptırımlara çevrilebilir (TCK m.50, m.49/2). Ayrıca

²⁵⁷ Tezcan, Erdem ve Önok, Özel Hükümler, 1247; Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 207.

²⁵⁸ Tezcan, Erdem ve Önok, Özel Hükümler, 1247; Artuk vd., Özel Hükümler, 1142; Özbek, Doğan ve Bacaksız, Özel Hükümler, 1162; Zafer, “Görevi Kötüye Kullanma”, 1584; Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 210.

²⁵⁹ Tezcan, Erdem ve Önok, Özel Hükümler, 1247.

²⁶⁰ Zafer, “Görevi Kötüye Kullanma”, 1584; Özbek, Doğan ve Bacaksız, Özel Hükümler, 1162.

²⁶¹ Koca ve Üzülmöz, Özel Hükümler, 1120.

²⁶² Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 213.

²⁶³ Bkz. 26.09.2004 tarih ve 5235 sayılı Kanun m.11-12. RG 07.10.2004, No.25606.

koşulları olduğu takdirde hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilebilir (CMK m.231/5-6).

Suçun icrai ve ihmali hareketle işlenen şeklinin karşılığında ön-görülen hapis cezası, beş yıldan daha azdır. Bu nedenle dava zamanaşımı, suçun işlendiği tarihten itibaren sekiz yıldır (TCK m.66/1-e). Bu süre, zamanaşımını kesen nedenlerin varlığı halinde, en fazla yarı oranında uzayabilir (TCK m.67/son).

Görevi kötüye kullanma suçunu işleyen kamu görevlisi hakkında soruşturma yapılabilmesi için kural olarak Memurlar ve Diğer Kamu Görevlileri Hakkında Kanun²⁶⁴ hükümleri uyarınca izin alınması gerekir²⁶⁵. Bu itibarla inceleme konumuz yönünden sermaye şirketlerine atanan kayyımlar hakkında görevi kötüye kullanma suçunu işledikleri iddiasıyla soruşturma yapılabilmesi, anılan kanun hükümleri gereğince izin muhakeme koşulunun gerçekleşmesine bağlıdır.

Sermaye şirketlerine atanan kayyım tarafından görevi kötüye kullanma suçunun işlendiğine dair ihbar alan veya böyle bir durumu re'sen öğrenen Cumhuriyet savcısı; Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun m.4/1 gereğince ivedilikle toplanması gerekli ve kaybolma ihtimali bulunan delilleri tespitten başka hiçbir işlem yapmaksızın evrakın bir örneğini ilgili makama göndererek soruşturma izni isteyecektir. Cumhuriyet savcısı, izin koşulu gerçekleşinceye kadar soruşturmayla başlayamayacaktır.

Görevi kötüye kullanma suçu, “Kamu İdaresinin Güvenirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar” başlıklı bölümünde düzenlenmiş ise de mağdurun gerçek kişi olması halinde, mağdur gerçek kişi kamu davasına katılma hakkına sahiptir²⁶⁶.

SONUÇ

Görevi kötüye kullanma suçu, Türk Ceza Kanunu m.257’de düzenlenmiştir. Görevi kötüye kullanma suçunun icrai hareketle işlenen şekli, kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan haller dışında, görevinin gerek-

²⁶⁴ Bkz. 02.12.1999 tarih ve 4483 sayılı Kanun m.2. RG 04.12.1999, No.23896.

²⁶⁵ Artuk vd., Özel Hükümler, 1142; Zafer, “Görevi Kötüye Kullanma”, 1586; Koca ve Üzülmüş, Özel Hükümler, 1120-1121.

²⁶⁶ Özbek, Doğan ve Bacaksız, Özel Hükümler, 1163.

lerine aykırı hareket etmek suretiyle, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olunması ya da kişilere haksız bir menfaat sağlanması biçiminde tanımlanmıştır (TCK m.257/1). Görevi kötüye kullanma suçunun ihmali hareketle işlenen şekli ise, kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan haller dışında, görevinin gereklerini yapmakta ihmal veya gecikme göstererek, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olunması ya da kişilere haksız bir menfaat sağlanması biçiminde tanımlanmıştır (TCK m.257/2). Anılan tanımlardan anlaşılacağı üzere, suçun icrai hareketle işlenen şeklinde **“görevinin gereklerine aykırı hareket etmek”**; ihmali şeklinde ise **“görevinin gereklerini yapmakta ihmal veya gecikme göstermek”** suçun maddi unsurlarından hareket alt unsurunu teşkil etmektedir. Bu itibarla görevi kötüye kullanma suçunun hem icrai hem ihmali hareketle işlenen şeklinin oluşup oluşmadığı, kamu görevlisi tarafından üstlenilen görevin gereklerinin belirlenmesini zorunlu kılmaktadır.

Görevin gerekleri, yerine getirilen göreve ilişkin hukuk kurallarına göre belirlenir. Dolayısıyla yerine getirilen göreve ilişkin kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi, tüzük, yönetmelik gibi düzenleyici işlemler, idare hukuku kuralları ile göreve ilişkin gelenek kuralları; görevin gereklerinin belirlenmesinde dikkate alınmalıdır. Sermaye şirketleri olan anonim şirket ile limited şirkete kayyım atanması, esas olarak Türk Medeni Kanunu ile Türk Ticaret Kanunu hükümleri uyarınca yapılmaktadır. Sermaye şirketlerine atanan kayyımların görevinin gereklerinin belirlenebilmesi için anılan kanunların kayyımlığa ilişkin hükümleri ortaya konulmalıdır. Bu itibarla çalışmada Türk Medeni Kanunu ile Türk Ticaret Kanunu’nun kayyımlıkla ilgili hükümleri açıklanmıştır. Kayyımlık, kayyım tarafından yerine getirilen görevdir. Kayyım ise, belli bir malın yönetilmesi veya belli bir işin yapılması için görevlendirilen kimsedir. Türk Medeni Kanunu’nda temsil kayyımlığı ve yönetim kayyımlığı olmak üzere iki tür kayyımlık düzenlenmiştir. Belirli koşulların varlığı halinde sermaye şirketlerine temsil kayyımı veya yönetim kayyımı atanabilmektedir. Sermaye şirketlerine uygulamada geliştirilen denetim kayyımı da atanabilmektedir. Temsil kayyımı, yönetim kayyımı veya denetim kayyımının görevlerinin gerekleri farklıdır. Bu itibarla sermaye şirketine atanan kayyımın görevinin gerekleri, kayyımın niteliğine göre değişecektir. Kayyımla ilgili birçok yükümlülük öngörülmüş olmakla birlikte, bu yü-

kümlülüklerden en önemlisinin özen yükümlülüğü olduğu söylenebilir. Kayyım, görevini yerine getirirken iyi bir yönetimin gerektirdiği özeni göstermekle yükümlüdür (TMK m.466).

Çalışmanın ikinci bölümünde, suç inceleme yöntemine uygun olarak görevi kötüye kullanma suçu incelenmiştir. Görevi kötüye kullanma suçu, sadece kamu görevlisi tarafından işlenebilir. Kayyımın Türk Medeni Kanunu'nda vesayet organları arasında sayılması, vesayetin aynı zamanda kamu hukuku yönünün bulunması, kayyımın hâkim veya mahkemece atanması, kayyımlık süresi boyunca kamu erkini kullanması ve mahkemenin denetiminde görev yapması hususları gözetildiğinde; kayyım Türk Ceza Kanunu m.6/1-c'de tanımlandığı gibi kamusal faaliyetlerin yürütülmesine atama yoluyla süreli olarak katılan kamu görevlisidir.

Türk Ceza Kanunu m.257/1-2 gereğince sermaye şirketine atanan kayyımın görevinin gereklerine aykırı icrai veya ihmali hareketi gerçekleştirmesi suçun oluşumu için yeterli değildir. Kayyımın görevinin gereklerine aykırı icrai veya ihmali hareketinin; kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olması ya da kişilere haksız bir menfaat sağlaması gerekmektedir. Bu itibarla suç; 765 sayılı Türk Ceza Kanunu m.230'da düzenlenen görevi ihmal ve m.240'ta düzenlenen görevi kötüye kullanma suçunun aksine, sırf hareket veya tehlike suçu olmaktan çıkmış ve zarar suçuna dönüşmüştür. Görevi kötüye kullanma suçunun zarar suçu olarak düzenlenmesinin nedeni, kamu görevlisinin görevinin gereklerine aykırı her hareketinin suç olarak kabul edilmesinin yaratacağı sakıncaları önlemektir. Bu sayede cezai sorumluluk alanı daraltılmak istenmiştir. Türk Ceza Kanunu, objektif sorumluluğu dışlamış ve subjektif sorumluluğu benimsemiştir (TCK m.23). Subjektif sorumluluk gereğince fail, kasıtlı veya taksirli hareketine bağlı olarak meydana gelen neticelerden sorumlu tutulabilir. Kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olunması ya da kişilere haksız bir menfaat sağlanması netice olarak kabul edildiğinde; failin neticeyi istememesi veya kabullenmemesi halinde, kasttan söz edilemeyecek ve böylelikle cezai sorumluluk alanı daraltılmış olacaktır. Bu itibarla belirtilen hususların netice olarak kabul edilmesi, cezai sorumluluk alanını daraltacak ve hükmün düzenleme amacının yaşama geçmesini sağlayacaktır.

Suçun oluşması için kişilerin mağduriyeti veya kamunun zararına neden olunması ya da kişilere haksız bir menfaat sağlanması neticelerinden birisinin gerçekleşmesi yeterlidir. Failin hareketine bağlı olarak birden fazla netice gerçekleşmiş olsa bile, ortada tek bir suç vardır. Bu nedenle görevi kötüye kullanma suçu, öğretide Kunter tarafından özellikleri ortaya konulan “seçimlik neticeli suç” olarak kabul edilebilir.

Görevi kötüye kullanma suçu kasten işlenebilir. Kast, suçun kanuni tanımındaki maddi unsurların fail tarafından bilinmesi ve istenmesidir (TCK m.21/1, m.30/1). Anılan doğrudan kast tanımına göre kamu görevlisi fail; icrai veya ihmali hareketinin görevinin gereklerine aykırı olduğunu, hareketine bağlı olarak hükümde öngörülen neticelerden birisinin gerçekleşeceğini bilmeli ve istemelidir. Bununla birlikte, suçun olası kastla da işlenmesi mümkündür. Failin, herhangi bir saik veya amaçla hareket etmesi gerekmez. Bu suçun taksirli şekli öngörülmemiştir (TCK m.22/1).

Görevi kötüye kullanma suçunun oluşup oluşmadığının saptanması, somut olayın koşullarının bilinmesine bağlıdır. Somut olayın koşulları, kayyımlık görevinin gerekleriyle ilişkilendirilerek suçun oluşup oluşmadığı ortaya konulabilir. Bu nedenle somut olayın koşulları bütün yönleriyle bilinmediğinde, görevi kötüye kullanma suçunun oluştuğu veya oluşmadığına dair varılan yargının hatalı olması muhtemeldir.

Temsil kayyımı ile denetim kayyımı, sınırlı bir görevle sermaye şirketine atanmaktadır. Temsil kayyımı veya denetim kayyımı atandığında, atanan kayyımın sınırlı görevinin kapsamı dışında kalan şirketin bütün iş ve işlemleri, sermaye şirketinin yönetim ve temsil organı tarafından yerine getirilmeye devam edilir. Bu itibarla görevi kötüye kullanma suçunun, daha çok sermaye şirketinin yönetim ve temsil organı olarak görev yapan yönetim kayyımı tarafından işlenebileceği söylenebilir.

YAZAR BEYANI	
Mali Destek/Teşekkür Beyanı:	Bulunmamaktadır.
Yazarların Katkıları	Eserin tamamı yazar tarafından kaleme alınmıştır.
Çıkar Çatışması/Ortak Çıkar Beyanı	Yazar tarafından herhangi bir çıkar çatışması veya ortak çıkar beyan edilmemiştir.
Etik Kurul Onayı:	Gerekmemektedir.

KAYNAKÇA

- Akbulut, Berrin. Ceza Hukuku Genel Hükümler. Ankara: Adalet Yayınevi, 2022.
- Akıntürk, Turgut ve Derya Ateş. Türk Medenî Hukuku Aile Hukuku İkinci Cilt. İstanbul: Beta Yayıncılık, 2024.
- Artürk, Ramazan. “Adli Kolluk Görevlilerinin Görevi Kötüye Kullanma Suçu”. Türkiye Barolar Birliği Dergisi. 158 (2022): 77-102.
- Arslan, Çetin ve Murat Kayaççiçek. 7499 S. Kanunla Yapılan Değişikliğe Göre Hapis Cezası Nedeniyle Hükümlüye “Vasi” veya “Kayyım” Atanması (4721 s. TMK m.407 ve 471). Ankara: Adalet Yayınevi, 2024.
- Artuk, M. Emin vd. Ceza Hukuku Genel Hükümler. Ankara: Adalet Yayınevi, 2022.
- Artuk, M. Emin vd. Ceza Hukuku Özel Hükümler. Ankara: Adalet Yayınevi, 2024.
- Artuk, M. Emin ve M. Emin Alşahin. “Objektif Cezalandırılabilme Şartı ve Zamanaşımı”. Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Prof. Dr. Nur Centel’e Armağan. 19/2 (2013): 17-44.
- Aydemir, Efrail. İflasın Ertelemesi ve Kayyımlık. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2016.
- Aybay, Aydın, Rona Aybay ve Ali Pehlivan. Hukuka Giriş. İstanbul: Der Yayınları, 2023.
- Baş, Eylem. Ceza Hukukunda Fail ve Mağdur. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021.
- Battal, Ahmet. “Kayyum Denetimindeki Anonim Şirketin Yönetimi”. Ticaret ve Fikri Mülkiyet Dergisi. II/1 (2016): 23-30.
- Börekcı, Eşref Barış. Ceza Muhakemesi Hukukunda Anonim ve Limited Şirketler Açısından Şirket Yönetimi İçin Kayyım Tayini (CMK m. 133). Ankara: Adalet Yayınevi, 2024.
- Cenkci, Esra. “Limited Şirket Yönetimine Müdahale: Mahkemenin Müdürün Yetkilerini Kaldırma ile Sınırlandırma Yetkisinin Kapsamı”. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. 73/1 (2024): 89-117.

- Çamoğlu, Ersin. “Anonim Ortaklığa Temsil Kayyımı Atanması”. İstanbul Barosu Dergisi. 91/5, (2017): 15-29.
- Coşkun Şenol, Fatma. Türk Ceza Hukukunda Görevi Kötüye Kullanma Suçu. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023.
- Güralp, Ayşe Gülin. “İflas Ertelemesinde Kayyım Atanması”. Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. İrfan Baştuğ Anısına Armağan. 7/Özel Sayı (2005): 57-78.
- Demiral, Mustafa Uğur. Bir Koruma Tedbiri Olarak Şirket Yönetimi İçin Kayyım Tayini (CMK m. 133). Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021.
- Demren Dönmez, Burcu. “Türk Ceza Kanunu’nda Kamu Görevlisi Kavramı”. Türkiye Barolar Birliği Dergisi. 94 (2011): 95-130.
- Dural, Mustafa, Tufan Ögüz ve Mustafa Alper Gümüş. Türk Özel Hukuku Cilt III Aile Hukuku. İstanbul: Filiz Kitabevi, 2025.
- Erman, Sahir ve Çetin Özek. Ceza Hukuku Özel Bölüm-Kamu İdaresine Karşı Suçlar. İstanbul: Işık Matbaacılık, 1992.
- Gençcan, Ömer Uğur. Türk Medeni Kanunu’nda Kayyımlık Yasal Danışmanlık. Ankara: Yetkin Yayınları, 2022.
- Gökcan, Hasan Tahsin. Açıklamalı Avukatlık Yasası Avukatların Görev Suçları Özel Soruşturma Usulü Hukuki Sorumluluk Vekalet Ücreti. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2012.
- Gökcan, Hasan Tahsin. Görevi Kötüye Kullanma Zimmet-İrtikap-Rüşvet ve Denetim Görevini İhmal Suçları. Ankara: Adalet Yayınevi, 2022.
- Gümüş, Mustafa Alper. Türk Medeni Hukukunda Kayyımlık. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2006.
- Hafızoğulları, Zeki ve Muharrem Özen. Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Millete ve Devlete Karşı Suçlar. Ankara: US-A Yayıncılık, 2017.
- Hakeri, Hakan. Ceza Hukuku. Ankara: Adalet Yayınevi, 2023.
- Kangal, Zeynel. “Cezalandırılabilirliğin Objektif Koşulları”. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası. LXVIII/1-2 (2010): 151-168.
- Katoğlu, Tuğrul. “Ceza Hukukunda Suçun Mağdurunun Sınırları”. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. 61/2 (2012): 657-693.
- Kayıklık, Abdurrahman. Anonim Şirketin Temsili. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2024.
- Keçecioğlu, Burak. Anonim Şirkette Kayyımlık. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2024.
- Kılıçoğlu Yılmaz, Kumru. “Temsil Yetkisinin Açıklanması”. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. 70/2 (2021): 361-388.

- Koca, Mahmut ve İlhan Üzülmöz. Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022.
- Koca, Mahmut ve İlhan Üzülmöz. Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler. Ankara: Adalet Yayınevi, 2022.
- Kunter, Nurullah. Suçun Maddî Unsurları Nazariyesi (Hareket-Netice-Sebebiyet Alâkası). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1954.
- Memiş Kartal, Pınar. "Görevi Kötüye Kullanma Suçu (TCK m.257)". Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Prof. Dr. Nur Centel'e Armağan. 19/2 (2013): 1373-1395.
- Okuyucu-Ergün, Güneş. "Görevi Kötüye Kullanma Suçu". Türkiye Barolar Birliği Dergisi. 82 (2009): 1-31, <https://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2009-82-512>.
- Okuyucu Ergün, Güneş. Türk Ceza Hukukunda Zimmet Suçu. Ankara: Çakmak Yayınevi, 2008.
- Özbek, Veli Özer, Koray Doğan ve Pınar Bacaksız, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022.
- Özbek, Veli Özer, Koray Doğan ve Pınar Bacaksız. Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2024.
- Özen, Mustafa. Ceza Hukuku Özel Hükümler Dersleri. Ankara: Adalet Yayınevi, 2024.
- Özgenç, İzzet. Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022.
- Özgenç, İzzet ve Cumhur Şahin. "Kamu Görevinin Kötüye Kullanılması Suçu Üzerine Düşünceler". Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. 6/1 (2002): 189-236.
- Öztürk, Bahri ve Mustafa Ruhan Erdem. Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022.
- Poroy, Reha, Ünal Tekinalp ve Ersin Çamoğlu. Ortaklıklar Hukuku II. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2023.
- Soyaslan, Doğan. Ceza Hukuku Özel Hükümler. Yetkin Yayınları: Ankara, 2014.
- Sonay Evik, Vesile. Görevi Kötüye Kullanma Suçları (TCK M. 257). İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2019.
- Şener, Oruç Hami. Yargıtay Kararları Işığında Limited Ortaklıklar Hukuku. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2017.
- Tezcan, Durmuş, Mustafa Ruhan Erdem ve R. Murat Önok. Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021.

- Toraman, Hasan Berk. “Anonim Şirketlere Kayyım Atanması ve Temsil Yetkisi”. İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. 2 (2025): 215-252.
- Toroslu, Nevzat ve Haluk Toroslu. Ceza Hukuku Genel Kısım. Ankara: Savaş Yayınevi, 2021.
- Toroslu, Nevzat ve Haluk Toroslu. Ceza Hukuku Özel Kısım. Ankara: Savaş Yayınevi, 2024. Türk Dil Kurumu. “Güncel Türkçe Sözlük”. Erişim Tarihi 10.04.2025, <https://sozluk.gov.tr/>.
- Türkoğlu, Ferah. “Anonim Ortaklıklarda Organ Boşluğu ve Ortaklığa Kayyım Atanması”. Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. 2 (2010): 127-149.
- Ünver, Yener. Ceza Hukukuyla Korunması Amaçlanan Hukuksal Değer. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2003.
- Üzülmez, İlhan. “Görevi Kötüye Kullanma Suçu (TCK M. 257)”. Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. 16/1 (2012): 192-216.
- Üzülmez, İlhan ve Ahmet Hulusi Akkaş. “Suçun Yapısında Objektif Cezalandırılabilirlik Şartları”, Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. II/1-2 (2007): 71-87.
- Yalvaç, Gürsel. Karşılaştırmalı-Gerekçeli TCK CMK CGTİK ve İlgili Kanunlar ile Yönetmelikler. Ankara: Adalet Yayınevi, 2007.
- Yıldız, Şükrü. “Sermaye Şirketlerine Yönetim Kayyımı Atanmasını Gerektiren Haller”. İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 16/32 (2017): 95-106.
- Yokuş Sevük, Handan. Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler. Ankara: Adalet Yayınevi, 2023.
- Zafer, Hamide. Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m.1-75. İstanbul: Beta Yayıncılık, 2019.
- Zafer, Hamide. “Görevi Kötüye Kullanma Suçu (TCK m.257)”. Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Prof. Dr. Ferit Hakan Baykal Armağanı. 25/2 (2019): 1557-1587.
- Yargıtay 5. Ceza Dairesi. K. 11762/15449 (22.10.2015). <https://karararama.yargitay.gov.tr/>.
- Yargıtay 5. Ceza Dairesi. K. 15120/5417 (09.05.2024). <https://karararama.yargitay.gov.tr/>.
- Yargıtay 5. Ceza Dairesi. K. 7648/9946 (02.10.2024). <https://karararama.yargitay.gov.tr/>.
- Yargıtay Ceza Genel Kurulu K. 101/3 (22.01.2008). <https://karararama.yargitay.gov.tr/>.

